

Udskriftsdato: 19. december 2025

VEJ nr 9267 af 20/03/2019 (Historisk)

Vejledning om adoption

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Børne- og Socialmin., j.nr. 2018-5646

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9644 af 10/07/2019

Vejledning om adoption

Indholdsfortegnelse

DEL I Generelt om adoption

Kapitel 1: Regler og aktører på adoptionsområdet

- 1.1. Regelgrundlaget
- 1.2. Særligt om Haagerkonventionen om adoption
- 1.3. Adoptionsmyndighedernes opgaver i hovedtræk
- 1.4. En formidlende organisation

Kapitel 2: Kort om de forskellige adoptionstyper

- 2.1. Fremmedadoption
- 2.2. Stedbarnsadoption
- 2.3. Familieadoption
- 2.4. Anonyme adoptioner og ikke-anonyme adoptioner
- 2.5. Internationale adoptioner og nationale adoptioner
- 2.6. Adoption med og uden samtykke

Kapitel 3: Indgivelse af ansøgning

- 3.1. Kompetence
- 3.2. Ansøgere med tilknytning til udlandet
 - 3.2.1. Udgangspunktet i adoptionslovens § 28, stk. 1
 - 3.2.2. Adoptionslovens § 28, stk. 2
 - 3.2.3. Adoptionslovens § 29
- 3.3. Ansøgning om adoption
 - 3.3.1. Digital selvbetjening
 - 3.3.2. Stedbarns- og familieadoption
 - 3.3.3. Udenlandske dokumenter
 - 3.3.4. Fremmedadoption

DEL II Stedbarns- og familieadoption

Kapitel 4: Behandling af en ansøgning om stedbarnsadoption

- 4.1. De generelle betingelser
 - 4.1.1. Ægteskab og samliv
 - 4.1.2. Ansøgerens alder
- 4.2. Vurderingen af om adoption er bedst for barnet
 - 4.2.1. Samlivskravet
 - 4.2.2. Aldersforskel mellem ansøgeren og barnet
- 4.3. Opfostringskravet
- 4.4. Søkendemedtræk
- 4.5. Internationale stedbarnsadoptioner

Kapitel 5: Behandling af en ansøgning om familieadoption

- 5.1. Generelle betingelser
 - 5.1.1. Ægteskab og samliv
 - 5.1.2. Ansøgerens alder
 - 5.1.3. Dokumentation for slægtskabet
 - 5.1.4. Samlivskravet

- 5.1.5. Aldersforskel mellem ansøgeren og barnet
- 5.1.6. Straffeattester
- 5.2. Indledende vurdering af, om adoptionen er bedst for barnet
- 5.3. Den fortsatte vurdering af barnets bedste i nationale familieadoptioner
- 5.4. Den fortsatte vurdering af barnets bedste i internationale familieadoptioner
 - 5.4.1. Undersøgelse af ansøgernes forhold
 - 5.4.2. Bistand fra en adoptionsformidlende organisation
 - 5.4.3. Undersøgelse og afvejning af barnets forhold og muligheder
 - 5.4.4. Vurdering af barnets forhold og muligheder i lyset af subsidiaritetsprincippet
 - 5.4.5. Afsluttende sagsbehandling
- Kapitel 6: Samtykke og erklæring om adoption i forbindelse med stedbarns- og familieadoption
 - 6.1. Tilvejebringelse af samtykker og erklæringer
 - 6.2. § 7-samtykke fra forældre og værge
 - 6.2.1. Hvem har forældremyndigheden?
 - 6.2.2. Værge
 - 6.2.3. Formkrav
 - 6.2.4. Tidspunktet for samtykkets afgivelse
 - 6.2.5. Information og rådgivning af forældremyndighedsindehaveren
 - 6.3. Erklæring efter adoptionslovens §§ 13 og 14
 - 6.3.1. Formkrav
 - 6.3.2. Information til erklæringsafgiver
 - 6.3.3. Protest mod adoptionen
 - 6.3.4. Manglende reaktion
 - 6.3.5. Undladelse af at indhente § 13-erklæring
 - 6.3.6. Særligt om klager i sager om stedbarnsadoptioner
 - 6.4. Samtykke fra barnet
 - 6.4.1. Børn over 12 år
 - 6.4.2. Børn under 12 år
 - 6.4.3. Samtalen med barnet og notatpligt
 - 6.5. Særlig vejledningspligt over for udlændinge og personer bosat i udlandet
 - 6.6. Forbud mod vederlag og ulovlig formidling
 - 6.7. Tilbagekaldelse af samtykke og adoption uden samtykke
 - 6.8. Vejledningspligt i forbindelse med afslag på ansøgning om stedbarns- eller familieadoption

DEL III Fremmedadoption

Kapitel 7: Undersøgelses- og godkendelsesforløbet

- 7.1. Generelt om undersøgelsesforløbet
- 7.2. Fase 1
 - 7.2.1. Familieretshusets opgaver i fase 1
 - 7.2.2. Adoptionssamrådets opgaver i fase 1
- 7.3. Fase 2
- 7.4. Fase 3
 - 7.4.1. Familieretshusets opgaver i fase 3
 - 7.4.1.1. Undersøgerens rolle
 - 7.4.1.2. Fokusområder i fase 3-undersøgelsen
 - 7.4.1.3. Emner til belysning i fase 3
 - 7.4.1.4. Flergangsansøgere

- 7.4.1.5. Eneadoptanter
- 7.4.1.6. Godkendelse til et ældre barn eller søskende
- 7.4.1.7. Godkendelse til et konkret barn

7.4.2. Adoptionssamrådets opgaver i fase 3

Kapitel 8: Godkendelseskrav

- 8.1. Adoptionslovens krav om godkendelse som adoptant
- 8.2. De generelle godkendelseskrav
 - 8.2.1. Alder
 - 8.2.2. Ægteskab og samliv
 - 8.2.3. Samlivskravet
 - 8.2.4. Særligt om enlige ansøgere
 - 8.2.5. Bolig
 - 8.2.6. Økonomi
 - 8.2.7. Strafforhold
 - 8.2.8. Helbred
 - 8.2.9. Vurdering af ansøgerens ressourcer i fase 1
- 8.3. Det adoptionsforberedende kursus
- 8.4. Den individuelle vurdering
 - 8.4.1. Førstegangsansøgere
 - 8.4.2. Flergangsansøgere
 - 8.4.3. Udvidelse af en godkendelse
 - 8.4.4. Enlige ansøgere
- 8.5. Betydningen af fertilitetsbehandling og graviditet

Kapitel 9: Godkendelse som adoptant

- 9.1. Godkendelsen
- 9.2. Indholdet af en generel godkendelse som adoptant
 - 9.2.1. Vurderingen af et barn til bortadoption
- 9.3. Procedure efter godkendelsen
 - 9.3.1. Socialrapporter ved international fremmedadoption
 - 9.3.2. Fremsendelse af sagen til Adoptionsnævnet
- 9.4. Godkendelsens varighed
- 9.5. Forlængelse af godkendelsen
- 9.6. Bortfald af godkendelsen
 - 9.6.1. Ansøgerens pligt til at give meddelelse om ændrede forhold
 - 9.6.2. Tilbagekaldelse af godkendelsen

Kapitel 10: Barn i forslag

- 10.1. Matchning med barn fra udlandet
 - 10.1.1. Barn anvist af udenlandsk adoptionsmyndighed
 - 10.1.2. Barn anvist af dansk formidlende organisation
 - 10.1.3. Ansøgerens stillingtagen til matchningen
- 10.2. Matchning med barn født i Danmark
 - 10.2.1. Matchningsproceduren
 - 10.2.2. Særligt om yngre søskende til allerede adopterede børn
 - 10.2.3. Anvisningsproceduren i Familieretshuset

Kapitel 11: Opfølgingsrapporter og PAS-rådgivning

- 11.1. Opfølgingsrapporter ved international adoption
- 11.2. Opfølgingsrapporter ved national adoption

11.3. Rådgivning og støtte til adoptivfamilien – PAS-rådgivning

DEL IV Andet

Kapitel 12: Hjemtagelse af barnet

12.1. Plejetilladelse

12.2. Opholdstilladelse

12.2.1. Fremmedadoptioner

12.2.2. Stedbarns- og familieadoptioner

12.3. Orlov

12.3.1. Fremmedadoptioner

12.3.2. Stedbarns- og familieadoptioner

Kapitel 13: Adoptionsbevillingen

13.1. Bevilling til international adoption

13.1.1. Udfærdigelse af bevilling

13.1.2. Fastsættelse af bevillingens virkning

13.1.3. Afgivelse af attest efter artikel 23

13.2. Bevilling til national adoption

13.3. Adoptivbarnets navn

13.4. Statsborgerskab

13.5. Journal- og statistikkort

Kapitel 14: Privat fremmedadoption

14.1. Socialrapporter ved privat fremmedadoption

14.2. Særligt om matchningsproceduren ved privat fremmedadoption

Kapitel 15: Anerkendelse af udenlandske adoptionsafgørelser

15.1. Statsborgerskab

15.2. Journal- og statistikkort

Kapitel 16: Ophævelse af adoptioner

16.1. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 1

16.2. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 2-4

16.3. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 5

16.4. Ophævelse ved dom

16.5. Familieretshusets opgave

16.6. Adoptivbarnets navn efter ophævelse

Kapitel 17: Klage og aktindsigt

17.1. Klager over Familieretshusets afgørelser

17.2. Klager over adoptionssamrådets afgørelser

17.3. Andre klager

17.4. Aktindsigt

17.5. Adoptivbarnets partsstatus

17.6. Henvendelser fra oprindelig slægt

17.7. Kontakt mellem et adoptivbarn og dets oprindelige slægtninge

Indledning

Denne vejledning vedrører behandlingen af sager om adoption.

Vejledningen retter sig primært til sagsbehandlere på adoptionsområdet i Familieretshuset, hos Ankestyrelsen og hos adoptionssamrådene. Det er hensigten, at vejledningen i det daglige kan fungere som et arbejdsredskab.

I vejledningen beskrives en række materielle og processuelle krav, der følger af adoptionslovgivningen. Anden lovgivning berøres i det omfang, det er fundet relevant. Vejledningen tilstræber dog ikke at give en udtømmende beskrivelse af reglerne, idet det vil bero på en konkret vurdering af den enkelte sag, hvordan den bedst tilrettelægges og behandles, ligesom mange af de materielle regler indebærer et konkret skøn. Lovgivningen stiller dog i relation til processuelle og materielle regler krav, der ikke kan fraviges.

Vejledningen skal ses i sammenhæng med vejledning om frigivelse af børn til national adoption, som retter sig til sagsbehandlere i kommunerne, Ankestyrelsen og Familieretshuset i forbindelse med afgørelser om at frigive børn til adoption med eller uden samtykke.

Denne vejledning anvendes fra 1. april 2019 og erstatter vejledning nr. 11366 af 30. december 2015 om adoption. Vejledningen gælder ikke for Færøerne og Grønland. Det bemærkes, at Færøerne den 29. juli 2018 har hjemtaget sagsområdet person-, familie- og arveretten, herunder adoptionsområdet. Færøerne og Danmark har indgået en aftale om samarbejde på adoptionsområdet, som er bekendtgjort med bekendtgørelse nr. 766 af 6. juni 2018 om aftale mellem Færøernes landsstyre og Danmarks regering om samarbejde om adoption.

Vejledningen er opdateret som følge af lov nr. 1711 af 27. december 2018 om ændring af forældreansvarsloven, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Ændringer som følge af lov om Familieretshuset og skærpet fokus på beskyttelsen af barnet i sager efter forældreansvarsloven), lov nr. 1702 af 27. december 2018 om Familieretshuset og lov nr. 173 af 27. februar 2019 om ændring af udlændingeloven og lov om dansk indfødsret (Ændring af reglerne om anbringelse af uledsagede mindreårige udlændinge, justering af klageadgang i sager om frihedsberøvelse, justering af klageadgang i sager om frihedsberøvelse, præcisering af reglerne vedrørende politiets visitation af udlændinge ved udsendelse, kompetenceændringer som følge af nedlæggelse af Statsforvaltningen m.v.) Lovene træder i kraft den 1. april 2019. Med lovene nedlægges Statsforvaltningen. Statsforvaltningens familieretlige opgaver, herunder opgaver efter adoptionslovgivningen, vil herefter blive varetaget af Familieretshuset.

DEL I

Generelt om adoption

Denne del af vejledningen indeholder generelle afsnit om adoption, herunder generelt om reglerne på adoptionsområdet og de forskellige aktører (kapitel 1) og en præsentation af de forskellige adoptionstyper (kapitel 2). Derudover beskrives generelle forhold vedrørende indgivelse af ansøgninger om adoption (kapitel 3).

Kapitel 1

Regler og aktører på adoptionsområdet

1.1. Regelgrundlaget

Adoptioner i Danmark skal ske i overensstemmelse med artikel 21 i FN's konvention om børns rettigheder, hvorefter Danmark har forpligtet sig til at sikre, at barnets bedste skal være af afgørende betydning ved adoption.

Adoptionsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1041 af 3. august 2018 som ændret ved § 4 i lov nr. 1711 af 27. december 2018, indeholder bl.a. regler om betingelserne for at meddele adoptionsbevilling, om retsvirkningerne af en adoption, om ophævelse af en adoption, om formidling af adoption og om adoptionsmyndighedernes opgaver. De vigtigste bekendtgørelser, vejledninger m.v. på adoptionsområdet beskrives i det følgende:

- Adoptionsbekendtgørelsen. Bekendtgørelsen indeholder bl.a. regler om samtykke og erklæringer m.v., Familieretshusets behandling af sager om stedbarns- og familieadoption og om meddelelse af adoptionsbevilling. Herudover indeholder den reglerne om godkendelse af adoptanter til fremmedadoption samt regler om rådgivning til adoptivfamilier. Bekendtgørelsen indeholder desuden regler om Familieretshusets behandling af godkendelsessagerne samt regler om formidling af danske og udenlandske børn til godkendte ansøgere, herunder om tilsynet med adoptionsformidlende organisationer.
- Bekendtgørelse om forretningsordenen for et adoptionssamråd. Bekendtgørelsen indeholder regler om adoptionssamrådets opgaver og sagsbehandling.
- Bekendtgørelse om forretningsordenen for Adoptionsnævnet. Bekendtgørelsen indeholder regler om Adoptionsnævnets opgaver og sagsbehandling.
- Vejledning om frigivelse af børn til national adoption. Vejledningen retter sig til kommunerne, børn og unge-udvalgene, Ankestyrelsen og Familieretshuset. Vejledningen indeholder retningslinjer for sagsbehandlingen vedrørende frigivelse af børn til adoption i Danmark, herunder i relation til adoption uden samtykke.
- Cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser.

På visse områder vil også anden lovgivning end adoptionslovgivningen have betydning for behandlingen af en adoptionssag, f.eks. den sociale lovgivning, indfødsretslovgivningen, udlændingelovgivningen og navnelovgivningen. Der er i et vist omfang henvist til disse regelsæt i vejledningen.

1.2. Særligt om Haagerkonventionen om adoption

Haagerkonventionen af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner (Haagerkonventionen) trådte i kraft for Danmark den 1. november 1997, jf. bekendtgørelse nr. 125 af 4. december 1997 af konvention af 29. maj 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner. Bekendtgørelsen indeholder den danske oversættelse af konventionen.

På www.hcch.net findes konventionens originale engelske tekst samt oversigter over de lande, der samarbejder omkring konventionen, og over de myndigheder, der kan kontaktes i de enkelte lande.

Formålet med konventionen er følgende: at opstille en række garantier for at sikre, at internationale adoptioner finder sted til barnets bedste (konventionens kapitel II), at indføre et samarbejdssystem mellem adoptionsmyndighederne i de involverede lande (konventionens kapitel III og IV) og anerkendelse af adoptioner gennemført i andre konventionslande (konventionens kapitel V).

En adoption er omfattet af konventionen, når et barn, der har bopæl i et land (afgiverlandet), er blevet flyttet, er ved at blive flyttet eller skal flyttes til et andet land (modtagerlandet), efter at det er blevet adopteret af personer, der har bopæl i modtagerlandet, eller med henblik på adoption i modtagerlandet eller i afgiverlandet.

Konventionen omfatter alle typer internationale adoptioner, herunder stedbarns- og familieadoptioner.

Det er en betingelse for dens anvendelse, at konventionen er trådt i kraft i både afgiverlandet og modtagerlandet på tidspunktet for ansøgningen om adoption, og at adoptionen vedrører en person under 18 år.

I forhold til Finland, Island, Norge og Sverige finder konventionen ikke anvendelse, i det omfang bestemmelserne i Den Nordiske Ægteskabskonvention finder anvendelse, jf. bekendtgørelse nr. 121 af 10. april 1954 om den mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige indgåede konvention indeholdende internationalprivatretnlige bestemmelser om ægteskab, adoption og værgemål.

Ankestyrelsen er udpeget som dansk centralmyndighed efter konventionen. I punkt 5.4.5 omtales udstedelse af artikel 17 c-erklæringer, og i kapitel 15 omtales afgivelse af erklæring efter artikel 23.

1.3. Adoptionsmyndighedernes opgaver i hovedtræk

En række myndigheder m.v. er involveret i sager om bortadoption af børn i Danmark. De vigtigste aktører på adoptionsområdet er:

- Familieretshuset
- Adoptionssamrådene
- Adoptionsnævnet
- Ankestyrelsen

Familieretshuset

Familieretshuset behandler alle sager om adoption: Fremmedadoption, familieadoption og stedbarnsadoption. Ligeledes har Familieretshuset opgaven med at tilvejebringe oplysninger til adoptionssamrådene i sager om godkendelse af adoptanter. Det er også Familieretshuset, der udfærdiger adoptionsbevillinger i alle sager, hvor der skal udfærdiges en dansk bevilling. I en række sager om international fremmedadoption via en formidlende organisation anerkendes den udenlandske adoptionsafgørelse umiddelbart her i landet, og Familieretshuset udsteder i disse sager en bekræftelse på anerkendelsen i stedet for en dansk bevilling.

I forbindelse med adoptionssager, hvor der ikke stilles krav om, at ansøgeren skal godkendes som adoptant, varetager Familieretshuset undersøgelsen af, om adoptionen vil være bedst for barnet.

I sager om frivillig adoption af børn i Danmark indsamler Familieretshuset de nødvendige oplysninger til brug for afgørelsen om frigivelse af barnet til bortadoption.

I sager om adoption uden samtykke er det Familieretshuset, der træffer afgørelse om frigivelse af et barn til bortadoption uden samtykke. Familieretshusets afgørelse kan indbringes for retten.

I forbindelse med ansøgninger om godkendelse som adoptant varetager Familieretshuset sekretariatsfunktionen for adoptionssamrådene, jf. nedenfor. Herudover udfærdiger Familieretshuset, når adoptionssamrådet har godkendt ansøgeren som adoptant til et udenlandsk barn, en rapport om ansøgerens forhold til brug for de udenlandske adoptionsmyndigheder.

Endelig skal Familieretshuset i sager, hvor forældrenes samtykke til adoption er afgivet i udlandet, og hvor den udenlandske adoptionsafgørelse ikke umiddelbart anerkendes her i landet, forud for udstedelse af adoptionsbevillingen tage stilling til, om samtykket kan ligestilles med samtykke afgivet for en dansk myndighed eller institution.

Det bemærkes, at efter § 9 i lov om Familieretshuset visiteres sager efter adoptionsloven ikke efter bestemmelserne i §§ 4-8 i lov om Familieretshuset. Det følger videre af § 9 i lov om Familieretshuset, at det alene er kapitel 3 i lov om Familieretshuset om generelle sagsbehandlingsregler, der finder anvendelse ved Familieretshusets behandling af sager efter adoptionsloven.

Adoptionssamrådene

Efter adoptionslovens § 25 a, stk. 3, består et adoptionssamråd af et medlem med en social uddannelse, en jurist og en læge. Medlemmerne beskikkes af børne- og socialministeren for indtil fire år ad gangen, og genbeskikkelse kan finde sted. Det juridiske medlem er formand for adoptionssamrådet.

Siden 1. juli 2013 er der oprettet to adoptionssamråd – Adoptionssamråd 1 og Adoptionssamråd 2.

Adoptionssamrådet træffer i fremmedadoptionssager afgørelse om, hvorvidt en ansøger kan godkendes som adoptant. Adoptionssamrådet kan i den forbindelse træffe beslutning om, at der skal iværksættes specialundersøgelser, ligesom adoptionssamrådet i visse tilfælde skal inddrages, når der bringes et konkret barn i forslag til ansøgeren. Endelig kan adoptionssamrådet træffe afgørelse om bortfald af en godkendelse som adoptant, hvis betingelserne for at blive godkendt som adoptant ikke længere er opfyldte, eller hvis ansøgeren i øvrigt ikke kan anses for at være egnet som adoptant.

Adoptionssamrådets afgørelser kan inden seks måneder påklages til Adoptionsnævnet.

Bekendtgørelse om forretningsordenen for et adoptionssamråd regulerer sagsbehandlingen i et adoptionssamråd. Bekendtgørelsen tillægger adoptionssamrådene en række andre opgaver end nævnt ovenfor.

Adoptionssamrådets sekretariat

Familieretshuset stiller sekretariatsbistand til rådighed for adoptionssamrådet.

Sekretariatet forbereder sagen til behandling af adoptionssamrådet og tilvejebringer i den forbindelse de nødvendige oplysninger om ansøgeren. Sekretariatet skal i hver enkelt sag udarbejde en indstilling til brug for adoptionssamrådets afgørelse i sagen. Indstillingen kan sendes til ansøgeren til orientering, men den er ikke omfattet af reglerne om partshøring.

Sekretariatet skal desuden udarbejde en socialrapport til afgiverlandet, når en godkendelse til adoption ønskes anvendt til international adoption.

Sager om frigivelse af børn til national adoption med samtykke behandles i Familieretshuset og ikke i adoptionssamrådet eller dets sekretariat.

Adoptionsnævnet

Adoptionsnævnet består af en formand og ni andre medlemmer med forskellig faglig baggrund. Medlemmerne og deres stedfortrædere beskikkes af børne- og socialministeren.

Der henvises til adoptionslovens § 25 b, stk. 1, og bekendtgørelse om forretningsordenen for Adoptionsnævnet, der indeholder regler om Adoptionsnævnets sagsbehandling og opgaver.

Adoptionsnævnet behandler klager over adoptionssamrådenes afgørelser.

Herudover har Adoptionsnævnet bl.a. til opgave at føre tilsyn med adoptionssamrådenes sagsbehandling og konkrete afgørelser. Adoptionsnævnet skal i kraft heraf bidrage til at sikre en ensartet praksis i samrådene. Nævnet har endvidere udpeget et antal børnelæger, som har til opgave at rådgive ansøgere, der har fået bragt barn i forslag fra udlandet. Adoptionsnævnet skal desuden indsamle, bearbejde og formidle viden om adoptionsområdet såvel på nationalt som internationalt plan.

Adoptionsnævnet varetager også opgaven med at matche danske børn til bortadoption til ansøgere, der er godkendt til national adoption.

Denne matchningsopgave foretages af Adoptionsnævnet i alle sager om fremmedadoption, hvor der ikke på forhånd er udvalgt en familie til det konkrete barn. Nævnet udvælger desuden de familier, blandt de godkendte adoptanter, som skønnes bedst egnede til at modtage børn i pleje med henblik på adoption.

Endelig har Adoptionsnævnet som opgave at afgive udtalelser om generelle og konkrete forhold af betydning for Ankestyrelsens tilsyn med en adoptionsformidlende organisation.

Ankestyrelsen

I sager om stedbarnsadoption og familieadoption er Ankestyrelsen klageinstans for Familieretshusets afgørelse. Familieretshuset kan desuden i en række tilfælde forelægge sager for styrelsen.

I forbindelse med sager om fremmedadoption tilrettelægger og udbyder Ankestyrelsen de kurser, der indgår som fase 2 i undersøgelsesforløbet.

Ankestyrelsen indgår sammen med en adoptionsformidlende organisation en aftale om mere detaljerede akkrediteringsvilkår. Ankestyrelsen fører desuden tilsyn med en formidlende organisation. Dette tilsyn omfatter bl.a. en organisations faglige kvalifikationer, økonomiske og organisatoriske forhold, fastsættelse og opkrævning af formidlingsgebyrer samt en organisations behandling af matchningssager og den del af en organisations virksomhed, der relaterer sig til børnenes psyko-soziale og helbredsmæssige forhold. Endelig er Ankestyrelsen centralmyndighed efter Haagerkonventionen af 1993 om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner.

Kommunerne, børn og unge-udvalgene og domstolene

Kommunerne, børn og unge-udvalgene og domstolene varetager på adoptionsområdet kun opgaver i forbindelse med frigivelse af børn til adoption, hvor adoptionen søges gennemført uden samtykke fra barnets forældre. Dette er beskrevet i vejledning om frigivelse af børn til national adoption.

1.4. En formidlende organisation

En formidlende organisation yder bistand til at skaffe forbindelse mellem en godkendt adoptant og et udenlandsk barn med henblik på adoption og bistand til at gennemføre adoptionen.

Børne- og socialministeren har i henhold til adoptionslovens § 30 akkrediteret organisationen Danish International Adoption til at yde adoptionshjælp.

Ud over de regler for en organisation og dens virksomhed, som følger af loven om adoptionsloven, er der i adoptionsbekendtgørelsen og organisationens akkreditering fastsat nærmere regler og vilkår for tilladelsen til at yde adoptionshjælp.

Kapitel 2

Kort om de forskellige adoptionstyper

I det følgende skelnes mellem en række forskellige former for adoption. Det drejer sig om fremmedadoption, stedbarnsadoption og forskellige former for familieadoption.

De forskellige adoptionsformer inddeles i anonyme/ikke-anonyme adoptioner, nationale/internationale adoptioner og adoptioner med/uden samtykke.

For alle adoptioner er det en grundlæggende betingelse, at adoptionen skal være bedst for barnet, jf. adoptionslovens § 2.

2.1. Fremmedadoption

Ved fremmedadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn under 18 år, og hvor det er en betingelse for adoptionen, at ansøgeren godkendes som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 1.

Oftest er der tale om adoption af et barn, som ansøgeren ikke kender i forvejen. Der kan dog også være tale om, at ansøgeren kender barnet eller dets forældre, men at tilknytningen ikke er så kvalificeret, at den opfylder betingelserne for, at adoptionen kan gennemføres som en familieadoption.

Formidlingen af et barn til international fremmedadoption sker som det klare udgangspunkt med bistand fra en formidlende organisation.

Formidlingen af et barn til national fremmedadoption sker via Adoptionsnævnet.

Særligt om private fremmedadoptioner

Ved privat fremmedadoption forstås en international fremmedadoption uden bistand fra en formidlende organisation i Danmark. I sådanne sager har ansøgeren selv etableret kontakt til et udenlandsk barn, som ansøgeren ønsker at adoptere.

Private fremmedadoptioner tillades kun i Danmark, hvis særlige forhold gør sig gældende som beskrevet i kapitel 14.

2.2. Stedbarnsadoption

Ved stedbarnsadoption forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer sin ægtefælles, samlevers eller registrerede partners barn, jf. adoptionslovens § 5 a.

Stedbarnsadoption er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den oprindelige forælder, der er gift eller samlevende med adoptanten, jf. adoptionslovens § 16, stk. 2.

En stedbarnsadoption kræver ikke godkendelse som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

2.3. Familieadoption

Familieadoptioner er normalt kendetegnet ved, at der består en kvalificeret familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og det barn, der ønskes adopteret. Det fremgår af § 1, nr. 3, i adoptionsbekendtgørelsen, at barnet enten skal være ansøgerens barnebarn, søskende eller nevø/niece (søskendebarn).

Herudover kan der gennemføres familieadoption, hvis der i stedet for en egentlig familiemæssig tilknytning mellem ansøgeren og barnet er en anden kvalificeret tilknytning mellem ansøgeren og barnet eller mellem ansøgeren og barnets forældre (slægtslignende forhold).

En ansøgning om adoption af eksempelvis et plejebarn (med eller uden samtykke) kan gennemføres som en familieadoption, hvis barnet har været opfostret hos plejefamilien i mindst tre år (plejebarnsadoption).

En adoption af et barn i medfør af adoptionslovens § 9, stk. 4, jf. stk. 2, som ansøgeren har haft i pleje, og hvor barnets tilknytning til plejefamilien har antaget en sådan karakter, at det vil være skadeligt for barnet at bryde denne tilknytning kan gennemføres som en familieadoption uden samtykke, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 1, nr. 3, litra d.

Ved familieadoption kræver adoptionen ikke godkendelse som adoptant, jf. adoptionslovens § 4 a, stk. 2.

2.4. Anonyme adoptioner og ikke-anonyme adoptioner

Ved anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt ikke har eller kan få kendskab til, hvem adoptanten er. Forbindelsen mellem barnet og adoptanten er efter dansk ret etableret af en myndighed eller institution, der har beføjelse til at yde adoptionshjælp, og der har ikke været kontakt mellem adoptanten og barnets oprindeligt slægt. Disse adoptioner er i sagens natur altid fremmedadoptioner. Anonyme adoptioner kan dog ændre karakter til at være ikke-anonyme, hvis den oprindelige slægt efterfølgende får kendskab til adoptanternes identitet.

Ved ikke-anonyme adoptioner forstås adoptioner, hvor barnets oprindelige slægt har kendskab til adoptantens identitet, hvilket eksempelvis er tilfældet ved familieadoptioner. En ikke-anonym adoption kan dog også være en fremmedadoption, hvis adoptanten kender barnet eller dets forældre, men der ikke er et så nært tilknytningsforhold, at der er tale om en familieadoption.

Ikke-anonyme adoptioner betegnes også som åbne adoptioner.

2.5. Internationale adoptioner og nationale adoptioner

Ved internationale adoptioner forstås en adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i et andet land, eller et barn, der er ankommet til Danmark med henblik på adoption. Heroverfor står en national adoption, hvor ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i Danmark, herunder på Færøerne eller i Grønland.

Stedbarnsadoptioner, familieadoptioner og fremmedadoptioner kan alle være såvel internationale som nationale.

2.6. Adoption med og uden samtykke

Adoption med samtykke omfatter tilfælde, hvor barnets forældremyndighedsindehaver(e) har givet samtykke til adoptionen efter adoptionslovens § 7. Frivillige adoptioner kan både være fremmedadoptioner, stedbarnsadoptioner og familieadoptioner.

Adoption uden samtykke omfatter tilfælde, hvor en adoption gennemføres mod protest fra barnets forældremyndighedsindehaver(e), jf. adoptionslovens § 9, stk. 1-4. Denne type adoptioner kan gennemføres som fremmedadoptioner eller som familieadoptioner. Adoption uden samtykke kan kun ske i de særlige tilfælde, hvor væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet, taler for det.

Kapitel 3

Indgivelse af ansøgning

3.1. Kompetence

Afgørelser i sager om stedbarns- og familieadoptioner træffes af Familieretshuset. Afgørelserne kan påklages til Ankestyrelsen. Afgørelse om adoption uden samtykke kan indbringes for domstolene.

Afgørelse om godkendelse som adoptant og om afslag på godkendelse som adoptant træffes af adoptions-samrådet. Dog kan Familieretshuset i sager om fremmedadoption uden forelæggelse for samrådet træffe afgørelse om, at ansøgeren opfylder betingelserne i fase 1 af undersøgelsesforløbet, således at ansøgeren kan fortsætte til fase 2 af undersøgelses- og godkendelsesforløbet.

Afgørelser om afslag på godkendelse som adoptant kan påklages til Adoptionsnævnet.

3.2. Ansøgere med tilknytning til udlandet

De danske myndigheder modtager jævnligt henvendelser om adoption fra danskere, der er flyttet til udlandet, eller fra udlændinge, der bor i Danmark. I disse tilfælde er det ofte relevant at undersøge nærmere, om de pågældende skal adoptere efter dansk ret.

3.2.1. Udgangspunktet i adoptionslovens § 28, stk. 1

Det fremgår af adoptionslovens § 28, stk. 1, at den, der har bopæl her i landet, kun kan adoptere efter reglerne i adoptionsloven.

Reglen er udtryk for at man på grund af de ofte meget betydelige forskelle mellem de danske og de udenlandske adoptionsregler har fundet det rimeligt at stille krav om, at en adoption med henblik på opfostring af et barn i Danmark gennemføres efter de danske regler om adoption. I denne betragtning ligger omvendt også, at en adoption, der gennemføres med henblik på opfostring af et barn i et andet land end Danmark, bør gennemføres efter dette lands regler om adoption, hvorfor ansøgere med bopæl i et andet land end Danmark bør henvises til at rette henvendelse til adoptionsmyndighederne i dette land.

Det er vigtigt at notere sig, at der med ”bopæl” forstås ”domicil”, dvs. det land, hvori en person har bopæl eller ophold i den hensigt varigt at forblive der, eller i det mindste uden hensigt til at opholdet kun skal være midlertidigt.

Ved vurderingen af, om et ophold er varigt, eller i hvert fald ikke er midlertidigt, lægges der normalt betydelig vægt på de objektive forhold omkring opholdet. Man lægger således i praksis vægt på en samlet vurdering af bl.a. opholdets varighed, baggrunden for opholdet, den arbejdsmæssige og skattemæssige tilknytning, varighed af eventuelle opholds- og arbejdstilladelser samt, om ansøgeren har erhvervet fast ejendom. Også de involverede personers egen forklaring omkring hensigten med opholdet og planer om at blive i landet eller omvendt planer om at forlade landet igen kan tillægges betydning.

Statsborgerskab kan tillægges betydning, da det utvivlsomt er lettere at statuere domicilskifte, hvis den pågældende i forvejen har statsborgerskab i det nye land eller søger dette. Omvendt er det dog ikke til hinder for domicilskifte, at den pågældende ikke eller endnu ikke er statsborger i det nye land.

Personer, der er udstationeret, erhverver normalt ikke nyt domicil i forbindelse med udstationeringen, idet de i reglen må påregne at blive hjemkaldt eller overflyttet til et andet land inden for en kortere årrække.

Tvivlsspørgsmål omkring domicilforhold bør afklares, før sagen indledes, og spørgsmål herom kan eventuelt forelægges Ankestyrelsen.

3.2.2. Adoptionslovens § 28, stk. 2

Bestemmelsen i adoptionslovens § 28, stk. 2, hvorefter udenlandske adoptionsafgørelser i et vist omfang anerkendes i Danmark, er ikke udtryk for en fravigelse af udgangspunktet i § 28, stk. 1.

Den danske adoptionslov vil således også være fulgt i disse sager, men der vil i modsætning hertil ikke skulle udfærdiges en dansk adoptionsbevilling i sager omfattet af § 28, stk. 2, idet den udenlandske adoptionsafgørelse anerkendes her i landet. Der henvises herom til kapitel 15.

3.2.3. Adoptionslovens § 29

I modsætning til § 28, stk. 2, er bestemmelsen i adoptionslovens § 29 derimod udtryk for en modifikation af udgangspunktet i § 28, stk. 1.

Af adoptionslovens § 29, stk. 1, fremgår, at danske myndigheder også har kompetence til at meddele adoptionsbevilling i tilfælde, hvor ansøgeren har bopæl i udlandet, hvis sagen har en kvalificeret tilknyt-

ning til Danmark. Det gælder i tilfælde, hvor ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever har dansk statsborgerskab, og adoptionen som følge heraf ikke kan gennemføres i det land, hvor ansøgeren bor. Det er en betingelse, at en dansk adoptionsbevilling får gyldighed i ansøgerens bopælsland.

Reglen i § 29, stk. 1, er udtryk for, at danske adoptionsmyndigheder er tillagt en vis ”nødkompetence” til i særlige tilfælde at behandle en adoptionssag, selvom ansøgeren ikke har domicil i Danmark. Bestemmelsen tager højde for den situation, hvor ansøgerens bopælsland ikke anser sig for kompetent på grund af det danske statsborgerskab.

I tilfælde, hvor adoptionslovens § 29, stk. 1, ønskes anvendt, er det nødvendigt at undersøge adoptionslovgivningen i ansøgerens bopælsland. Hvis bopælslandet har et generelt adoptionsforbud, vil en dansk statsborger ikke i medfør af § 29, stk. 1, kunne gennemføre en adoption og på den måde opnå en bedre retsstilling end andre borgere i bopælslandet. Ved vurderingen af, om § 29, stk. 1, finder anvendelse, er det altså afgørende, at det er ansøgerens statsborgerskab, der er til hinder for, at adoptionen kan gennemføres i bopælslandet. Før der gives tilladelse til at gennemføre en adoption efter dansk ret i medfør af § 29, stk. 1, skal det undersøges, om adoptionen vil kunne anerkendes i bopælslandet.

Ankestyrelsen kan ifølge adoptionslovens § 29, stk. 2, i øvrigt tillade adoption, hvis sagen har en særlig tilknytning til Danmark. Denne bestemmelse sigter først og fremmest på stedbarnsadoptioner, hvor ansøgeren i form af dansk statsborgerskab eller ophold her i landet har en særlig kvalificeret tilknytning til Danmark.

En person, der har bopæl i udlandet, kan uanset § 29, stk. 1 og 2, aldrig gennemføre en adoption omfattet af Haagerkonventionen efter dansk ret, jf. § 29, stk. 3. Bestemmelsen har til formål at sikre overholdelsen af konventionens regler om, at adoption alene kan finde sted i et samarbejde mellem barnets oprindelsesland og det land, hvor ansøgeren har bopæl.

3.3. Ansøgning om adoption

3.3.1. Digital selvbetjening

Ansøgning om stedbarnsadoption, familieadoption og ansøgning om godkendelse som adoptant skal indgives til Familieretshuset ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening), jf. adoptionslovens § 29 c, stk. 1.

Familieretshuset afviser at modtage en ansøgning, hvis den ikke er indgivet digitalt, medmindre der foreligger særlige forhold efter adoptionslovens § 29 c, stk. 2 eller 3. Den digitale ansøgning skal underskrives af ansøgeren med NemID. Hvis ansøgningen indgives af et par, skal begge ansøgere underskrive med NemID.

Det er Familieretshuset, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold efter adoptionslovens § 29 c, stk. 2 eller 3. Der skal i den forbindelse lægges vægt på ansøgerens beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom medarbejderen hos Familieretshuset ud fra en helhedsvurdering af ansøgeren må bedømme, om ansøgeren vil kunne ansøge digitalt efter modtagelse af hjælp hertil. Vurderingen heraf vil normalt kunne foretages ved Familieretshusets umiddelbare kontakt med ansøgeren. Dette vil således som udgangspunkt kunne ske uden yderligere undersøgelser.

Muligheden for at indgive en ansøgning om stedbarns- eller familieadoption eller en ansøgning om godkendelse som adoptant på en anden måde end ved digital selvbetjening skal imødekomme ansøgere med særlige behov. Der kan for eksempel være tale om ansøgere med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse og demens.

Ansøgere med særlige behov kan for eksempel også være ansøgere, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte ansøgere, ansøgere med psykiske lidelser, hjemløse, ansøgere med sprogveskelligheder m.v. Der foreligger særlige forhold for disse ansøgere, hvis hjælp eller medbetjening fra Familieretshuset konkret vurderes ikke at være en egnet løsning til at muliggøre digital ansøgning. I visse tilfælde vil Familieretshuset umiddelbart kunne vurdere, at ansøgeren ikke vil kunne indgive ansøgningen digitalt, uden at Familieretshuset først har forsøgt medbetjening. Der vil således kunne være tale om, at der foreligger særlige forhold for nogle af de ansøgere, der har særlige behov, der gør, at ansøgeren ikke kan indgive ansøgningen digitalt. Tilsvarende vil der også være ansøgere fra de nævnte grupper, der kan indgive ansøgningen digitalt, eventuelt efter medhjælp, og derfor skal indgive ansøgningen digitalt.

Et eksempel på, hvor der kan foreligge særlige forhold, der gør, at borgeren ikke kan indgive erklæringen digitalt, er, hvor en gangbesværet uden PC eller uden digitale kundskaber henvender sig telefonisk til Familieretshuset for at blive undtaget fra at indgive ansøgningen digitalt.

Særlige forhold vil eksempelvis foreligge, hvor en socialt udsat ansøger ikke selv kan indgive ansøgningen digitalt, og det ikke giver mening at forlange, at ansøgeren henvender sig eksempelvis på borger-service eller biblioteket for at få hjælp til at indgive en digital ansøgning. Særlige forhold kan tillige foreligge, hvor en ansøger er indsat i fængsel eller institutionsanbragt og af den grund ikke har adgang til en computer eller lignende digital platform, hvorfor ansøgeren ikke kan indgive ansøgningen digitalt. Der vil være situationer, hvor det er de sociale myndigheder, sagsbehandlere eller andre, der, som tilfældet er i dag, sørger for, at ansøgeren alligevel får indgivet ansøgningen på anden vis eksempelvis telefonisk, ved personligt fremmøde eller skriftligt i et fysisk dokument.

Også hvor der er tale om ansøgere med store sprogveskelligheder, herunder ansøgere, der ikke behersker dansk eller andet sprog, der anvendes i selvbetjeningsløsningen, eller svær ordblindhed, kan Familieretshuset i det enkelte tilfælde vurdere, at der foreligger særlige forhold, der gør, at en anden kommunikationskanal end den digitale er bedst egnet.

Udenlandske statsborgere med bopæl i udlandet kan ikke få NemID, medmindre de har et dansk personnummer enten på grund af tidligere bopælsregistrering i Danmark eller på grund af et tildelt administrativt personnummer. Det må derfor anses for et særligt forhold, at de pågældende borgere ikke kan få NemID og derfor ikke kan anvende den digitale løsning. Forudsætningen for at få offentligt digital signatur (eksempelvis NemID) er, at borgeren er over 15 år, at borgeren har et dansk personnummer og dermed er registreret i CPR, og at borgeren kan legitimere sig fyldestgørende.

Hvor der foreligger særlige forhold, skal Familieretshuset tilbyde, at ansøgningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening. Er dette tilfældet, skal ansøgningen indgives på en godkendt blanket, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt., og underskrives personligt.

Familieretshuset skal ved anvisning af alternativ kommunikationskanal tage hensyn til den enkelte ansøgers vanskeligheder, herunder årsagen til at ansøgeren ikke kan indgive ansøgningen digitalt. Afhængig af omstændighederne kan det f.eks. være nødvendigt at modtage en ansøgning ved personlig betjening.

Udover særlige forhold hos ansøgeren kan der også helt ekstraordinært forekomme situationer, hvor omstændighederne ved ansøgningen eller Familieretshusets forhold gør, at der ikke kan indgives en ansøgning ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning. Der kan eksempelvis være tale om, at Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation. Tilsvarende kan Familieretshuset eksempelvis anviser ansøgeren en anden måde at indgive ansøgningen på, hvis Familieretshusets selvbetjeningsløsning er ude af drift. Der er i sådanne tilfælde tale om, at der ud fra en samlet vurdering er klare økonomiske fordele ved at modtage erklæringen ikke-digitalt, jf. adoptionslovens § 29 c, stk. 3.

Hvis Familieretshuset efter adoptionslovens § 29 c, stk. 2 eller 3, undlader at afvise en ikke-digital ansøgning, skal ansøgningen indgives på en godkendt blanket, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2, 2. pkt.

Ved administrationen af ordningen kan Familieretshuset informere ansøgeren om, hvordan ansøgeren skal indgive ansøgningen, herunder eventuelt at ansøgerne risikerer, at ansøgningen bliver afvist, hvis den ikke er indgivet digitalt.

Kravet om, at ansøgningen skal indgives digitalt, medfører ikke nødvendigvis, at eventuelle bilag til ansøgningen også kan indgives digitalt. Det fremgår af den digitale selvbetjeningsløsning, hvilke dokumenter der kan eller skal indgives digitalt, og hvilke dokumenter der skal fremlægges i original.

3.3.2. Stedbarns- og familieadoptioner

En ansøgning om stedbarnsadoption eller om familieadoption med samtykke fra en eventuel forældremyndighedsindehaver skal vedlægges en eventuel tidligere adoptionsbevilling vedrørende barnet samt barnets fødsels-, navne- eller dåbsattest.

Familieretshuset indhenter oplysninger om ansøgerens fødsel og navn i CPR. Hvis der er behov for yderligere oplysninger, eller Familieretshuset er i tvivl om oplysningerne i CPR, kan Familieretshuset bede ansøgeren om relevante attester.

Hvis der er særlige forhold i sagen, kan Familieretshuset bede om ansøgerens vielsesattest.

Derudover skal der vedlægges dokumentation for forældremyndigheden, hvis den, der ønskes adopteret, er under 18 år samt dokumentation for barnets og ansøgerens lovlige ophold her i landet, hvis en sådan kræves.

Ved ansøgninger om familieadoption, hvor ansøgeren adopterer et barnebarn, et søskendebarn eller en søskende, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, litra a, skal slægtskabet dokumenteres, hvis det ikke fremgår af CPR.

Ved ansøgninger om familieadoption med samtykke fra en eventuel forældremyndighedsindehaver skal desuden vedlægges:

- Årsopgørelse for ansøgeren for de sidste to år, hvis den, der ønskes adopteret, er under 18 år.
- Plejetilladelse, hvis barnet opholder sig hos ansøgeren, og opholdet er betinget af en plejetilladelse, jf. lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1114 af 30. august 2018 med senere ændringer (serviceloven) eller lov om socialtilsyn, jf. lovbekendtgørelse nr. 42 af 19. januar 2018 med senere ændringer.

3.3.3. Udenlandske dokumenter

Udenlandske dokumenter skal vedlægges i original eller bekræftet kopi og ledsages af en autoriseret oversættelse, medmindre dokumenter er på norsk, svensk, finsk, islandsk, engelsk eller tysk.

Herudover kræves, at alle udenlandske fødselsattester legaliseres i overensstemmelse med den normale procedure for legalisering af familieretlige dokumenter. Der henvises til vejledning om dokumentation for ægtheden af familieretlige dokumenter fra udlandet.

I sager om internationale fremmedadoptioner via en formidlende organisation kræves ikke legalisering af udenlandske dokumenter, idet organisationen har påtaget sig ansvaret for indhentelse af dokumenterne.

3.3.4. Fremmedadoption

Familieretshuset indhenter oplysninger om ansøgerens fødsel og navn i CPR. Hvis der er behov for yderligere oplysninger, eller Familieretshuset er i tvivl om oplysningerne i CPR, kan Familieretshuset bede ansøgeren om relevante attester.

Hvis der er særlige forhold i sagen, kan Familieretshuset bede om ansøgerens vielsesattest. Ansøgningen om godkendelse som adoptant skal altid vedlægges følgende dokumenter:

- Skatteattest og restanceerklæring.
- Helbredserklæring.
- Helbredsattest.

Helbredserklæringen udfyldes af ansøgerne på en godkendt blanket, mens helbredsattesten udstedes af ansøgerens sædvanlige læge på en godkendt blanket. Helbredsattesten må ved ansøgningens indgivelse ikke være mere end tre måneder gammel.

En ansøgning om godkendelse til fremmedadoption kan tidligst indgives seks måneder efter modtagelsen af det sidst ankomne barn i familien, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 3. Denne bestemmelse skal være med til at sikre, at familien har opnået en vis stabilitet, særligt i forhold til det eller de børn, der allerede er i familien, inden der indgives en (ny) ansøgning om adoption. Det vil også bidrage til at sikre et bedre grundlag for at vurdere, om familien har tilstrækkelige ressourcer til at påtage sig omsorgen for endnu et barn.

Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan en ansøgning om fremmedadoption indgives, inden der er forløbet seks måneder efter det sidst ankomne barn i familien. Her tænkes f.eks. på de situationer, hvor der søges en godkendelse som adoptant til et konkret barn, som ansøgerne eller det allerede adopterede barn har en særlig tilknytning til.

DEL II

Stedbarns- og familieadoption

I denne del af vejledningen redegøres for reglerne og sagsbehandlingen, når der søges om gennemførelse af en stedbarns- eller en familieadoption.

I kapitel 4 og 5 beskrives de generelle betingelser for at gennemføre henholdsvis en stedbarns- og en familieadoption, mens kapitel 6 vedrører særlige forhold om tilvejebringelsen af samtykke og erklæring om adoption i forbindelse med de to adoptionstyper.

Kapitel 4

Behandling af en ansøgning om stedbarnsadoption

Ved behandling af en ansøgning om stedbarnsadoption skal Familieretshuset påse følgende:

- Er de påkrævede oplysninger og bilag indsendt?
- Er de generelle betingelser for adoptionen opfyldt?
- Må det antages, at adoptionen vil være bedst for barnet?
- Er opfostringskravet opfyldt?
- Foreligger der de fornødne samtykker m.v.?

Af punkt 3.3.2. fremgår hvilke oplysninger og bilag, der skal indsendes, og de generelle betingelser omtales i punkt 4.1. Vurderingen af, om adoptionen er bedst for barnet, omtales i punkt 4.2, opfostringskravet omtales i punkt 4.3. og endelig omtales reglerne om samtykke i kapitel 6.

Det bemærkes, at tilrettelæggelse af undersøgelsen bør vurderes fra sag til sag. Forekommer det fra starten tvivlsomt, om ansøgningen kan imødekommes, f.eks. fordi samlivskravet eller opfostringskravet ikke er opfyldt, bør Familieretshuset normalt søge dette spørgsmål afklaret fra begyndelsen, således at der f.eks. ikke bruges tid og kræfter på at indhente samtykker, der alligevel ikke skal bruges. Da opfostrings- og samlivskravene er vejledende, er det ofte nødvendigt at sammenholde disse krav med vurderingen af barnets bedste, så det fornødne grundlag for at træffe en konkret og individuel afgørelse er til stede.

4.1. De generelle betingelser

4.1.1. Ægteskab og samliv

Stedbarnsadoptioner er kendetegnet ved, at barnet efter adoptionen betragtes som fælles barn af adoptanten og den forælder, der er gift eller samlevende eller har været gift eller samlevende med adoptanten, jf. adoptionslovens § 16, stk. 2. I modsætning til andre adoptioner, hvor barnets retsforhold til den oprindelige slægt afskæres fuldstændigt ved adoptionen, bevarer barnet altså ved stedbarnsadoption retsforholdet til den ene forælder og dennes slægt.

Det fremgår af adoptionslovens § 5 a, stk. 1, at stedbarnsadoption kun er en mulighed, når en ægtefælle eller samlever adopterer den anden ægtefælles eller samlevers barn.

Kravet om ægteskab skal være opfyldt på tidspunktet for udstedelse af adoptionsbevillingen. Kravet om samliv skal være opfyldt på ansøgningstidspunktet.

Ved samlevende forstås et par, der lever i et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter, uanset køn. Ved vurderingen af, om der er tale om et sådant samliv i adoptionslovens forstand, lægges der vægt på, om de samlevende har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed, normalt med fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til indgivelsen af ansøgningen om familieadoption. Andre elementer, der har betydning for, om forholdet må anses for ægteskabslignende, kan efter omstændighederne også tages i betragtning, herunder om parret har afholdt fælles ferier og fejret højtider sammen, og om de udadtil har optrådt som et par.

Ægteskab betragtes ikke som ophørt ved separation, og der kan derfor gennemføres en stedbarnsadoption, selvom ansøgeren og barnets forælder er separerede, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt. Det er efter § 5 a, stk. 2, 1. pkt., også muligt at stedbarnsadoptere en afdød ægtefælles eller samlevers barn. Efter § 5 a, stk. 2, 2. pkt. kan der ligeledes gennemføres en stedbarnsadoption efter en skilsmisse eller en samlivsophævelse, men det er da en betingelse, at den, der ønskes adopteret, er myndig.

Stedbarnsadoption kan desuden gennemføres, selvom stedforælderen har giftet sig igen. Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen, at det ikke bør være et krav til stedbarnsadoption af en tidligere ægtefælles barn, at der foreligger et samtykke fra stedforælderen eventuelle nye ægtefælle.

Uanset om stedbarnsadoptionen vedrører ansøgerens tidligere ægtefælle eller samlevers barn, er det således ikke et krav, at der foreligger et samtykke fra ansøgerens nye ægtefælle eller samlever.

Siden den 1. juli 2010 har registrerede partnere været ligestillede med ægtefæller i adoptionsmæssig henseende. Det bemærkes i den forbindelse, at lov om registreret partnerskab blev ophævet ved lov nr. 532 af 12. juni 2012 om ændring af love om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab (Ægteskab mellem to personer af samme køn). Imidlertid fremgår det af § 4, stk. 2, i adoptionsloven, at lov om registreret partnerskab fortsat finder anvendelse på partnerskaber, som er registreret før den 15. juni 2012.

4.1.2. Ansøgerens alder

Det fremgår af adoptionslovens § 4, at bevilling til adoption kun kan meddeles den, som er fyldt 25 år. Når særlige grunde taler derfor, kan bevilling dog meddeles den, som er fyldt 18 år.

Dette krav gælder også ved stedbarnsadoption. Alderskravet skal være opfyldt på bevillingstidspunktet, hvorfor der normalt ikke er noget i vejen for, at behandlingen af ansøgningen påbegyndes kort tid før en ansøgers 25. fødselsdag.

Ved vurderingen af, om der er særlige grunde, der taler for at gennemføre en adoption inden ansøgeren er fyldt 25 år, lægges der i høj grad vægt på, om der er sådanne omstændigheder der nødvendiggør, at adoptionen gennemføres med det samme. Der lægges i praksis endvidere vægt på, hvor lang tid ansøgeren har været en del af barnets liv, om barnet kun har én eller ingen forælder, længden af ansøgeren og barnets forælders samliv, samt om ansøgeren og barnets forælder har fællesbørn.

Om kravet til aldersforskellen mellem ansøgeren og den, der ønskes adopteret, henvises til punkt 4.2.2.

4.2. Vurderingen af om adoption er bedst for barnet

Efter adoptionslovens § 2 er det en grundlæggende betingelse for en adoption, at adoptionen efter foretagelsen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret. I relation til stedbarnsadoption gælder der en vis formodning for, at det vil være til fordel for barnet, at den, der fungerer som barnets sociale far eller mor, også bliver barnets retlige far eller mor. Det forudsættes dog som udgangspunkt, at alle parter (ansøgeren, ansøgerens ægtefælle, ansøgerens samlever og normalt også barnets anden forælder samt barnet selv) er enige om adoptionen, og at parterne er blevet vejledt om retsvirkningerne af en stedbarnsadoption og de hensyn, der kan være af betydning for deres valg.

Undersøgelsen i stedbarnsadoptionssager er på grund af den nævnte formodning væsentligt mere begrænset end ved behandlingen af andre typer adoptioner.

4.2.1. Samlivskravet

Ved vurderingen af, om adoptionen kan antages at være bedst for barnet, lægges der vægt på, om familien har opnået den fornødne stabilitet, før adoptionsbevillingen udstedes, således at ønsket om adoption er en velovervejet beslutning baseret på erfaring fra flere års samliv som familie.

Der stilles derfor efter praksis som udgangspunkt krav om, at ansøgeren på ansøgningstidspunktet har levet sammen med ægtefællen eller samleveren og barnet i mindst 2½ år. Oplysninger om bopælsforhold kan indhentes fra CPR.

Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan kravet til samlivets længde fraviges efter en konkret vurdering. En fravigelse af kravet vil dog normalt kræve, at der af den ene eller anden grund foreligger en sådan situation, at adoptionen ikke kan vente, til samlivskravet er opfyldt, f.eks. fordi barnets forælder er ramt af livstruende sygdom. Dette gælder både i forhold til ægtefællerne og de samlevende og mellem ansøgeren og barnet.

Kravet til længden af samlivet mellem ansøgeren og barnet kan desuden fraviges efter en konkret vurdering ved stedbarnsadoption af helt små børn i situationer, hvor et kvindeligt par sammen har planlagt at få et barn ved assisteret reproduktion. En fravigelse af kravet vil normalt kræve, at der mellem ansøgeren og barnets mor eksisterer et stabilt familieliv. Det har betydning i disse sager, at en eventuel. faderskabssag skal være afsluttet uden, at der er fastslået et faderskab.

4.2.2. Aldersforskel mellem ansøgeren og barnet

Der stilles i praksis krav om en vis aldersforskel mellem adoptanten og barnet. Der må således ikke være en så lille aldersforskel mellem adoptanten og barnet, at det biologisk ville være udelukket, at adoptanten var mor eller far til barnet. Der stilles derfor normalt krav om, at aldersforskellen mellem adoptanten og barnet er på minimum 14 år.

Kravet om mindst 14 års aldersforskel kan dog fraviges hvis der foreligger særlige omstændigheder. Der må i disse tilfælde især lægges vægt på, om der uanset den beskedne aldersforskel foreligger et stabilt forælder/barn forhold mellem ansøgeren og barnet, f. eks. fordi ansøgeren, barnets forælder og barnet har levet sammen som en familie i en lang årrække, hvor ansøgeren er blevet betragtet som forælder til barnet. Se også punkt 4.4 om positivt søskendemedtræk.

I sager om stedbarnsadoption gælder ingen regler for den maksimale aldersforskel mellem adoptanten og barnet.

4.3. Opfostringskravet

Efter adoptionslovens § 2 er det en betingelse for adoption, at den, som ønskes adopteret, enten ønskes opfostret hos adoptanten eller har været opfostret hos adoptanten.

Denne betingelse understreger, at formålet med adoption er at etablere et forælder-barn forhold eller at bekræfte et allerede bestående forhold af denne karakter.

Opfostring kan efter almindelig forståelse af begrebet alene ske, indtil barnet fylder 18 år.

Der er ikke i lovgivningen fastsat nærmere bestemmelser om længden af opfostringsperioden, men det må være et krav, at opfostringen har en sådan karakter, at den er udtryk for, at der foreligger eller vil komme til at foreligge et stabilt forælder/barn forhold.

I praksis stilles der derfor ved ansøgninger om adoption af børn under 18 år krav om, at barnet vil kunne bo sammen med ansøgeren i mindst tre år, inden barnet fylder 18 år. I denne periode medregnes også den tid, som barnet måtte have boet sammen med ansøgeren før ansøgningen om adoption, jf. punkt 4.2.1 om samlivskravet.

Er barnet fyldt 18 år på ansøgningstidspunktet, stilles der i praksis krav om, at barnet har boet sammen med ansøgeren i omkring tre år, før barnet fyldte 18 år.

Som dokumentation for opfostringsperiodens længde skal der som udgangspunkt anvendes udskrifter fra CPR.

Efter adoptionslovens § 2 kan adoption også tillades, hvor opfostringskravet ikke er opfyldt, hvis der foreligger ”anden særlig grund til adoptionen”.

I praksis vil særlige omstændigheder formentlig jævnligt kunne føre til, at det almindelige opfostringskrav lempes, mens særlige omstændigheder kun i ret begrænset omfang vil kunne føre til, at der tillades adoption, hvis der slet ikke har fundet opfostring sted.

Særlige omstændigheder vil især foreligge, hvor adoptionen er gennemført eller vil blive gennemført for én eller flere søskende til den, der ønskes adopteret, jf. punkt 4.4 om såkaldt positivt søskendemedtræk. Det kan også være en særlig omstændighed, hvis barnet ikke kan klare sig selv og har behov for en omsorgsperson, f.eks. fordi barnet er handicappet, og opfostring fortsat er nødvendig selv efter det fyldte 18. år.

4.4. Søskendemedtræk

I sager om stedbarnsadoption af flere søskende kan det forekomme, at kravene til gennemførelse af adoptionen er opfyldt for én eller flere i søskendeflokken, mens kravene ikke er opfyldt for andre i søskendeflokken. Situationen opstår primært i relation til kravet om aldersforskel mellem ansøger og barn samt i relation til opfostringskravet.

I disse tilfælde kan det være relevant at overveje at lempe kravene til gennemførelse af adoptionen for den eller de søskende, for hvem betingelserne ikke er opfyldt – såkaldt positivt søskendemedtræk.

Hensynet bag positivt søskendemedtræk er så vidt muligt at sikre, at søskende stilles lige i familiemæssig henseende, og hensynet kan tale for positivt medtræk i relation til adoption af både børn og voksne.

I sager, hvor adoptionsbetingelserne kun er opfyldt for én i en søskendeflok på mere end to børn, kan det omvendt være relevant at overveje, om der kan blive tale om såkaldt ”negativt søskendemedtræk”, således at adoptionen heller ikke tillades for den, for hvem betingelserne er opfyldt.

Negativt søskendemedtræk er primært relevant, hvor formålet er at sikre, at en gruppe mindreårige helsøskende ikke stilles forskelligt i familiemæssig henseende, ligesom det også i disse sager først og fremmest bør overvejes, om det ud fra sagens samlede omstændigheder er muligt i stedet at bruge reglerne om positivt medtræk.

Negativt medtræk kan normalt ikke anvendes i sager om adoption af flere voksne personer, idet hensynet til at beskytte voksne mod at blive stillet anderledes end deres søskende er meget begrænset, hvis vedkommende selv er indstillet herpå.

En særlig situation kan opstå, hvis der alene er indgivet ansøgning om adoption af ét eller flere, men ikke alle børn, i en søskendeflok. Sådanne ansøgninger bør, hvis børnene er mindreårige, kun imødekommes i helt særlige tilfælde, idet børnene herved vil få forskellige retsforhold til den person, der fungerer som deres fælles sociale far eller mor i hverdagen. Er ”børnene” derimod voksne, bør afgørelsen om adoption afhænge af en helt konkret vurdering af bl.a. baggrunden for adoptionsansøgningen, ”børnenes” ønsker om adoption, deres forhold til ansøgeren og biologiske forældre m.v.

Ved vurderingen af betydning af søskendemedtræk kan følgende momenter tillægges betydning:

- Om der er tale om hel- eller halvsøskende.
- Om børnene er opvokset sammen.
- Aldersforskellen mellem barnet og barnets søskende.
- Om ikke alle børnene ønsker eller ønskes adopteret samt begrundelserne herfor.
- Om der fortsat eksisterer et stabilt familieliv mellem ansøger og børnenes biologiske forælder og mellem ansøgeren og barnet.
- Om barnet og barnets søskende er over eller under 18 år.
- Om børnene er hjemmeboende eller udeboende.
- Baggrunden for, at der ikke søges om adoption af barnets søskende.
- Barnets ønsker.

Med hensyn til halvsøskende vil vurderingen i praksis være anderledes end ved helsøskende, da halvsøskende i forvejen er stillet forskelligt i forhold til hinanden. Det vil dog have stor betydning, om børnene er vokset op sammen, ligesom aldersforskellen er relevant. Derudover har det betydning, om børnenes forhold til deres (sted)forældre bevirker, at der skal ske negativt medtræk ud fra et hensyn til, at de modsat vil få forskellige retsforhold til den person, som fungerer som deres fælles sociale forælder i hverdagen. Det får derfor betydning, om ansøgeren har den samme rolle i forhold til børnene, om ansøgeren fungerer som børnenes sociale forælder, og om et af børnene stadig har kontakt til sin biologiske far eller mor.

Om halvsøskende skal stilles familiemæssigt ens har både betydning i forhold til anvendelse af negativt og positivt søskendemedtræk.

4.5. Internationale stedbarnsadoptioner

Som udgangspunkt skal en ansøgning om stedbarnsadoption altid behandles som en national sag, idet det som oftest ligger i forholdets natur, at barnet har sin faste bopæl sammen med dets ene forælder og ansøgeren. I den sammenhæng er det som udgangspunkt uden betydning, om barnet ikke er dansk statsborger.

Hvis barnet har fast bopæl i Danmark, kræves der således normalt ikke inddragelse af myndigheder i udlandet i forbindelse med en stedbarnsadoption, og Haagerkonventionen finder ikke anvendelse.

Hvis der derimod er tale om stedbarnsadoption af et udenlandsk barn, der ikke har fast bopæl i Danmark, endnu bor i udlandet, eller som er bragt til Danmark med henblik på adoption, og hvis de almindelige betingelser vedrørende alder, samliv og opfostring er opfyldt, skal myndighederne i barnets hjemland inddrages i sagen på samme måde som i sager om internationale familieadoptioner, jf. kapitel 5.

Kapitel 5

Behandling af en ansøgning om familieadoption

Ved behandling af en ansøgning om familieadoption skal Familieretshuset påse følgende:

- Er de påkrævede oplysninger og bilag indsendt?
- Er de generelle betingelser for adoptionen opfyldt?
- Er der dokumentation for slægtsforholdet?
- Må det antages, at adoptionen vil være bedst for barnet?
- Foreligger der de fornødne samtykker m.v.?

Af punkt 3.3.2 fremgår, hvilke oplysninger og bilag der skal indsendes. De generelle betingelser, herunder kravene til dokumentation af slægtsforholdet, omtales i punkt 5.1. Vurderingen af, om adoptionen er bedst for barnet, omtales i punkt 5.2-5.4. Endelig omtales reglerne om samtykke i kapitel 6.

Det bemærkes, at det fra sag til sag bør vurderes, hvordan behandling af sagen mest hensigtsmæssigt tilrettelægges. Er det tidligt i sagen klart, at de generelle betingelser ikke er opfyldt, eller vurderer Familieretshuset tidligt, at adoptionen ikke vil være bedst for barnet, skal Familieretshuset f.eks. ikke bede ansøgerne om at indhente legaliserede attester om slægtskabet, mens Familieretshuset omvendt heller ikke skal iværksætte en tilbundsgående undersøgelse af, om adoptionen er bedst for barnet, hvis slægtskabet ikke er dokumenteret.

Det bemærkes også, at det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 15, at Familieretshuset skal indkalde ansøgerne til en samtale om adoptionen og dens betydning, hvis ansøgerne ikke allerede har modtaget fornøden vejledning herom af en anden myndighed.

Familieretshuset skal ved modtagelsen af en ansøgning om familieadoption altid være opmærksom på, om sagen skal behandles som en international sag, selvom barnet muligvis allerede har ophold i Danmark. Udgangspunktet er således, at alle sager om international familieadoption skal behandles efter de samme principper, uanset om den enkelte adoption formelt omfattes af Haagerkonventionen eller ej. Konventionens artikler 17, litra c, og artikel 23 anvendes dog kun i sager, der er omfattet af konventionen.

Danmark har med Haagerkonventionen forpligtet sig til at gennemføre internationale adoptioner, herunder også familieadoptioner, i samarbejde med de kompetente myndigheder m.v. i afgiverlandene i

overensstemmelse med det samarbejdssystem, som er opstillet i konventionen. Navn og adresse på de kompetente myndigheder i de lande, der har tiltrådt Haagerkonventionen, kan ses på Det Permanente Bureaus hjemmeside: hcch.net. Principperne for samarbejde i henhold til konventionen er beskrevet i "Guide to Good Practice, Guide No 1" (udgivet i 2008), som ligeledes er tilgængelig på hcch.net.

Danmarks tiltrædelse af Haagerkonventionen indebærer desuden, at Danmark har forpligtet sig til også i sager, hvor afgiverlandet ikke har tiltrådt konventionen, at inddrage det pågældende lands myndigheder i overensstemmelse med de principper om samarbejde, der er fastlagt i konventionen, jf. Guide to Good Practice, kapitel 7. At afgiverlandenes myndigheder skal involveres i sager om international familieadoption, er i øvrigt for en del landes vedkommende allerede et krav efter de pågældende landes nationale lovgivning om adoption.

Haagerkonventionen retter sig mod internationale adoptioner, dvs. adoptioner hvor barnet flyttes fra et land til et andet. I den danske adoptionslovgivning er en international adoption på samme måde defineret ved, at ansøgeren adopterer et barn, der har bopæl i et andet land, eller et barn, der er ankommet til Danmark med henblik på adoption. Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 1, nr. 5 og 6, hvornår en given adoption er henholdsvis national og international.

5.1. Generelle betingelser

5.1.1. Ægteskab og samliv

Familieadoptioner kan gennemføres af enlige eller af ægtefæller eller samlevende i fællesskab.

Af adoptionslovens § 5, stk. 1, fremgår, at personer, der er gift eller samlevende, som udgangspunkt kun kan adoptere sammen med deres ægtefælle eller samlever.

Hertil kommer, at det af adoptionslovens § 5, stk. 2, fremgår, at det kun er ægtefæller eller samlevende, der kan adoptere sammen.

Kravet om ægteskab skal være opfyldt på tidspunktet for udstedelse af adoptionsbevillingen, mens kravet om samliv skal være opfyldt på ansøgningstidspunktet.

Ved samlevende forstås et par, der lever i et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter, uanset køn. Ved vurderingen af, om der er tale om et sådant samliv i adoptionslovens forstand, lægges der vægt på, om de samlevende har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed, normalt med fælles folkeregisteradresse, umiddelbart op til indgivelsen af ansøgningen om familieadoption. Andre elementer, der har betydning for, om forholdet må anses for ægteskabslignende, kan efter omstændighederne også tages i betragtning, herunder om parret har afholdt fælles ferier og fejret højtider sammen, og om de udadtil har optrådt som et par.

Ansøgerens civile status har således afgørende betydning, og kun i helt særlige situationer kan der undtagelsesvist være grund til ikke at tillægge dette forhold afgørende vægt. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor ægtefæller, der ikke længere bor sammen, ønsker at adoptere et plejebarn, som de sammen har opfostret, selvom en eller begge ægtefæller har en samlever. På samme måde kan samlevende gennemføre en familieadoption, selv om en af dem fortsat er gift, hvis helt særlige grunde gør sig gældende, f.eks. fordi ansøgerens skilsmissegang i udlandet trækker ud over en årrække.

I sådanne særlige tilfælde, hvor en ansøger på grund af ydre omstændigheder ikke kan ændre sin civile status, eller hvor der i øvrigt foreligger helt særlige omstændigheder, ville et afslag på et rent objektivt grundlag kunne føre til, at en adoption, som ellers ville være bedst for barnet, ikke kunne gennemføres.

I de tilfælde, hvor en familieadoption gennemføres, og hvor ansøgeren har en anden samlever end den ægtefælle, som ansøgeren adopterer sammen med, eller hvor ansøgeren har en ægtefælle, men adopterer sammen med en samlever, er det ikke et krav, at der foreligger et samtykke fra den ægtefælle eller samlever, som ansøgeren ikke adopterer sammen med.

Siden den 1. juli 2010 har registrerede partnere været ligestillede med ægtefæller i adoptionsmæssig henseende. Det bemærkes i den forbindelse, at lov om registreret partnerskab blev ophævet ved lov nr. 532 af 12. juni 2012 om ændring af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskab (Ægteskab mellem to personer af samme køn). Imidlertid fremgår det af § 4, stk. 2, i loven, at lov om registreret partnerskab fortsat finder anvendelse på partnerskaber, som er registreret før den 15. juni 2012.

5.1.2. Ansøgerens alder

Der henvises til punkt 4.1.2 om kravet til ansøgerens alder. Kravet gælder tilsvarende ved familieadoption.

5.1.3. Dokumentation for slægtskabet

Der skal fremlægges dokumentation for slægtskabet mellem ansøgerne og barnet i form af f.eks. fødselsattester på de involverede slægtninge. Der henvises til punkt 3.3.3 om krav til oversættelse og legalisering af udenlandske dokumenter.

Familieretshuset bør selv sammenligne den foreliggende dokumentation for slægtskabet med tilsvarende attester. Ved tvivl om attesternes ægthed forelægger Familieretshuset sagen for den danske repræsentation i det pågældende land.

Hvis dokumentation for slægtskabet giver anledning til særlig tvivl, kan sagen forelægges for Ankestyrelsen.

Hvis Familieretshuset vurderer, at der ikke er tale om en familieadoption, eller at der ikke foreligger den nødvendige dokumentation for slægtskabet, skal Familieretshuset afslå ansøgningen, og ansøgerne må henvises til eventuelt at søge om godkendelse som adoptanter.

Vurderes det, at adoptionen ikke kan anses for at være bedst for barnet, jf. punkt 5.3. og 5.4., skal ansøgerne dog ikke henvises til godkendelsessystemet.

5.1.4. Samlivskravet

Der lægges vægt på, at den familie, som barnet eventuelt skal indgå i, har opnået den fornødne stabilitet, før adoptionsbevillingen udstedes. Det kræves derfor efter praksis som udgangspunkt, at ansøgerne på ansøgningstidspunktet har boet sammen i mindst 2½ år. Oplysninger om bopælsforhold kan indhentes fra CPR-registeret.

5.1.5. Aldersforskel mellem ansøgeren og barnet

Der stilles i praksis krav om en vis aldersforskel mellem adoptanterne og barnet. Der må således ikke være en så lille aldersforskel mellem adoptanterne og barnet, at det biologisk ville være udelukket, at adoptanterne kunne være forældre til barnet. Der stilles derfor normalt krav om, at aldersforskellen mellem adoptanterne og barnet er på minimum 14 år.

I sager om familieadoption gælder ingen regler for den maksimale aldersforskel mellem adoptanten og barnet.

5.1.6. Straffeattester

Familieretshuset skal efter adoptionsbekendtgørelsens § 16 indhente fuldstændige straffeattester om ansøgerne. Det bør sikres, at ansøgerne har givet det nødvendige samtykke hertil på ansøgningen. Der bør indhentes en ny straffeattest, umiddelbart inden bevilling udfærdiges.

5.2. Indledende vurdering af, om adoptionen er bedst for barnet

Efter adoptionslovens § 2 er det en grundlæggende betingelse for en adoption, at adoptionen efter foretagen undersøgelse kan antages at være bedst for den, som ønskes adopteret. Vurderingen heraf indebærer en undersøgelse af såvel ansøgerens som barnets forhold.

Som led i en hensigtsmæssig tilrettelæggelse af sagens behandling bør Familieretshuset på et tidligt tidspunkt foretage en helt indledende vurdering af, om adoptionen vil være bedst for barnet. Hvis Familieretshuset mener, at adoptionen ikke vil være bedst for barnet, bør ansøgningen allerede på dette tidspunkt afslås.

Den indledende vurdering af, hvad der er bedst for barnet, bør udover forholdene nævnt i punkt 5.1.1. til 5.1.6. indeholde en mere overordnet vurdering af, om der er forhold hos ansøgerne og/eller barnet, der taler afgørende imod en adoption.

I relation til barnets forhold bør det påses, om barnet har en sådan alder, at der ikke vil kunne blive tale om opfostring i mindst tre år før det fyldte 18. år. Der henvises i den forbindelse til punkt 4.3. om opfostringskravet, som også finder anvendelse ved familieadoptioner.

5.3. Den fortsatte vurdering af barnets bedste i nationale familieadoptioner

Hvis Familieretshuset efter den indledende vurdering af barnets bedste finder, at adoptionen vil være bedst for barnet, indhenter Familieretshuset en erklæring fra ansøgerens bopælskommune om, hvorvidt ansøgerne efter de regler, der gælder om plejetilladelse, opfylder betingelserne for at have et barn i pleje, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 13.

For nærmere oplysninger om betingelserne for udstedelse af plejetilladelse henvises til § 78 i serviceloven samt til vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (vejledning nr. 3 til serviceloven).

Når Familieretshuset sender sagen til kommunen, vedlægges ansøgningen, bilag og straffeattester, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 16, stk. 1.

Kommunen skal oplyse, hvilke undersøgelser der ligger til grund for kommunens erklæring, og om der har foreligget særlige forhold, der gør det tvivlsomt, om adoption er bedst for barnet. I bekræftende fald skal det materiale, der ligger til grund for kommunens erklæring, sendes til Familieretshuset sammen med erklæringen.

Det er afgørende at notere sig, at Familieretshuset, uanset at der indhentes en erklæring fra kommunen, har ansvaret for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, herunder at der foreligger de nødvendige oplysninger også om barnet.

Oplysninger om ansøgerens fysiske eller psykiske helbredsforhold, som giver anledning til at overveje, om adoptionen vil være betænkelig, kan forelægges Adoptionsnævnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 16, stk. 2. Familieretshuset bør være opmærksom på, at nævnets udtalelse almindeligvis alene vedrører helbredsmaessige forhold. Familieretshuset skal derfor foretage den efterfølgende vurdering af barnets bedste under hensyn til, at der er tale om en familieadoption og ikke en fremmedadoption, og Familieretshuset bør i øvrigt inddrage barnets alternativer til adoption.

Hvis Familieretshuset efter en samlet vurdering af sagen finder, at adoptionen vil være bedst for barnet, indhenter Familieretshuset de nødvendige samtykker fra den ene eller begge forældre, der har (del i) forældremyndigheden over barnet, jf. adoptionslovens § 7, samt erklæring fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, jf. adoptionslovens § 13. Der henvises herom til kapitel 6.

Om udstedelse af adoptionsbevilling henvises til punkt 13.2.

Hvis Familieretshuset efter en samlet vurdering af sagen finder, at adoptionen ikke er bedst for barnet, afslår Familieretshuset ansøgningen uden at henvise ansøgerne til at søge om godkendelse som adoptant.

5.4. Den fortsatte vurdering af barnets bedste i internationale familieadoptioner

I sager om international familieadoption bor barnet normalt i udlandet, hvorfor der foretages separate undersøgelser af henholdsvis ansøgernes og barnets forhold. Hvis barnet allerede opholder sig i Danmark, men er kommet hertil med henblik på adoption, skal sagen som anført ovenfor i punkt 5 behandles som en international adoption, og de relevante udenlandske myndigheder skal involveres på samme måde, som hvis barnet fortsat havde ophold i det pågældende land.

Hvis barnet bor i et land, der har tiltrådt Haagerkonventionen, skal Familieretshuset kontakte det pågældende lands centralmyndighed for adoption. Kontaktoplysninger og information herom findes på hcch.net. Den udenlandske centralmyndighed er Familieretshusets indgang, for så vidt angår undersøgelsen af barnets forhold.

Hvis barnet bor i et land, der ikke har tiltrådt Haagerkonventionen, kan sagen forelægges for Ankestyrelsen, hvis Familieretshuset er i tvivl om, hvilken udenlandsk myndighed der er kompetent, og hvilke krav der gælder for internationale familieadoptioner i det pågældende land. I den sammenhæng bør Familieretshuset være særlig opmærksom på lande, hvor adoption ikke findes som lovreguleret begreb, eller hvor adoption er forbudt. Det vil som udgangspunkt ikke være muligt at gennemføre internationale familieadoptioner vedrørende børn fra sådanne lande.

Sager om international familieadoption bør dog først forelægges, hvis Familieretshuset efter den indledende vurdering af barnets bedste, jf. punkt 5.2, skønner, at adoptionen vil være bedst for barnet.

5.4.1. Undersøgelse af ansøgernes forhold

Der er i Haagerkonventionen fastsat en række minimumskrav til indholdet af den undersøgelse af ansøgernes forhold, som Familieretshuset skal foretage i sager om international adoption, herunder international familieadoption. Det fremgår således af konventionens artikel 15, at der skal udarbejdes en socialrapport om en række forhold vedrørende ansøgerne, herunder en beskrivelse af hvilke børn ansøgerne måtte være i stand til at påtage sig ansvaret for. Det bemærkes, at socialrapporten skal oversættes til det relevante sprog, inden Familieretshuset fremsender rapporten til det pågældende lands myndigheder.

Hvis Familieretshuset efter den indledende vurdering af barnets bedste finder, at adoptionen vil være bedst for barnet, foretages der en tilbundsgående undersøgelse af ansøgernes forhold. Denne undersøgelse adskiller sig ikke væsentligt fra den undersøgelse, som Familieretshuset foretager i sager om godkendelse af adoptanter til international fremmedadoption, jf. kapitel 8.

Det bemærkes i den forbindelse særligt, at Familieretshuset skal spørge ansøgernes bopælskommune, om kommunen er i besiddelse af oplysninger om ansøgerne, der kunne tale imod, at kommunen efterfølgende udsteder plejetilladelse.

Undersøgelsen skal herudover bl.a. omfatte følgende forhold:

- Bolig, erhverv og økonomi.

- Helbredsmæssige forhold.
- Baggrund, familieforhold og socialt miljø.
- Kendskab til børn.
- Oplysninger om andre børn i hjemmet.
- Ansøgernes indbyrdes forhold.
- Adoptionsmotivet.
- Egnethed til at påtage sig en international adoption.

På samme måde som ved national familieadoption kan sagen forelægges for Adoptionsnævnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 16, stk. 2, hvis der er oplysninger om ansøgerens fysiske eller psykiske helbredsforhold, som giver anledning til at overveje, om adoptionen vil være bedst for barnet. Familieretshuset bør dog være opmærksom på, at nævnets udtalelse almindeligvis alene vedrører helbredsmæssige forhold. Familieretshuset skal derfor foretage den efterfølgende vurdering af, om adoption er bedst for barnet, under hensyn til at der er tale om en familieadoption og ikke en fremmedadoption, og Familieretshuset bør i øvrigt inddrage barnets alternativer til adoption.

5.4.2. Bistand fra en adoptionsformidlende organisation

Sager om international familieadoption kan være vanskelige at håndtere. Erfaringer har vist, at det kan være vanskeligt at identificere, hvilken instans eller myndighed, sagen skal behandles hos i barnets hjemland, ligesom det kan være vanskeligt at få etableret kontakten og samarbejdsrelationen til den pågældende udenlandske myndighed.

Familieretshuset bør derfor være opmærksom på muligheden for at drage nytte af en formidlende organisations særlige ekspertise på området og derfor bede ansøgere i sager om international familieadoption om at tilmelde sig en dansk adoptionsformidlende organisation, hvis dette skønnes hensigtsmæssigt i den enkelte sag. Efter adoptionsbekendtgørelsens § 14, stk. 4, har Familieretshuset mulighed for at beslutte, at ansøgere i sager om international familieadoption skal lade sig bistå af en formidlende organisation, hvis lovgivningen i afgiverlandet kræver det, eller Familieretshuset i øvrigt finder det hensigtsmæssigt.

Det bør bero på en konkret vurdering under hensyntagen til hvilket land der er tale om, tidligere erfaringer med det pågældende lands myndigheder, eventuelle oplysninger fra hcch.net og ansøgernes egne oplysninger om landet, hvorvidt Familieretshuset i den konkrete sag vurderer, at sagen bedst behandles med hjælp fra en adoptionsformidlende organisation.

Den formidlende organisations rolle i sager om international familieadoption er i sagens natur anderledes end i sager om fremmedadoption. Familieretshuset har det overordnede ansvar for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, og Familieretshuset må derfor i hver enkelt sag vurdere, om det materiale fra afgiverlandet, som den formidlende organisation har bistået med at tilvejebringe, er tilstrækkeligt. Den formidlende organisation skal i sit arbejde med disse sager have for øje, at der er mulighed for, at Familieretshuset efter at have modtaget materialet fra afgiverlandet på baggrund af en samlet vurdering af sagen finder, at den ansøgte adoption ikke er bedst for barnet.

Familieretshuset bør i forbindelse med en afgørelse om, at ansøgerne i en konkret sag om international familieadoption skal lade sig bistå af en formidlende organisation, vejlede ansøgerne om de omkostninger og ressourcer, der må påregnes i forbindelse med behandlingen af sagen, og at det ikke er muligt på forhånd at vurdere, om Familieretshuset, efter at det fornødne oplysningsgrundlag er tilvejebragt, vil finde, at det er bedst for barnet at gennemføre adoptionen.

Endelig skal det bemærkes, at en formidlende organisation kan afvise at yde bistand, hvis organisationen ikke har erfaring med adoptionsformidling fra det land eller område, som barnet stammer fra, eller

hvis organisationen finder det tvivlsomt, om adoptionen kan gennemføres på en lovlig, etisk og faglig forsvarlig måde.

5.4.3. Undersøgelse og afvejning af barnets forhold og muligheder

En forudsætning for at kunne vurdere, om adoption vil være bedst for barnet, er, at barnets forhold er tilstrækkeligt undersøgt. Ansøgerne kan ofte selv bidrage med oplysninger til belysning af barnets forhold, men oplysninger fra ansøgerne om, under hvilke forhold barnet lever i hjemlandet, skal søges dokumenteret i forbindelse med Familieretshusets samarbejde med myndighederne i barnets hjemland.

Haagerkonventionens samarbejdssystem indebærer, at myndighederne i barnets hjemland bl.a. varetager undersøgelsen af barnets forhold og foretager en vurdering af, om international familieadoption efter de pågældende myndigheders vurdering vil være til barnets bedste. Det bør fremgå af hjemlandets undersøgelse af barnets forhold, hvorledes det pågældende lands myndigheder vurderer mulighederne for anden anbringelse i hjemlandet som alternativ til den ansøgte adoption.

Der er i Haagerkonventionens artikel 16 fastsat en række minimumskrav til indholdet af den undersøgelse af barnets forhold, som hjemlandets myndigheder skal forestå i sager om international adoption, herunder international familieadoption. Det fremgår således af artikel 16, at der skal udarbejdes en rapport med oplysninger om barnets identitet, baggrund, sociale miljø, familieforhold, sygdomshistorie, herunder familiens sygdomshistorie, samt om barnets særlige behov. Det fremgår endvidere af artikel 16, at den udenlandske centralmyndighed skal dokumentere, at forældrene har afgivet betryggende samtykke i overensstemmelse med konventionens artikel 4.

Familieretshuset skal påse, at disse oplysninger er indeholdt i den udenlandske myndigheds tilbagemelding til Familieretshuset. Hvis dette ikke er tilfældet, skal forholdene som udgangspunkt søges afklaret ved en ny henvendelse til den pågældende udenlandske myndighed.

I relation til den undersøgelse af barnets forhold, som hjemlandets myndigheder skal foretage, gør det i sagens natur en forskel, hvis barnet allerede har ophold i Danmark med henblik på adoption. Det kan også tænkes, at hjemlandets myndigheder vurderer, at sagen i sådanne tilfælde er et nationalt dansk anliggende. Ikke desto mindre er det fortsat afgørende for Familieretshusets muligheder for at behandle sagen, at hjemlandets myndigheder undersøger forholdene vedrørende barnets baggrund og familie i hjemlandet.

5.4.4. Vurdering af barnets forhold og muligheder i lyset af subsidiaritetsprincippet

Tilbagemeldingerne fra myndighederne i barnets hjemland er af væsentlig betydning for Familieretshusets fortsatte vurdering af barnets bedste, idet denne skal baseres på en samlet vurdering af ansøgernes og barnets situation, hvor forhold som barnets alder, tilknytning til ansøgerne, tilknytning til Danmark, tilknytning til forældre, søskende og øvrig familie i hjemlandet, kulturforskellen mellem landene og barnets mulighed for at blive i hjemlandet skal indgå i den samlede vurdering. Herudover skal Familieretshuset i den fortsatte vurdering af, om adoptionen er bedst for barnet, afveje om fordelene ved adoptionen vil være så store, at de kan opveje de ulemper, som barnet vil stå over for i forbindelse med overgangen fra hjemlandet til danske forhold.

Når der ovenfor henvises til Haagerkonventionens regler og principper, er det væsentligt at være opmærksom på, at dette relaterer sig til såvel de formelle sagsbehandlingsmæssige procedurer, herunder særligt konventionens artikler 14-20, som til de mere materielle indholdsmæssige principper, der ligger til grund for konventionen. Her tænkes særligt på konventionens princip om subsidiaritet. Dette grundlæggende princip betyder, at Familieretshuset i enhver sag om international familieadoption er forpligtet til at

overveje, om det er bedst for det enkelte barn at blive flyttet fra sit land og sit ophav, eller om der i hjemlandet findes gode alternative løsningsmuligheder for barnet i en situation, hvor barnet ikke har mulighed for at være hos sine forældre.

En bortadoption fra hjemlandet til familiemedlemmer i Danmark skal derfor som udgangspunkt betragtes som en sidste mulighed for at tage vare på barnet, når mulighederne for barnet i hjemlandet er dårlige eller ikkeeksisterende. Imidlertid er det dog væsentligt at være opmærksom på særligt i relation til internationale familieadoptioner, at barnets forbliven i familien og dermed beskyttelse af dets biologiske ophav i nogle tilfælde varetages bedst ved at blive adopteret af familiemedlemmer, der er bosiddende i Danmark. Dette særligt hvis alternativet er, at barnet bliver adopteret af fremmede eller anbragt på institution i sit hjemland. Derfor kan det også forekomme, at det i en given sag vil være til barnets bedste at blive adopteret af familiemedlemmer i Danmark, selvom barnets alder og kendskab til Danmark ikke umiddelbart taler for at flytte barnet.

Subsidiaritetsprincippet er således et facetteret begreb, der skal ses i sammenhæng med ansøgernes reelle familiære tilknytning til barnet, ligesom det skal ses i tæt sammenhæng med, hvad det er bedst for barnet i den enkelte sag. Generelt bør Familieretshuset lægge stor vægt på, om barnet bor eller kan bo hos sine forældre og eventuelle søskende eller anden familie i hjemlandet, idet adoptionen i sådanne situationer som udgangspunkt ikke kan tillades.

Ved adoption af ældre børn skal Familieretshuset endvidere være særlig opmærksom på, at børnenes tilpasningsproblemer og ulemperne ved et eventuelt kulturskifte erfaringsmæssigt vokser i takt med børnenes alder. Det er ikke muligt at opstille faste aldersgrænser til brug for vurderingen af, om en adoption vil være bedst for barnet.

5.4.5. Afsluttende sagsbehandling

I relation til den praktiske sagsbehandling er det væsentligt, at Familieretshuset i sager om international familieadoption er særlig opmærksom på den skærpede vejledningspligt, der består i forbindelse med indhentelse af samtykker og erklæringer fra udlændinge. Generelt skal Familieretshuset således være særlig opmærksom på, at den relevante udenlandske repræsentation er i stand til at yde en tilstrækkelig vejledning, og at blanketter til samtykke og/eller erklæring er oversat til det relevante sprog. Der henvises til punkt 6.5.

I forbindelse med de danske regler om afgivelse af samtykke og erklæring og det ovenfor anførte om den skærpede vejledningspligt er det imidlertid vigtigt, at Familieretshuset er opmærksom på, om de nødvendige samtykker i forbindelse med hjemlandets sagsbehandling i henhold til Haagerkonventionens artikel 4 er indhentet på behørig vis, idet dette i nogle tilfælde kan spare Familieretshuset for selv at indhente det relevante samtykke eller erklæring. Hvis hjemlandets myndigheder således oplyser til Familieretshuset, at samtykke er indhentet i overensstemmelse med principperne i artikel 4, kan Familieretshuset forelægge sagen for Ankestyrelsen med henblik på at få vurderet, om det afgivne samtykke kan sidestilles med et samtykke afgivet over for en dansk myndighed. Det samme gør sig gældende, for så vidt angår adoptionslovens § 13, hvis en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, er blevet hørt over og vejledt om adoptionen og dennes retsvirkninger på behørig vis, og der ikke er ydet nogen form for vederlag eller modydelse til den pågældende i forbindelse med sagens behandling.

Et vigtigt formelt sagsbehandlingsskridt i sager om internationale familieadoptioner, der formelt omfattes af Haagerkonventionen, er konventionens artikel 17 c om afgivelse af erklæring om fortsættelse af adoptionsproceduren. Formålet med udstedelsen af erklæring i henhold til artikel 17 c er at sikre, at myndighederne i såvel afgiverland som modtagerland er enige om, at adoptionen er bedst for barnet.

Der er ikke i konventionen taget stilling til, i hvilken rækkefølge henholdsvis afgiverland og modtagerland skal udstede en erklæring i henhold til artikel 17 c. Hvis Familieretshuset sammen med hjemlandets undersøgelse vedrørende barnets forhold således ikke modtager en erklæring i henhold til artikel 17 c fra den kompetente myndighed i afgiverlandet, jf. hcch.net, men det klart fremgår af hjemlandets svar vedrørende undersøgelsen af barnets forhold, at hjemlandet bifalder den ansøgte adoption, kan Familieretshuset således udmærket indlede med at sende en artikel 17 c-erklæring til den kompetente myndighed i hjemlandet og samtidig bede om at modtage hjemlandets 17 c-erklæring inden en nærmere angivet frist med henblik på at fremme sagens afslutning.

Familieretshuset vurderer på baggrund af hjemlandets undersøgelse af barnets situation og sagens øvrige forhold, om adoptionen vil være bedst for barnet og kan bevilges. Finder Familieretshuset efter en samlet vurdering af sagens oplysninger, at adoptionen ikke vil være bedst for barnet, skal Familieretshuset ikke udstede erklæring i henhold til artikel 17 c.

Hvis Familieretshuset derimod finder, at adoptionen kan bevilges, afgives artikel 17 c-erklæringen til den kompetente myndighed i hjemlandet. Erklæringen udfærdiges på en godkendt blanket, når ansøgningen om adoption er færdigbehandlet, og Familieretshuset har fundet, at den ansøgte adoption skal imødekommes.

Når Familieretshuset har truffet afgørelse om, at den ansøgte adoption findes bedst for barnet og kan imødekommes, indledes proceduren omkring hjemtagelsen af barnet. Familieretshuset henviser i den forbindelse ansøgerne til at søge om opholdstilladelse for barnet ved de danske udlændingemyndigheder, se nærmere punkt 12.2.2.

Når barnet er hjemtaget, udsteder Familieretshuset en dansk adoptionsbevilling, og hvis der er tale om et barn fra et Haagerkonventionsland, udstedes tillige erklæring i overensstemmelse med konventionens artikel 23 – en såkaldt konformitetserklæring. Når der er udstedt en konformitetserklæring, er øvrige konventionslande som altovervejende hovedregel forpligtede til at anerkende adoptionen. Den originale konformitetserklæring udleveres til adoptanterne sammen med adoptionsbevillingen, og en kopi sendes til centralmyndigheden for adoption i barnets hjemland. Familieretshuset skal dog være opmærksom på, at konformitetserklæringen i henhold til konventionens artikel 23 kun kan udstedes, hvis konventionens formelle regler har været overholdt i forbindelse med sagens behandling. Familieretshuset kan som udgangspunkt lægge til grund, at dette er tilfældet, hvis både Danmark og barnets hjemland har udstedt en artikel 17 c-erklæring i forbindelse med sagens behandling.

Kapitel 6

Samtykke og erklæring om adoption i forbindelse med stedbarns- og familieadoption

Et samtykke til adoption fra barnets forældre er en betingelse for en adoption. En adoption, der gennemføres af Familieretshuset, uden at betingelserne herfor er til stede, kan efterfølgende erklæres for ugyldig.

Adoptionslovens regler om information, rådgivning og samtykke har til hensigt at sikre, at den, der skal afgive samtykke til adoptionen, modtager tilstrækkelig information og rådgivning om retsvirkningerne heraf, inden samtykket afgives.

Familieretshusets indhentelse af samtykke og forpligtelsen til at informere og rådgive skal derfor ses i naturlig indbyrdes sammenhæng.

Samtidig kan en samtale om adoptionen give Familieretshuset mulighed for at indhente nærmere oplysninger om sagens parter til brug for vurderingen af, om adoptionen vil være bedst for barnet.

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 11 skal Familieretshuset sikre, at også ansøgeren modtager eller har modtaget den fornødne information og rådgivning. Familieretshuset skal forinden eller i forbindelse med sagens start rådgive ansøgeren om sagens forløb, herunder om inddragelse af danske og udenlandske myndigheder, sagens tidsmæssige udstrækning, samt ansøgerens pligt til at fremskaffe den nødvendige dokumentation og til at betale for oversættelser af erklæringer, attester, domsudskrifter m.v., der er udfærdiget på andre sprog end dansk, grønlandsk, færøsk, norsk, svensk, finsk, islandsk, engelsk eller tysk, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 4.

6.1. Tilvejebringelse af samtykker og erklæringer

Det er som udgangspunkt Familieretshuset, der efter at have modtaget en ansøgning om adoption tager initiativ til, at der indhentes de nødvendige samtykker og erklæringer. Ansøgeren kan således ikke selv tage initiativ til, at samtykker m.v. afgives, inden ansøgning om adoption indgives.

I visse tilfælde vil samtykke og erklæring dog være tilvejebragt før behandlingen af ansøgningen om adoption i Familieretshuset.

6.2. § 7-samtykke fra forældre og værge

Efter adoptionslovens § 7, stk. 1, er det en betingelse for at tillade adoption af et barn, der er under 18 år og umyndigt, at barnets forældre eller værge(r) samtykker til adoptionen. Dette gælder dog kun, hvis forældrene har forældremyndigheden eller del i forældremyndigheden over barnet. Fra forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, indhentes i stedet en erklæring efter adoptionslovens § 13 som beskrevet i punkt 6.3.

Har en forælder eller værge bopæl eller ophold i Grønland eller på Færøerne, kan Familieretshuset anmode Rigsombudsmanden i Grønland eller Rigsombudsmanden på Færøerne om at indkalde den pågældende til personligt fremmøde med henblik på at afgive samtykket. Har en forælder eller værge bopæl eller længerevarende ophold i udlandet, kan Familieretshuset anmode en dansk repræsentation om at indkalde den pågældende til personligt fremmøde med henblik på at afgive samtykket.

Indhentelse af samtykke efter § 7 fra indehaveren af forældremyndigheden kan kun undlades, hvis den pågældende er død, forsvundet eller på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller lignende tilstand er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt, jf. § 7, stk. 2.

6.2.1. Hvem har forældremyndigheden?

Siden den 27. maj 2004 er oplysninger om aftaler og afgørelser om forældremyndighed blevet indberettet til CPR. Oplysningerne om forældremyndighed kan således findes i CPR. I nogle tilfælde er det dog nødvendigt, at Familieretshuset foretager en nærmere undersøgelse af, hvem der har forældremyndigheden over barnet.

Hvis barnet er født i udlandet og er af udenlandsk nationalitet, opstår der undertiden særlige problemer vedrørende afklaringen af udenlandsk ret. Anerkendelse af en udenlandsk afgørelse om forældremyndighed forudsætter, at det dokument, der indeholder afgørelsen, er ægte. I vejledning om dokumentation for ægtheden af familieretlige dokumenter beskrives, hvordan en myndighed, der skal tage stilling til anerkendelse af en udenlandsk afgørelse på det familieretlige område, sikrer sig, at det dokument, der indeholder afgørelsen, er ægte. Der henvises endvidere til vejledning om anerkendelse af udenlandske afgørelser m.v. om forældremyndighed.

6.2.2. Værge

Er begge forældre uden del i forældremyndigheden, døde, forsvundne eller på grund af sindssygdom, åndssvaghed eller lignende tilstand ude af stand til at handle fornuftmæssigt kræves samtykke fra en værge for barnet, jf. adoptionslovens § 7, stk. 3. Familieretshuset skal da efter værgemålslovens § 47 udpege en værge for barnet.

Som bevis for fornuftsmangel på grund af sindssygdom eller åndssvaghed bør Familieretshuset kræve en lægeerklæring fra en læge eller lignende fagperson. Erklæringen bør være udstedt med adoptionssagen for øje og indeholde oplysninger om, hvorvidt den pågældende er i stand til at forstå retsvirkningerne af adoptionen og af samtykket.

Hvis forældremyndighedens indehaver ikke kan afgive samtykke efter § 7, skal der heller ikke indhentes en erklæring efter § 13 fra den pågældende.

Det bemærkes, at det forhold, at en forælder er under værgemål, ikke i sig selv har betydning for, om forælderen skal afgive samtykke efter § 7, idet dette alene afhænger af, om vedkommende har forældremyndighed over barnet og er i stand til at forstå retsvirkningerne af adoptionen og af samtykket. En værge beskikket for forælderen kan ikke på forælderenes vegne give samtykke efter § 7.

6.2.3. Formkrav

Indehaveren af forældremyndigheden skal afgive sit samtykke efter adoptionslovens § 7 skriftligt på en godkendt blanket. Samtykket skal efter adoptionslovens § 8, stk. 1, afgives under personligt fremmøde for Familieretshuset, der forinden skal vejlede den pågældende forælder om adoptionens og samtykkets retsvirkninger. Samtykker tilvejebragt på anden måde er uden retlig betydning.

Kravet om personligt fremmøde gælder dog ikke den forælder, der giver samtykke til sin ægtefælles eller samlevers stedbarns adoption.

Om Familieretshusets forpligtelser med hensyn til information og rådgivning henvises til punkt 6.2.5.

Særligt vedrørende udlændinge skal Familieretshuset sikre, at den pågældende fuldt ud har forstået retsvirkningerne af adoptionen, jf. punkt 6.5.

Skønnes det, at forældrenes beslutning om adoption ikke er truffet efter tilstrækkelig overvejelse, eller findes det af andre grunde betænkeligt at modtage deres samtykke, bør de opfordres til at overveje sagen på ny, inden samtykket modtages.

6.2.4. Tidspunktet for samtykkets afgivelse

Det fremgår af adoptionslovens § 8, stk. 2, at samtykket tidligst kan modtages tre måneder efter barnets fødsel, medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende. Reglen gælder både for moderen og faderen.

Samtykkets gyldighed er ikke tidsbegrænset, og samtykket skal være til stede indtil bevillingstidspunktet. Et allerede givet samtykke kan tilbagekaldes. For at sikre samtykkets aktualitet bør Familieretshuset generelt tilstræbe, at et samtykke er afgivet inden for det seneste løbende år efter tidspunktet for bevillingen.

Om adgangen til at gennemføre en adoption, selvom samtykket er tilbagekaldt, henvises til adoptionslovens § 9, stk. 1.

6.2.5. Information og rådgivning af forældremyndighedsindehaveren

En forælder eller værge skal inden afgivelse af samtykke til adoptionen have modtaget vejledning i et sådant omfang, at den pågældende er i stand til at vurdere, om samtykke skal afgives.

Familieretshuset skal i forbindelse med vejledningen sikre, at de involverede parter får tilstrækkelig orientering om retsvirkningerne af adoptionen, af samtykket og af andre retslige forhold i tilknytning til adoptionen, jf. § 5 i adoptionsbekendtgørelsen. Dette omfatter en mere juridisk orienteret vejledning. Der skal i den forbindelse bl.a. informeres om adoptionens retsvirkninger, herunder at retsforholdet mellem barnet og den biologiske slægt bortfalder, om mulighederne for ophævelse af adoptionen, jf. adoptionslovens kapitel 3, og om at samtykket ikke frit kan tilbagekaldes. Der skal desuden informeres om, at der i helt særlige tilfælde kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt efter adoptionen, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden kontakt med den, der anmoder om samvær, jf. § 20 a i forældreansvarsloven.

I forbindelse med den juridiske vejledning til barnets forældre eller værge skal Familieretshuset være opmærksom på, at det ikke er tilstrækkeligt alene at oplyse om de juridiske retsvirkninger. Reglerne må forklares på en sådan måde, at forældrene eller værger er i stand til at forstå og overskue konsekvenserne og rækkevidden af adoptionen og af samtykket. Herudover kan der efter omstændighederne være behov for at rådgive om alternativer til adoptionen, herunder de muligheder der i øvrigt er for at sikre retsstillingen mellem ansøgeren og barnet uden gennemførelse af en adoption, f.eks. reglerne i forældreansvarsloven, navneloven og lov om afgift af dødsboer og gaver, og om mulighederne for oprettelse af testamente. Endvidere kan der efter omstændighederne være behov for at rådgive om forældrenes muligheder for at modtage støtte efter den sociale lovgivning, hvis de undlader at gennemføre adoptionen.

Omfanget af den vejledning, der skal ydes, beror på en konkret vurdering. Som minimum skal det altid påses, at forældrene har modtaget information om retsvirkningerne af adoptionen og samtykket. Om der i øvrigt er behov for rådgivning beror på en konkret vurdering.

Vejledning af forældrene kan normalt gives i forbindelse med det personlige fremmøde med henblik på afgivelse af samtykke. I de tilfælde, hvor samtykket afgives for Rigsombudsmanden i Grønland, Rigsombudsmanden på Færøerne eller en dansk repræsentation i udlandet, er det normalt hensigtsmæssigt, at denne myndighed vejleder forælderen.

I enkelte tilfælde kan det være hensigtsmæssigt at lade en anden myndighed end den, der modtager samtykket, forestå vejledningen af forælderen eller værger. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis den, der skal afgive samtykke, har en nær tilknytning til andre offentlige myndigheder, f.eks. fordi barnet er anbragt uden for hjemmet eller er i behandling. I sådanne tilfælde har Familieretshuset mulighed for at bede den behandlende myndighed om at gennemføre vejledningen af forælderen, og Familieretshuset bør så påse, at der foreligger et notat fra den vejledende myndighed om, hvad der er vejledt om og om forløbet af vejledningen.

Herudover gælder naturligvis den almindelige vejledningspligt efter forvaltningsloven til at orientere ansøgeren om sagens forløb, herunder om inddragelse af danske og udenlandske myndigheder, sagens tidsmæssige udstrækning samt ansøgers pligt til at fremskaffe den nødvendige dokumentation og betale for oversættelser. Der henvises i denne forbindelse til punkt 6 ovenfor.

6.3. Erklæring efter adoptionslovens §§ 13 og 14

Efter adoptionslovens § 13 kræves der fra forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, en erklæring om adoptionen. Formålet med erklæringen er at give den pågældende forælder lejlighed til at udtale sig om adoptionen, og indhentelse af erklæringen kan kun undlades, hvis indhentelsen skønnes at ville kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

Efter § 14 må den, som er under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under værgemål med fratagelse af den retlige handleevne, jf. værgemålslovens § 6, ikke adopteres, uden at erklæring er indhentet fra værgeren.

6.3.1. Formkrav

Erklæring efter §§ 13 og 14 indhentes af Familieretshuset på en godkendt blanket. Med blanketten følger en skriftlig vejledning, der har til formål at orientere den pågældende om retsvirkningerne af en adoption. En erklæring skal underskrives personligt, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Familieretshuset kan dog efter anmodning, eller når det i øvrigt findes nødvendigt eller hensigtsmæssigt, indkalde forælderen eller værgeren til et personligt møde og vejlede vedkommende om retsvirkningerne af adoptionen samt om muligheden for at søge forældremyndigheden overført. Indkaldelse til personligt møde kan f.eks. komme på tale, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt den, der skal afgive erklæring, har forstået rækkevidden og konsekvenserne af adoptionen og af erklæringen.

Har en forælder eller værge bopæl eller ophold i Grønland eller på Færøerne, kan Familieretshuset anmode Rigsombudsmanden i Grønland eller på Færøerne om at indkalde den pågældende til personligt fremmøde med henblik på at afgive erklæringen. Har en forælder eller værge bopæl eller længerevarende ophold i udlandet, kan Familieretshuset anmode en dansk repræsentation om at indkalde den pågældende til personligt fremmøde med henblik på at afgive erklæringen.

Skønnes det, at forældrens beslutning om bortadoption ikke er truffet efter tilstrækkelig overvejelse, eller findes det af andre grunde betænkeligt at modtage erklæringen, bør forælderen opfordres til at overveje sagen på ny, inden erklæringen modtages.

6.3.2. Information til erklæringsafgiver

Den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, skal informeres om adoptionens retsvirkninger og rådgives om muligheden for at søge om overførsel af forældremyndighed.

Familieretshuset bør være særlig opmærksom på, om der verserer en forældremyndighedssag eller en samværssag, idet adoption ikke kan gennemføres, før denne sag er afsluttet.

Der skal desuden informeres om, at der i helt særlige tilfælde kan fastsættes samvær eller anden form for kontakt efter adoptionen, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden kontakt med den, der anmoder om samvær, jf. forældreansvarslovens § 20 a.

6.3.3. Protest mod adoptionen

Der er forskellige hensyn bag stedbarns- og familieadoption. Ved en stedbarnsadoption får barnet én ny forælder, mens barnet samtidig bevarer sin ”primære” forælder som forælder. Ved en familieadoption får barnet derimod et nyt sæt forældre, og ingen af de oprindelige forældre fortsætter med at være forældre for barnet. Det medfører, at en protest mod adoptionen fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, i praksis tillægges forskellig vægt.

En stedbarnsadoption kan normalt ikke tillades mod protest fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, hvis den pågældende inden for de sidste syv til otte år har haft kontakt med barnet.

Baggrunden for kravet ved stedbarnsadoptioner om en længere periodes manglende kontakt mellem barnet og en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, er, at barnet ved en stedbarnsadoption alene mister det juridiske bånd i forhold til den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Den forælder, der har forældremyndigheden og ønsker adoptionen, fortsætter derimod med at være forælder

for barnet. Det vurderes i det lys at være vigtigt, at den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, skal have haft tilstrækkelig tid til at få (gen)etableret en kontakt med barnet også i de tilfælde, hvor forældremyndighedsindehaveren har modarbejdet en kontakt mellem barnet og den anden forælder.

En familieadoption vil tilsvarende normalt ikke kunne tillades mod protest fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, hvis den pågældende inden for de sidste tre år har haft kontakt med barnet.

I relation til familieadoptioner er længden af den manglende kontakt fra en forælder, der protesterer mod adoptionen, som udgangspunkt tre år. Når en eneforældremyndighedsindehaver vurderer, at det er bedst for barnet at blive bortadopteret og derfor samtykker til en adoption, sætter denne forælder barnets behov over egne behov for at bevare det juridiske bånd og forælderrollen i forhold til barnet. En beslutning om at varetage barnets bedste på denne indgribende og uigenkaldelige måde, bør ikke kunne bremses af en forælder, der ikke har haft kontakt til barnet i tre år. Den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, har naturligvis mulighed for at søge om overførsel af forældremyndigheden, hvis denne er uenig i beslutningen om adoption.

Det er i disse situationer meget vigtigt for Familieretshuset at undersøge baggrunden for den manglende kontakt mellem barnet og den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Det afhænger endvidere altid af en konkret vurdering af sagen, om adoptionen kan gennemføres trods en sådan protest. Familieretshuset skal i den forbindelse lægge vægt på, om hensynet til barnets bedste i den konkrete sag vejer tungere end hensynet til den forælder, der protesterer.

Familieretshuset kan i den forbindelse lægge vægt på, hvilken kontakt barnet tidligere har haft med den forælder, der protesterer, samt på årsagen til at kontakten eventuelt er blevet afbrudt. Der kan også lægges vægt på den alder, som barnet havde på tidspunktet, hvor kontakten blev afbrudt, og på barnets alder på tidspunktet for ansøgningen om adoption. Der kan desuden lægges vægt på, hvilken form for kontakt, der har været tale om (samvær eller anden direkte kontakt, telefonisk kontakt eller kontakt via brev, gaver eller lignende), og på omfanget af denne kontakt (regelmæssig eller sporadisk).

Familieretshuset skal være særlig opmærksom på, om der verserer en samværssag, eller om forælderen, der ikke har del i forældremyndigheden, under adoptionssagen giver udtryk for et ønske om samvær med barnet. Afgørelsen om adoption må da afvente udfaldet af en samværssag, idet adoption ikke kan gennemføres, hvis der kan fastsættes samvær.

Hvis barnet er over 18 år på tidspunktet for adoptionen, tillægges en protest som udgangspunkt ikke vægt.

6.3.4. Manglende reaktion

Manglende reaktion på henvendelsen fra Familieretshuset vedrørende holdningen til adoptionen fra den forælder, der ikke har forældremyndigheden, må af Familieretshuset tillægges virkning som en protest mod adoptionen, jf. punkt 6.3.3.

6.3.5. Undladelse af at indhente § 13-erklæring

Indhentelse af en § 13-erklæring kan undlades, hvis det vil medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen, jf. adoptionslovens § 13, stk. 2.

Familieretshuset skal udøve rimelige bestræbelser på at finde den pågældende. Familieretshuset bør altid grundigt undersøge, hvornår der sidst har været kontakt til en biologisk forælder, samt om ansøgeren har nyere kontaktoplysninger. Oplyses det, at den pågældende forælder er bosat i udlandet, bør Familieretshuset via den danske repræsentation på stedet forsøge at indhente erklæringen. Der henvises i øvrigt til punkt 6.5. om indhentelse af samtykke eller erklæring fra udlandet.

Hvis den pågældende forælder ikke kan findes, og Familieretshuset derfor undlader at indhente en § 13-erklæring, må den manglende § 13-erklæring tillægges vægt som en protest, jf. punkt 6.3.3.

Indhentelse af erklæring kan undlades, hvis indhentelsen kan være til væsentlig skade for barnet. Denne bestemmelse må administreres med stor forsigtighed, da oplysningerne herom normalt stammer fra den forælder, der har forældremyndigheden. Oplysninger om at der består et spændt forhold mellem forældrene, eller at man ikke ønsker, at den af forældrene, der er uden del i forældremyndigheden, får oplysninger om adoptionen, er normalt ikke tilstrækkeligt til at undlade at indhente en erklæring.

6.3.6. Særligt om klager i sager om stedbarnsadoptioner

Hvis Familieretshuset mener, at en adoption bør gennemføres trods protest eller manglende reaktion fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, skal Familieretshuset i en høring gøre den pågældende opmærksom på, at Familieretshuset agter at tillade adoptionen uanset den pågældendes protest.

Hensigten med denne procedure er, at den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, får lejlighed til at fremkomme med yderligere bemærkninger, inden Familieretshuset træffer endelig afgørelse i sagen.

Høringen skal være begrundet og indeholde oplysning om, at Familieretshuset har til hensigt at imødekomme den ansøgte adoption trods den pågældendes protest. Familieretshuset skal desuden vejlede om, at eventuelle yderligere eller nye oplysninger bedes meddelt Familieretshuset inden en måned. Efter omstændighederne kan fastsættes en kortere eller længere frist. Særligt hvis sagen haster på grund af f.eks. livstruende sygdom hos én af parterne, kan det være hensigtsmæssigt at fastsætte en kortere frist.

Når høringsfristen er udløbet, eller når Familieretshuset har modtaget eventuelle bemærkninger fra forælderen, skal Familieretshuset træffe afgørelse i sagen. Afgørelsen skal meddeles til parterne. Afgørelsen skal være begrundet og indeholde oplysning om klageadgangen til Ankestyrelsen.

Der gælder ingen klagefrist for Familieretshusets afgørelse.

6.4. Samtykke fra barnet

6.4.1. Børn over 12 år

Et barn over 12 år skal give sit samtykke til adoptionen, jf. adoptionslovens § 6, stk. 1.

Efter § 6, stk. 2, skal samtykket afgives under personligt fremmøde for Familieretshuset. Samtykket skal afgives mundtligt eller skriftligt efter Familieretshusets bestemmelse herom. Hvis samtykket afgives skriftligt, skal det ske på en godkendt blanket. Hvis det afgives mundtligt, skal Familieretshuset udfærdige en erklæring om, at samtykket er afgivet. Der henvises til adoptionsbekendtgørelsens § 9, stk. 4.

Før samtykket afgives, skal Familieretshuset afholde en samtale med barnet om adoptionen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 9, stk. 5. Under samtalen skal Familieretshuset vejlede barnet om adoptionen og dens retsvirkninger, og barnet skal have mulighed for at udtale sig om adoptionen. Ved samtalen skal Familieretshuset sikre, at barnet forstår alle retsvirkningerne af adoptionen, herunder spørgsmål om eventuel navneændring og statsborgerskab. Samtalens indhold skal bruges i vurderingen af, om adoptionen er bedst for barnet. Der henvises endvidere til punkt 6.4.3. om samtalen med barnet og om notatpligt.

Har barnet ikke bopæl eller ophold her i landet, kan Familieretshuset anmode Rigsombudsmanden i Grønland eller på Færøerne om at indkalde barnet til personligt fremmøde med henblik på at afgive samtykket. Har barnet bopæl eller længerevarende ophold i udlandet, kan Familieretshuset anmode en dansk repræsentation om at indkalde barnet til personligt fremmøde med henblik på at afgive samtykket.

Familieretshuset kan undtagelsesvis undlade at indhente et samtykke, hvis indhentelsen må antages at være til skade for barnet, der er under 18 år. Denne bestemmelse skal administreres med stor varsomhed og anvendes i praksis yderst sjældent, og det er således ikke tilstrækkeligt, at man ikke ønsker, at barnet skal vide, at ansøgeren ikke er forælder til barnet.

Herudover kan der forekomme tilfælde, hvor et barn under 18 år på grund af nedsat psykisk funktionsevne eller psykisk sygdom ikke er i stand til at forstå retsvirkningerne af en adoption, og hvor indhentelsen af samtykke vil være til skade for barnet. Det vil i de tilfælde være muligt at gennemføre en adoption uden indhentelse af samtykke fra barnet.

Hvis barnet er over 18 år, men er under værgemål efter værgemålslovens § 5, skal der indhentes en erklæring fra barnets værge, jf. adoptionslovens § 14. Dette gælder også, hvis den pågældende samtidig er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6.

Reglerne om indhentelse af samtykke og vejledning af et barn over 12 år finder også anvendelse, hvis barnet befinder sig i udlandet, og samtykket skal indhentes via en dansk repræsentation, jf. adoptionsbekendtgørelsens §§ 8 og 9.

6.4.2. Børn under 12 år

Er barnet under 12 år, skal der ifølge adoptionsloven foreligge oplysning om dets holdning til adoptionen, i det omfang barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Familieretshuset skal tilvejebringe oplysninger om barnets holdning på en måde, der er afpasset barnets alder, modenhed og sagens omstændigheder, og høring af et barn under 12 år kræver, at barnet har den nødvendige modenhed og er i stand til at forstå og udtale sig om den påtænkte adoption. Høringsreglen er ikke ubetinget. Familieretshuset skal altid konkret vurdere det enkelte barns modenhed og ikke alene vurdere dette ud fra barnets alder. Oplysninger om barnets modenhed tilvejebringes bl.a. gennem oplysninger fra forældrene og eventuelt barnets daginstitution eller skole.

Hvis en eller flere af de formelle betingelser for adoption ikke er opfyldt, eller Familieretshuset skønner, at adoptionen allerede på det foreliggende grundlag ikke kan antages at være bedst for barnet, skal barnet ikke høres.

Inddragelse af børn i form af egentlige samtaler afhænger af det enkelte barns modenhed. Det vil dog formentlig for de fleste ca. 7-årige være muligt at gennemføre en samtale. Der vil sikkert også kunne gennemføres samtaler med selv meget små børn (førskolealderen). Familieretshuset skal være opmærksom på, om der er tale om et barn med funktionsnedsættelser.

Iværksætter Familieretshuset en høring af barnet, bør barnet indkaldes til en samtale. Under samtalen bør Familieretshuset informere barnet om retsvirkningerne af en adoption og yde barnet rådgivning. Omfanget af informationen og rådgivningen må tage udgangspunkt i barnets faktiske situation og gives på en sådan måde, at barnet mødes i "øjnehøjde".

Familieretshuset skal ved samtaler med børn være opmærksom på, at barnet ikke kan tilkendegive sine synspunkter, hvis ikke det er tilstrækkeligt informeret om de spørgsmål, det forventes at kunne have en mening om. Det er derfor vigtigt, at barnet under samtalen informeres om baggrunden for, at barnet er indkaldt til en samtale og om de spørgsmål, barnet skal forholde sig til.

Det er vigtigt, at barnet ikke sættes i en situation, som det ikke kan overskue, og som barnet ikke kan forholde sig til.

Det er ikke et krav, at barnet afgiver samtykket skriftligt over for Familieretshuset.

Hvis oplysningerne om barnets holdning til adoptionen stammer fra andre myndigheder, skal Familieretshuset sikre sig, at barnet har modtaget den nødvendige rådgivning og fået tilstrækkelig information om adoptionen. Hvis dette ikke er tilfældet, bør barnet indkaldes til samtale i Familieretshuset, selvom der allerede foreligger oplysninger om barnets holdning.

6.4.3. Samtalen med barnet og notatpligt

Hvis Familieretshuset afholder en samtale med et barn om adoptionen, skal Familieretshuset udfærdige et notat om samtalen, jf. offentlighedslovens § 13.

Barnet skal orienteres om, at der udfærdiges et notat om samtalen, og at oplysninger fra samtalen vil indgå i grundlaget for afgørelsen. Barnet skal endvidere orienteres om, at forældrene og ansøger kan få oplysningerne fra samtalen, medmindre der er tale om oplysninger, som Familieretshuset kan undtage fra aktindsigt. De oplysninger, som barnet fremkommer med om sig selv og om forholdet til forældrene eller ansøgerne, kan efter en konkret vurdering undtages fra aktindsigt, hvis Familieretshuset skønner, at videregivelse af oplysningerne vil være til skade for barnet, herunder særligt barnets forhold til forældrene eller andre.

Oplysninger om barnets konklusion eller holdning i sagen kan normalt ikke undtages fra aktindsigt.

Notatet om samtalen med barnet bør så klart som muligt beskrive barnets mening. Det bør indeholde følgende oplysninger:

- Barnets stillingtagen til at dets oplysninger videregives til forældrene eller andre.
- Tid og sted for samtalen og de medvirkende.
- Barnets forhold til ansøger.
- Barnets forhold til de biologiske forældre.
- Barnets syn på adoptionen, herunder barnets holdning til retsvirkningerne heraf f.eks. holdning til nyt navn, statsborgerskab, afbrydelsen af slægtskabet til biologisk forælder, arvemæssige konsekvenser m.v.
- En vurdering af samtalen, herunder barnets modenhed og reaktioner.

De oplysninger, der kommer frem under samtalen, skal indgå i Familieretshusets vurdering af, om adoptionen kan antages at være bedst for barnet.

6.5. Særlig vejledningspligt over for udlændinge og personer bosat i udlandet

Det følger af adoptionslovens § 8, stk. 3, og adoptionsbekendtgørelsens §§ 5 og 8, at en forælder eller værge, der skal afgive samtykke eller erklæring, skal have modtaget vejledning om adoptionens retsvirkninger.

Familieretshusets almindelige vejledningspligt følger også af forvaltningslovens § 7.

I forbindelse med vejledning af udlændinge skal Familieretshuset være særlig opmærksom på, om den pågældende fuldt ud forstår den vejledning, som gives.

Folketingets Ombudsmand har i sin beretning for 1990 anført, at det følger af bestemmelserne om myndighedernes vejledningspligt og af officialmaksimen, at forvaltningsmyndigheder i almindelighed må sikre sig, at de bliver forstået af udlændinge, hvis sag myndighederne behandler. Ifølge ombudsmanden gælder denne vejledningspligt særligt, hvor den pågældende udlænding ikke har kendskab til, at der eksisterer en sag.

Om Familieretshuset i den konkrete sag skal oversætte breve til et for udlændingen tilgængeligt sprog eller indkalde en tolk til samtaler med den pågældende beror på en konkret vurdering.

Særligt om indhentelse af samtykke eller erklæring fra udlandet

Hvis den, der skal afgive samtykke eller erklæring, ikke har bopæl her i landet, kan Familieretshuset bede en dansk repræsentation i opholdslandet om at indkalde den pågældende til en samtale med henblik på afgivelse af samtykke eller erklæring.

Til brug for afgivelse af samtykket eller erklæringen anvendes en godkendt blanket oversat til et sprog, som forælderen forstår.

Det skal sikres, at vedkommende modtager vejledning om adoptionens retsvirkninger. Hvis Familieretshuset beder en dansk repræsentation i udlandet om at indhente samtykket fra forældrene eller værgen, bør Familieretshuset instruere repræsentationen om, hvilke informationer m.v. der bør gives til den, der skal afgive samtykket eller erklæringen.

Hvis den, der skal afgive samtykke eller erklæring, ikke har bopæl her i landet og ikke har mulighed for at møde på en dansk repræsentation, f.eks. på grund af geografiske afstande, kan Familieretshuset bestemme, at et samtykke afgivet for en udenlandsk myndighed eller institution kan ligestilles med samtykke afgivet for dansk myndighed eller institution.

6.6. Forbud mod vederlag og ulovlig formidling

Alle de personer, der skal afgive samtykke m.v. til adoption, er omfattet af forbuddet i adoptionslovens § 15 mod at yde eller modtage vederlag i forbindelse med adoptionen. Familieretshuset må under samtalerne søge oplyst, om der er ydet eller modtaget vederlag eller anden form for modydelse. En adoptionsbevilling må nægtes, hvis der er ydet vederlag, uanset om vederlaget har påvirket den pågældendes holdning til adoptionen.

I de situationer, hvor der skal afgives et samtykke efter adoptionslovens § 7, er dækning af rimelige rejseomkostninger til en forælder, der bor i udlandet og skal afgive samtykket overfor en dansk repræsentation eller anden myndighed, som udgangspunkt ikke omfattet af forbuddet i adoptionslovens § 15.

Efter adoptionslovens § 33, stk. 1, må der ikke ydes eller modtages hjælp med henblik på at opnå forbindelse mellem en kvinde og en anden, der ønsker, at kvinden skal føde et barn til denne (surrogatmoderskab). Efter § 33, stk. 2, må der heller ikke foretages annoncering med henblik på at opnå en sådan forbindelse. Forbuddet gælder, uanset om der ydes vederlag eller ej. Såvel formidleren som modtageren af formidlingen kan straffes for overtrædelse af denne bestemmelse. Formålet med bestemmelsen er at modvirke surrogatmoderskab, hvori der er et kommercielt islæt, ud fra en betragtning om, at børn ikke bør gøres til en handelsvare. En overtrædelse af § 33 kan straffes med bøde eller fængsel indtil fire måneder.

Ankestyrelsen har på baggrund af en række konkrete sager søgt afklaret, om adoptionslovens § 33 finder anvendelse i tilfælde, hvor en udenlandsk organisation yder bistand til at formidle kontakt mellem et dansk ægtepar og en udenlandsk rugemor.

På baggrund af formuleringen af § 33 må det konkluderes, at hvis bistanden må anses for modtaget i Danmark, dvs. at materiale fra den udenlandske organisation til et par, der har domicil i Danmark, er modtaget i Danmark, og formidling af kontakten mellem den udenlandske rugemor og parret er sket i Danmark, kan parret straffes for overtrædelse af § 33. Hvis bistanden må anses for at være modtaget i udlandet, kan parret derimod kun straffes, hvis modtagelsen af sådan bistand også er strafbar i det pågældende land, jf. straffelovens § 7, stk. 1, nr. 1.

Overtrædelse af § 33 kan derimod ikke begrunde, at bevilling til eventuel efterfølgende stedbarnsadoption nægtes.

Ved mistanke om ulovlig formidling af surrogatmoderskab skal adoptionssagen forelægges for Ankestyrelsen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 12, nr. 2.

6.7. Tilbagekaldelse af samtykke til adoption og adoption uden samtykke

En grundlæggende betingelse for at gennemføre en adoption er, at der foreligger samtykke fra forældrene, jf. adoptionslovens § 7. Adoption kan dog i særlige tilfælde gennemføres uden samtykke fra forældrene, hvis hensynet til barnets bedste afgørende tilsiger dette.

Hvis et samtykke til adoption tilbagekaldes under sagens behandling, skal Familieretshuset underrette ansøgerne herom, vejlede om retsstillingen og spørge, om adoptionen fortsat ønskes gennemført.

Efter § 9, stk. 1, i adoptionsloven kan adoptionsbevilling meddeles, hvis tilbagekaldelsen af samtykket under særlig hensyntagen til barnets bedste ikke er rimeligt begrundet. Bestemmelsen kan f.eks. anvendes i situationer, hvor barnet, efter at et samtykke er givet, er blevet anbragt i en plejefamilie og er faldet godt til hos plejeforældrene, der er interesserede i at adoptere barnet.

Der kræves ikke så meget for at fremme en adoption, hvis et meddelt samtykke er blevet tilbagekaldt, som hvis samtykket aldrig er blevet givet.

Der kan lægges vægt på, om begrundelsen for tilbagekaldelsen er rimelig. Selv om dette er tilfældet, kan hensynet til barnets bedste dog, f.eks. når barnet har været hos plejeforældrene i en vis tid, med betydelig vægt tale for at se bort fra tilbagekaldelsen af samtykket.

Der henvises til vejledning om frigivelse af børn til national bortadoption for en nærmere gennemgang af reglerne for adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 2-4.

6.8. Vejledningspligt i forbindelse med afslag på ansøgning om stedbarns- eller familieadoption

Ved meddelelse af afslag på ansøgning om stedbarns- eller familieadoption bør Familieretshuset, hvor det er relevant, f.eks. hvor alle involverede parter er enige, men hvor de generelle betingelser ikke er opfyldt, vejlede om muligheden for på anden vis at sikre retsstillingen mellem ansøgeren og barnet, f.eks. reglerne i forældreansvarsloven, navneloven og lov om afgift af dødsboer og gaver samt om mulighederne for at oprette testamente. Dette kan eventuelt gøres ved i afgørelsen om afslag på adoption at tilføje en kort passus herom.

Det bemærkes, at Familieretshuset ikke forventes at kunne yde detaljeret rådgivning om afgiftsreglerne eller reglerne i arvelovgivning.

DEL III

Fremmedadoption

Tredje del af vejledningen beskriver reglerne og sagsbehandlingen, når der søges om godkendelse til at gennemføre en national eller international fremmedadoption.

I kapitel 7 beskrives undersøgelses- og godkendelsesforløbet, mens kapitel 8 vedrører de krav, der stilles for, at en ansøger kan godkendes til adoption. I kapitel 9 redegøres for godkendelsen, herunder blandt andet dens indhold og varighed. Kapitel 10 beskriver forhold vedrørende matchningen af et barn med godkendte adoptionsansøgere, og kapitel 11 beskriver de rapporter, som adoptanterne udfærdiger efter hjemtagelsen af barnet (opfølgingsrapporter).

Kapitel 7

Undersøgelses- og godkendelsesforløbet

7.1. Generelt om undersøgelsesforløbet

Undersøgelsesforløbet er i sager om fremmedadoption opdelt i tre særskilte faser. Forløbet er nærmere reguleret i kapitel 5 i adoptionsbekendtgørelsen.

Formålet med fase 1 er, at det meget tidligt i forløbet afklares, om ansøgeren opfylder de generelle betingelser for at blive godkendt. Fase 2 er gennemførelse af det adoptionsforberedende kursus, mens adoptionsmyndighederne i fase 3 foretager den individuelle vurdering af, om ansøgeren kan anses for egnet som adoptivforælder.

I det faseopdelte undersøgelsesforløb lægges der vægt på rådgivning af ansøgeren og på ansøgerens egen vurdering, mens myndighedernes kontrolfunktion træder i baggrunden.

Undersøgelsesforløbet skal først og fremmest skabe en afklaring af, om ansøgeren opfylder kravene for at blive godkendt som adoptant, herunder en afklaring af om ansøgeren har den nødvendige indsigt i og forståelse for et adoptivbarns situation. Herudover skal undersøgelsesforløbet forberede ansøgeren på de særlige problemer, der kan opstå ved enhver adoption.

7.2. Fase 1

Familieretshusets undersøgelse i fase 1 er koncentreret om at tilvejebringe oplysninger om, hvorvidt ansøgeren opfylder de generelle krav, der gælder for at blive godkendt som adoptant, dvs. oplysninger om ansøgerens alder, samliv og ægteskab, økonomi, bolig, strafforhold og helbred. Der henvises til punkt 8.2 for en nærmere beskrivelse af de krav, der skal opfyldes i fase 1.

Familieretshuset skal alene undersøge, om ansøgeren opfylder de generelle krav til adoption efter dansk ret. Der vil imidlertid være tilfælde, hvor ansøgeren opfylder disse krav, men hvor der samtidig gør sig forhold gældende, der på grund af afgiverlandenes lovgivning m.v. besværliggør formidlingen af et barn til ansøgeren. Hvis ansøgeren ønsker vejledning om lovgivningen i de enkelte afgiverlande, bør ansøgeren henvises til at kontakte en formidlende organisation.

Undersøgelsesforløbet i fase 1 indledes med, at ansøgeren retter henvendelse til Familieretshuset med en ansøgning om godkendelse som adoptant.

Ansøgningen anses for indgivet til Familieretshuset, når den er modtaget af Familieretshuset.

Ansøgningsskemaet skal udfyldes med en række oplysninger, der for nogles vedkommende ikke direkte vedrører adoptionssamrådets afgørelse i fase 1. Det er mest hensigtsmæssigt, at sagens faktuelle oplysninger indhentes samlet, så det undgås, at ansøgeren skal afgive nye oplysninger forud for undersøgelsen i fase 3.

Ansøgeren skal desuden udfylde en helbredserklæring og fremlægge en helbredsattest, der som udgangspunkt skal være udfærdiget af ansøgerens egen læge. Helbredsattesten må ved indlevering til Familieretshuset ikke være mere end tre måneder gammel.

7.2.1. Familieretshusets opgaver i fase 1

Når Familieretshuset har modtaget ansøgningen med bilag, gennemgås oplysningerne for at vurdere, om der er behov for at indhente yderligere oplysninger. Afhængigt af oplysningerne om ansøgerens

helbredsmæssige forhold kan der være behov for at indhente supplerende oplysninger om f.eks. hospitalsindlæggelser eller særlige lægeundersøgelser og behandlinger.

Herudover skal Familieretshuset indhente en udskrift af ansøgerens straffeattest i henhold til § 22, stk. 1, nr. 5, i bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) samt en eventuel erklæring i henhold til bekendtgørelsens § 26.

Endelig skal Familieretshuset spørge ansøgerens bopælskommune, om kommunen er i besiddelse af oplysninger om ansøgeren, der kan tale imod, at kommunen senere vil udstede en plejetilladelse. Kommunen vil normalt senere udstede plejetilladelsen på grundlag af de undersøgelser, som Familieretshuset allerede har foretaget i forbindelse med adoptionssagen. Kommunen skal således kun foretage en selvstændig undersøgelse af ansøgerens forhold i forbindelse med udstedelse af plejetilladelsen, hvis kommunen er i besiddelse af oplysninger om ansøgeren, som ikke fremgår af adoptionssagen, og som kan begrunde en selvstændig undersøgelse.

Når Familieretshuset vurderer, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, indkaldes ansøgeren til en orienterende samtale. Familieretshuset gennemgår under samtalen de indkomne oplysninger med ansøgeren og søger eventuelle tvivlsspørgsmål afklaret.

Familieretshuset skal under samtalen informere ansøgeren om det kommende undersøgelsesforløb, herunder kravene til en adoptant og de oplysninger som ansøgeren må forvente at skulle afgive.

Hvis det ved undersøgelsen i fase 1 skønnes, at der er forhold ved ansøgeren, som kan give anledning til en særlig vurdering i fase 3, herunder eventuelt iværksættelse af en specialundersøgelse, bør ansøgeren også vejledes herom. Kun i helt særlige tilfælde kan der allerede i fase 1 foretages en nærmere undersøgelse af ansøgerens individuelle ressourcer. Dette kræver, at der i denne fase er en ganske klar og velbegrundet antagelse om, at ansøgeren ikke har de fornødne ressourcer til at blive godkendt som adoptant. Vurderingen af en ansøgers individuelle ressourcer kan i så fald ske på baggrund af allerede foreliggende oplysninger eller ved iværksættelse af en egentlig undersøgelse af ansøgeren.

Familieretshuset bør desuden under samtalen med ansøgeren gøre opmærksom på, at der normalt kræves tilmelding til en formidlende organisation, hvis ansøgeren ønsker at gennemføre en international fremmedadoption. Oplyser ansøgeren, at vedkommende ønsker at gennemføre adoptionen uden bistand fra en formidlende organisation, bør Familieretshuset henvise ansøgeren til at rette henvendelse til Ankestyrelsen, jf. kapitel 14. Familieretshuset bør samtidig vejlede ansøgeren om, at der kun yderst sjældent gives tilladelse til at gennemføre en privat fremmedadoption.

Endelig kan det være relevant at vejlede ansøgeren om betydningen af fertilitet og eventuel graviditet i løbet af undersøgelsesforløbet som beskrevet nedenfor i punkt 8.5. Ved behandlingen af en ansøgning fra en enlig ansøger er det desuden relevant allerede i fase 1 at vejlede ansøgeren om retsvirkningerne af et eventuelt samliv af ægteskabslignende karakter, der opstår i tiden frem til en eventuel adoption som beskrevet i punkt 8.2.3.

Hvis Familieretshuset vurderer, at ansøgeren utvivlsomt opfylder de generelle godkendelseskrav, træffer Familieretshuset afgørelse om, at undersøgelsesforløbet kan fortsætte uden, at sagen forelægges adoptionssamrådet (administrativ godkendelse). Hvis Familieretshuset er i tvivl om, hvorvidt de generelle godkendelseskrav er opfyldt, eller hvis Familieretshuset vurderer, at ansøgeren ikke opfylder kravene, skal sagen forelægges for adoptionssamrådet.

7.2.2. Adoptionssamrådets opgaver i fase 1

Hvis sagen forelægges adoptionssamrådet, skal samrådet træffe afgørelse om, hvorvidt ansøgeren opfylder de generelle krav. Adoptionssamrådet skal ikke i øvrigt vurdere, om ansøgeren er egnet til at adoptere, medmindre der er foretaget en undersøgelse af ansøgeren efter adoptionsbekendtgørelsens § 27.

Hvis adoptionssamrådet vurderer, at der, før der træffes afgørelse, er behov for en specialundersøgelse af ansøgeren, kan samrådet bestemme, at en sådan undersøgelse af ansøgeren skal iværksættes. Adoptionssamrådet skal så efterfølgende på baggrund af specialundersøgelsen vurdere sagen på ny og træffe en endelig afgørelse om, hvorvidt de generelle krav kan anses for opfyldt. Denne situation er særlig relevant i forbindelse med vurderingen af den betydning, som en ansøgers helbredsmæssige forhold har for spørgsmålet om godkendelse til adoption, men er også relevant i de særlige situationer, hvor der allerede i fase 1 er fundet grundlag for at undersøge ansøgerens individuelle ressourcer. I disse situationer kan adoptionssamrådet på samme måde som ved en vurdering af ansøgerens ressourcer i fase 3 således bestemme, at der skal iværksættes specialundersøgelse af relevans for vurderingen af ansøgerens ressourcer.

Hvis der er fremkommet oplysninger, der betyder, at ansøgeren ikke opfylder de generelle krav i forbindelse med godkendelse som adoptant, bør der allerede på dette tidspunkt meddeles afslag på godkendelse som adoptant. Hvis det omvendt vurderes, at ansøgeren opfylder de generelle betingelser, tilkendegiver adoptionssamrådet, at undersøgelsesforløbet kan fortsætte. I de helt enkeltstående tilfælde, hvor der er gennemført en nærmere undersøgelse af ansøgerens ressourcer i fase 1, kan adoptionssamrådet også afslå at godkende ansøgeren som adoptant, hvis undersøgelsen viser, at vedkommende ikke er egnet til at opfostre et adoptivbarn.

7.3. Fase 2

Det adoptionsforberedende kursus er obligatorisk for alle førstegangsansøgere og indgår for disse ansøgere som fase 2 i undersøgelsesforløbet.

Formålet med og indholdet af kurset, der tilrettelægges og udbydes af Ankestyrelsen, er nærmere omtalt i punkt 8.3.

Deltagelse i kurset er betinget af, at

- adoptionssamrådet har tilkendegivet, at undersøgelsesforløbet kan fortsætte efter fase 1, og at
- ansøgeren har betalt for deltagelsen i kurset, jf. § 34 i adoptionsbekendtgørelsen.

Familieretshuset bør orientere førstegangsansøgere om det adoptionsforberedende kursus, herunder om tid og sted for kurserne. I sammenhæng hermed bør der også orienteres om den obligatoriske adoptionsrådgivning i forbindelse med, at adoptionen gennemføres. Adoptionsrådgivningen er nærmere omtalt i punkt 12.4.

På ast.dk findes en kursusoversigt med tid og sted for de enkelte kurser.

Ansøgerne skal selv tilmelde sig et kursus. Tilmelding sker til kursussekretariatet i Ankestyrelsen.

Ansøgeren kan frit vælge mellem de udbudte kurser. Kurset skal dog være gennemført, således at fase 3 kan påbegyndes senest et år efter, at ansøgeren er blevet godkendt i fase 1, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 26, stk. 3.

Når kurset er gennemført, modtager ansøgeren et kursusbevis. Dette bevis skal, hvis ansøgeren ønsker at fortsætte adoptionssagen, indsendes til Familieretshuset.

Adoptionsforberedende kurser for flergangsadoptanter

Det adoptionsforberedende kursus er kun obligatorisk for førstegangsansøgere. Adoptionssamrådet kan dog i den enkelte sag beslutte, at en ansøger, der tidligere har adopteret et barn, skal deltage i et adoptionsforberedende kursus, jf. adoptionslovens § 25 c, stk. 2.

Adoptionssamrådet skal ved en afgørelse herom begrunde afgørelsen så udførligt, at Ankestyrelsen på baggrund af begrundelsen kan tilrettelægge et særligt kursusforløb for den pågældende ansøger, hvor der i kursusindholdet tages højde for netop de problemstillinger, der er relevante for den enkelte familie.

Det må formodes, at adoptionssamrådet kun sjældent finder anledning til at træffe afgørelse om, at en ansøger, der tidligere har adopteret, på ny skal på kursus.

Flergangsansøgere, der måtte ønske at deltage i det adoptionsforberedende kursus på frivillig basis, kan efter omstændighederne tilbydes en kursusplads. Det er dog en forudsætning, at der er ledige pladser på det kursus, som ansøgeren ønsker at tilmelde sig. Hvis en ansøger over for Familieretshuset spørger om muligheden for frivillig deltagelse i kurset, bør Familieretshuset henvise den pågældende til at rette henvendelse til kursussekretariatet i Ankestyrelsen.

7.4. Fase 3

Fase 3 er sidste del af det samlede undersøgelses- og godkendelsesforløb. Formålet med fase 3-undersøgelsen er at tilvejebringe de nødvendige oplysninger om ansøgeren, således at adoptionssamrådet er i stand til at vurdere, om ansøgeren er i besiddelse af tilstrækkelige ressourcer til at varetage omsorgen for et adoptivbarn, og således at der kan udarbejdes en socialrapport til brug for myndighederne i barnets oprindelsesland. Det er en betingelse for iværksættelsen af fase 3, at ansøgeren har bedt Familieretshuset om, at fase 3 iværksættes, og at ansøgeren har gennemført et adoptionsforberedende kursus, hvis dette kræves.

Der gælder ikke noget krav til, hvordan ansøgeren skal anmode om iværksættelse af fase 3, men anmodningen skal være indgivet til Familieretshuset inden udløbet af de frister, der fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 26, stk. 3, dvs. inden 12 måneder, hvis ansøgeren har skullet deltage i et adoptionsforberedende kursus, og ellers tre måneder. Fristerne regnes fra det tidspunkt, hvor der er truffet afgørelse i fase 1.

I forbindelse med anmodningen om iværksættelse af fase 3 skal ansøgeren indsende følgende:

- en bekræftelse på at vedkommende har deltaget i et adoptionsforberedende kursus, hvis dette kræves,
- en bekræftelse på at vedkommende er tilmeldt en formidlende organisation eller har en tilladelse fra Ankestyrelsen til at gennemføre en privat international adoption (ved international adoption), eller
- en bekræftelse fra Adoptionsnævnet på at ansøgeren har tilkendegivet et ønske om at adoptere et barn født i Danmark, medmindre der søges om godkendelse som adoptant til et konkret barn (ved national adoption).

7.4.1. Familieretshusets opgaver i fase 3

Oplysningerne i fase 3-undersøgelsen skal tilvejebringes i et samarbejde mellem Familieretshuset og ansøgeren gennem samtaler. Antallet af samtaler afhænger af, hvad der i den enkelte sag må anses for at være nødvendigt, men i udgangspunktet er det tilstrækkeligt at afholde en til to fælles samtaler med ansøgeren i Familieretshuset samt en samtale under et hjemmebesøg. Formålet med hjemmebesøget er, at sagsbehandleren kan danne sig et indtryk af ansøgeren i dennes eget miljø. Hvis ansøgeren i forvejen har børn, får sagsbehandleren samtidig mulighed for at se barnet/børnene i familien og få et indtryk af de indbyrdes forhold.

Varigheden af samtalerne kan i praksis variere fra sag til sag, men den samlede varighed overstiger sædvanligvis ikke fem til syv timer. Under sagsbehandlingen kan der dog vise sig forhold hos ansøgeren, som kræver yderligere belysning. Endelig kan der inddrages en ekstra sagsbehandler i undersøgelsesforløbet.

Familieretshuset kan forud for samtalerne vælge at bede ansøgeren om skriftligt at give oplysninger om et eller flere af de emner, der skal belyses under fase 3-undersøgelsen. Sådanne oplysninger kan dog ikke stå alene, men skal i givet fald inddrages under de efterfølgende samtaler.

Hvis der i forvejen er børn hos ansøgeren, bør der med ansøgerens samtykke indhentes oplysninger fra barnets/børnenes dagtilbud eller grundskole. I det omfang det vurderes nødvendigt, kan der med ansøgerens samtykke også indhentes oplysninger fra andre, der professionelt har eller har haft kontakt med barnet.

Det kan være relevant at indhente yderligere oplysninger om ansøgeren, eksempelvis hvis ansøgeren modtager førtidspension, har været i fleksjob eller lignende. Som regel vil sådanne oplysninger være indhentet i forbindelse med fase 1-undersøgelsen, men hvis dette ikke er tilfældet, bør sådanne oplysninger søges indhentet i forbindelse med fase 3 undersøgelsen. Desuden kan det være relevant at indhente oplysninger fra en psykolog, hvis ansøgeren inden for de seneste tre år har konsulteret en psykolog. Det er en forudsætning, at ansøgeren giver samtykke til, at oplysningerne indhentes.

Endvidere skal Familieretshuset i fase 3 igen orientere ansøgeren om den obligatoriske adoptionsrådgivning efter adoptionslovens § 25 d, stk. 1, der ligger i umiddelbar forbindelse med, at et barn tager ophold hos en adoptivfamilie i Danmark.

7.4.1.1. Undersøgerens rolle

Sagsbehandleren skal i dialogen med ansøgeren skabe en respektfuld og anerkendende atmosfære omkring samtalerne. Det er samtidig vigtigt, at ansøgeren er bekendt med, at der er tale om en sagkyndig undersøgelse, der skal munde ud i en rapport til brug for adoptionssamrådets vurdering af, om ansøgeren kan godkendes som adoptant. Ansøgeren skal orienteres om, at vedkommende vil blive partshørt over rapporten, inden den sendes til adoptionssamrådet.

Det er sagsbehandlerens opgave at tilvejebringe oplysninger igennem samtalerne, der gør det muligt at foretage en helhedsvurdering af, om ansøgerne har de tilstrækkelige personlige ressourcer til at varetage omsorgen for et adoptivbarn. Undersøgelsen bør udformes med en klar skelnen mellem beskrivelser og oplysninger på den ene side og sagsbehandlerens vurderinger på den anden side.

7.4.1.2. Fokusområder i fase 3-undersøgelsen

Det er et fællestræk for alle adoptivbørn, at de i modsætning til børn i almindelighed har oplevet tab. Hertil kommer, at børn, der adopteres, ikke nødvendigvis har modtaget tilstrækkelig stimulation, ligesom barnet kan have været udsat for omsorgssvigt i større eller mindre grad.

Børn, der adopteres, kan ligeledes have specifikke fysiske eller psykiske vanskeligheder. Det kan være usikkert og ikke altid muligt på adoptionstidspunktet at forudse, hvordan disse vanskeligheder vil påvirke barnet på længere sigt. Herudover er der tilfælde, hvor vanskelighederne er uforudsete og først viser sig på et senere tidspunkt i barnets opvækst. Yderligere er der i nogle tilfælde kun begrænsede oplysninger om barnets baggrund, f.eks. hvis der er tale om et hittebarn.

Formålet med fase 3-undersøgelsen er at belyse de ressourcer og eventuelle vanskeligheder hos ansøgeren, der har betydning for ansøgerens muligheder for at kunne imødekomme et kommende adoptivbarns samlede behov.

Det er afgørende for et vellykket adoptionsforløb, at barnets primære omsorgspersoner er emotionelt tilgængelige for barnet, og at de er i stand til at leve sig ind i barnets følelser og behov. Ansøgeren skal derfor vise, at vedkommende er i stand til at reflektere, har gode tilknytningsevner og vil kunne sætte sig ind i barnets situation, som kan være præget af særlige problemstillinger i forhold til tilknytning, identitet, sorgreaktioner og eventuelle traumatiske oplevelser. Hertil kommer sprogmæssige og kulturelle udfordringer.

Det er i undersøgelsen samtidig vigtigt, at sagsbehandleren forholder sig til, at ansøgeren er i en situation, hvor vedkommende ofte endnu ikke har erfaring som forælder. Det er derfor væsentligt at belyse ansøgerens udviklingspotentialer og kompetencer i forhold til mentalt at omstille sig i forhold til en ny livssituation med et adoptivbarn. Ansøgerens tidligere erfaringer bør sættes ind i den aktuelle livssituation og belyses i forhold til aktuelle ressourcer, som sættes i relation til et kommende forældreskab.

Til brug for belysningen af ansøgerens ressourcer er nedenfor nævnte områder retningsgivende for sagsbehandleren i undersøgelsen.

Psykisk robusthed og forudsigelighed:

- Følelsesmæssig stabilitet
- Rummelighed
- Fleksibilitet
- Håndtering af stress og belastninger
- Evne til at udskyde egne behov
- Håndtering af vrede og konflikter

Tilknytningsevne:

- Evne til at indgå i gensidig kontakt
- Evne til at skabe og vedligeholde nære relationer
- Indlevelsesevne

Omstillingsparathed:

- Evne til at omstille sig på en ny livssituation
- Evne til at omstille sig i takt med at barnet udvikler sig

Indsigt i adoptivbarnets situation

Forståelse af barnets behov:

- Håndtering af vanskeligheder hos barnet
- Indstilling til at tage imod professionel hjælp

7.4.1.3. Emner til belysning i fase 3

Nedenfor beskrives de overordnede emner, der er velegnede til at undersøge ansøgerens ressourcer. Emnerne skal tillige indgå i socialrapporten, som sendes til barnets oprindelsesland.

Listen er ikke udtømmende og kan tilpasses efter behov.

- Opvækst
- Forældre
- Søskende
- Forhold til familien i dag
- Venner
- Netværk
- Skolegang

- Uddannelse
- Arbejde
- Fritidsinteresser
- Ansøgerens personlighed
- Parforhold/ægteskab
- Styrker/svagheder
- Samarbejdsevner
- Konflikter
- Bolig/miljø
- Religion
- Adoption/erfaringer med børn
- Barnløshed
- Forventninger til forælderrollen
- Forventninger til og forestillinger om barnet
- Barnets baggrund og historie
- Ansøgnernes udbytte af og refleksioner over kurset
- Orlov/pasning af barnet

Hvis ansøger i forvejen har et eller flere biologiske børn, skal undersøgeren spørge nærmere ind til ansøgerens refleksioner i relation til det at være henholdsvis adopteret og biologisk barn i familien.

Under samtalerne bør sagsbehandleren endvidere særskilt spørge ind til, hvilke konstaterede eller latente fysiske og psykiske vanskeligheder hos barnet som ansøgeren forestiller sig at have ressourcer til at kunne håndtere og rumme. På tilsvarende måde skal sagsbehandleren spørge ind til ansøgerens overvejelser om de usikkerhedsfaktorer, der erfaringsmæssigt er forbundet med at adoptere. Endvidere bør der ske en belysning af ansøgerens eventuelle overvejelser omkring en situation, hvor der måtte blive bragt et barn i forslag til vedkommende, som afviger fra ansøgerens oprindelige forventninger og forestillinger om et kommende adoptivbarn.

Hvis ansøgeren søger om national adoption, hvor barnet i givet fald skal anvises af Adoptionsnævnet, skal det tillige belyses, om ansøgeren ønsker at modtage et barn i pleje med henblik på eventuel senere adoption, ligesom det skal belyses, hvilke overvejelser ansøgeren har i forhold til at adoptere et barn, som er frigivet til adoption uden samtykke fra den eller de biologiske forældre. Ansøgerens holdning til opfølgingsrapporter til de biologiske forældre skal ligeledes belyses.

7.4.1.4. Flergangsansøgere

Hvis der er tale om en ansøger, der tidligere har adopteret, kan omfanget af Familieretshusets undersøgelse på en række områder koncentrere sig om en opdatering i forhold til den tidligere adoptionssag. Ansøgerens erfaringer med det adopterede barn skal dog altid indgå i undersøgelsen, herunder en beskrivelse af barnets udvikling og funktionsniveau. Det bør også belyses, om der hos ansøgeren er overskud af ressourcer til at modtage og imødekomme yderligere et adoptivbarns særlige behov. Ansøgeren skal være klar til at kunne modtage barnet på godkendelsestidspunktet, selvom der ofte herefter er lang ventetid, før barnet kan hjemtages.

7.4.1.5. Eneadoptanter

Hvis ansøgeren er eneadoptant, må det forventes, at nogle af de emner, der indgår i undersøgelsen, skal belyses mere indgående. Det gælder f.eks. ansøgerens netværk og relationer til familie og omgivende samfund samt ansøgerens erfaringer fra eventuelle tidligere parforhold. Det er normalt også relevant at belyse ansøgerens refleksioner i forhold til at være barnets primære og helt afgørende omsorgsperson,

herunder den sårbarhed, der kan være forbundet hermed, i dagligdagen og særligt i mere pressede situationer, f.eks. ved sygdom eller lignende.

Hvis der er andre personer i husstanden, skal de inddrages i undersøgelsen i nødvendigt omfang, hvis den eller de pågældende må antages at ville få en rolle i forhold til omsorgen for barnet.

7.4.1.6. Godkendelse til et ældre barn eller søskende

Hvis ansøgeren søger om godkendelse til et ældre barn eller søskende, må det forventes, at de emner, der indgår i undersøgelsen, skal belyses mere indgående. Ældre børn har i visse tilfælde levet under svære vilkår i længere tid eller har oplevet flere tab, men omvendt kan det lidt ældre barns udvikling og forhold være bedre kendt. På tilsvarende måde kan hjemtagelse af flere børn (søskende) på samme tid indebære andre særlige udfordringer og vanskeligheder. Adoption af et ældre barn eller søskende kræver derfor, at ansøgeren har de nødvendige ressourcer og forberedes på relevant vis. Det er også relevant i undersøgelsen at sætte fokus på ansøgerens refleksioner og indsigt i de særlige problemstillinger, der følger med adoption af et ældre barn eller søskende.

7.4.1.7. Godkendelse til et konkret barn

Hvis der søges om godkendelse som adoptant til international adoption af et konkret barn, skal ansøgeren, som anført ovenfor, tilvejebringe en bekræftelse på, at vedkommende er tilmeldt en formidlende organisation eller har Ankestyrelsens tilladelse til at gennemføre en privat fremmedoption. Det er en forudsætning for at blive godkendt som adoptant til et konkret barn, at det pågældende barn er frigivet til adoption, eller at der foreligger oplysninger om, at dette er en reel mulighed inden for den nærmeste fremtid. Familieretshuset skal derfor påse, at der er tilvejebragt oplysninger herom, inden sagen forelægges for samrådet.

Ansøgerens relationer til det konkrete barn skal belyses under samtalerne, herunder i hvilket omfang og på hvilken måde ansøgeren i givet fald har kontakt med barnet, og hvordan kontakten mellem ansøgeren og barnet er etableret. I øvrigt bør ansøgerens ressourcer søges belyst på sædvanlig vis, idet der dog skal tages udgangspunkt i, at der er tale om et konkret barn, og at ansøgerens ressourcer derfor skal vurderes i forhold til det konkrete barn. Det vil være forskelligt fra sag til sag, i hvilket omfang der foreligger mere præcise oplysninger om barnet. Det bør dog tilstræbes, at der i videst muligt omfang foreligger nærmere oplysninger om barnets psykosociale og helbredsmaessige forhold.

7.4.2. Adoptionssamrådets opgaver i fase 3

Når Familieretshuset finder, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, forelægges sagen for adoptionssamrådet. Samrådet skal i fase 3 tage stilling til, om ansøgeren kan godkendes som adoptant.

Hvis adoptionssamrådet vurderer, at der, før der træffes afgørelse, er behov for en specialundersøgelse af ansøgeren, kan samrådet bestemme, at en sådan undersøgelse skal iværksættes. Når specialundersøgelsen foreligger, skal adoptionssamrådet vurdere sagen på ny og træffe en endelig afgørelse om godkendelse som adoptant.

Det skal af den endelige godkendelse fremgå, om den omfatter en adoption, der formidles af en formidlende organisation eller Adoptionsnævnet, eller om godkendelsen omfatter en adoption af et konkret barn. Hvis godkendelsen omfatter en adoption, hvor ansøgeren har tilladelse til at gennemføre en privat fremmedadoption, skal dette også fremgå.

Kapitel 8

Godkendelseskrav

8.1. Adoptionslovens krav om godkendelse som adoptant

Adoptionslovens § 2 indeholder den grundlæggende betingelse for, at adoption må bevilges, nemlig at adoptionen må antages at være bedst for den, der ønskes adopteret.

Som grundlag for adoptionen skal der være foretaget en undersøgelse. Ved adoptionslovens § 4 a er kravet herom skærpet til et krav om, at ansøgeren som hovedregel skal godkendes som adoptant.

Godkendelse som adoptant meddeles af adoptionssamrådet efter en undersøgelse, der foretages af Familieretshuset, jf. adoptionslovens § 25 a. Undersøgelsen omfatter dels en række generelle krav, der er forholdsvis målbare som beskrevet i punkt 8.2., dels det krav at ansøgeren efter en individuel vurdering skal kunne anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn som beskrevet i punkt 8.4.

De krav, der gælder for at blive godkendt som adoptant, udspringer af det grundlæggende princip om, at hensynet til barnets bedste kommer i første række. Ansøgeren har ikke et retskrav på at kunne adoptere et barn. Uanset at ansøgeren har et legitimt ønske om at adoptere, skal en eventuel konflikt mellem ansøgerens ønsker og hensynet til, hvad der er bedst for barnet, altid afgøres til fordel for barnet.

Kravene i forbindelse med godkendelse som adoptant findes i adoptionsbekendtgørelsens §§ 19-23.

8.2. De generelle godkendelseskrav

I det følgende redegøres der for de generelle kriterier, som man normalt skal opfylde for at blive godkendt som adoptant. Hvordan disse retningslinjer nærmere skal anvendes i konkrete sager, kan også udledes af Adoptionsnævnets praksis i konkrete sager, der er beskrevet på ast.dk.

8.2.1. Alder

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 21, stk. 1, kan en ansøger ikke godkendes som adoptant, hvis ansøgerens alder på tidspunktet for ansøgningens indgivelse overstiger barnets alder med mere end 42 år. Reglen skal forstås sådan, at der maksimalt må være 42 år og 364 dages aldersforskel mellem ansøgeren og barnet.

Ansøges der om en generel godkendelse som adoptant som beskrevet i punkt 9.1, beregnes aldersforskellen som forskellen mellem ansøgerens alder og den nedre aldersramme for den generelle godkendelse. Dette indebærer, at en ansøger, der ønsker en generel godkendelse som adoptant til et barn i alderen 0-48 måneder, ikke må være fyldt 43 år på tidspunktet for ansøgningens indgivelse.

Hvis ansøgeren på ansøgningstidspunktet er fyldt 43 år, kan ansøgeren efter hovedreglen ikke godkendes til adoption af et barn yngre end 12 måneder, mens en ansøger på 44 år på ansøgningstidspunktet ikke kan godkendes til et barn yngre end 24 måneder osv.

Ansøgerens alder vurderes på tidspunktet for indgivelse af ansøgningen til Familieretshuset, hvilket forstås som det tidspunkt, hvor ansøgningen modtages af Familieretshuset.

Dette tidspunkt fastholdes kun som ansøgningstidspunkt, hvis efterfølgende oplysninger fra ansøgernes side fremkommer i umiddelbar kontinuitet af ansøgningen om forundersøgelse. Det er således f.eks. ikke muligt at opfylde det ovenfor omtalte 42 års krav ved kort før sin 43 års fødselsdag at indsende en ufuldstændig ansøgning og herefter undlade at foretage videre. I betragtning af at der kun kræves få og enkle oplysninger for, at forundersøgelsen af ansøgerne kan påbegyndes, skal der næppe gå lang tid, før det kan vække mistanke om, at ansøgerne ikke ønsker, at sagen skal påbegyndes med det samme. Hvor lang tid, der skal gå, afhænger dog af en konkret vurdering, herunder ansøgerens begrundelse for ikke at fremsende oplysningerne.

Familieretshuset kan henlægge sagen, hvis det fremgår af ansøgernes oplysninger eller af omstændighederne i øvrigt, at ansøgeren ikke ønsker sagen behandlet i naturlig forlængelse af ansøgningens indgivelse. Familieretshuset må i sådanne tilfælde henvise ansøgeren til at indgive ansøgning på ny. Tilsvarende gælder, hvis en ansøger efterfølgende trækker sagsbehandlingen i langdrag ved f.eks. gang på gang at aflyse møder.

I forbindelse med vejledningen af ansøgere om de forskellige muligheder for at søge dispensation til alderskravet i § 21, stk. 1, i adoptionsbekendtgørelsen bemærkes, at Adoptionsnævnet i en generel henstilling har opfordret til, at der ydes særlig vejledning til adoptionsansøgere med hensyn til, hvilken aldersramme der bør søges om godkendelse til. Vejledningen skal ydes med henblik på at undgå situationer, hvor ansøgere, der i forbindelse med godkendelse til barn nr. 1 har fået meddelt en relativ lav aldersramme, må forudses ikke at ville have mulighed for at opnå aldersdispensation til barn nr. 2, dels på grund af aldersreglerne, herunder navnlig den maksimale grænse på 48 års aldersforskel, dels på grund af kravet om naturlig søskendeafstand. Der henvises for nærmere information til nævnets hjemmeside, ast.dk.

Dispensation, hvis der inden rimelig tid efter modtagelsen af et adoptivbarn søges om godkendelse på ny

Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, nr. 1, at 42 års-reglen kan fraviges, hvis der inden rimelig tid efter modtagelsen af et adoptivbarn ansøges om godkendelse til adoption af endnu et barn.

En ansøgning anses for indgivet ”inden rimelig tid”, hvis den er indgivet cirka senest halvandet år efter modtagelsen af det allerede adopterede barn.

En ansøgning om godkendelse som adoptant til fremmedadoption kan dog tidligst indgives seks måneder efter modtagelsen af det sidst ankomne barn i familien, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 3.

Bestemmelsen i § 21, stk. 2, nr. 1, giver ikke adgang til at godkende en ansøger til et barn i en aldersgruppe, der ligger under den aldersgruppe, hvortil der blev givet godkendelse ved den forudgående adoption. Hertil kommer, at det er et krav, at der er naturlig søskendeafstand mellem børnene, hvorved forstås ca. ni måneder.

Dispensation på grund af særlige omstændigheder

Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, nr. 2, at 42 års-reglen kan fraviges, hvis der foreligger særlige omstændigheder.

Som eksempel på særlige omstændigheder kan især nævnes særlige forhold hos det barn, der ønskes adopteret. Det gælder f.eks., hvis der søges om adoption af en biologisk søster eller bror til et barn, som man allerede har adopteret, eller af et barn, som ansøgeren i forvejen har et nært og længerevarende tilknytningsforhold til. Det gælder også, hvis der søges om godkendelse til adoption af et større barn eller et vanskeligt anbringeligt barn under forudsætning af, at ansøgerne bl.a. gennem erfaringer med egne børn har de særlige kvalifikationer, der kan medvirke til at sikre et gunstigt adoptionsforløb for et sådant barn.

Adoptionsnævnet har i en henstilling fra 2006 redegjort for nævnets holdning til en række forskellige forhold, som erfaringsmæssigt gør sig gældende i de sager, hvor der søges dispensation fra aldersreglen under henvisning til, at der foreligger særlige omstændigheder. Nævnet har i den forbindelse understreget, at bestemmelsen i sin ordlyd og indhold lægger op til en konkret vurdering af, om der i den enkelte sag foreligger sådanne særlige omstændigheder, som kan begrunde en aldersdispensation, hvorfor konkrete omstændigheder i den enkelte sag kan føre til, at nævnets umiddelbare opfattelse må fraviges. Der

henvises til Adoptionsnævnets henstilling af 27. februar 2006 om dispensation fra alderskravet i medfør af adoptionsbekendtgørelsens § 21 stk. 2, nr. 2, tidligere § 6, stk. 2, nr. 3, der finder på ast.dk.

Samspillet mellem de forskellige bestemmelser om dispensation fra 42 års-reglen

Der kan ikke ved at kombinere de enkelte dispensationsmuligheder opnås yderligere fravigelse af de almindelige aldersregler.

8.2.2. Ægteskab og samliv

Af adoptionslovens § 5, stk. 1, fremgår, at personer, der er gift eller samlevende, som det helt klare udgangspunkt kun kan adoptere sammen med henholdsvis deres ægtefælle eller deres samlever.

Af § 5, stk. 2, fremgår, at kun ægtefæller eller samlevende kan adoptere sammen.

Hvis et ansøgerpar ønsker at blive godkendt som gifte ansøgere, er det tilstrækkeligt, at de er gift på tidspunktet for den endelige godkendelse. Kravet om samliv skal derimod være opfyldt på ansøgnings-tidspunktet.

Ved samlevende forstås et par uanset køn, der lever i et stabilt parforhold af ægteskabslignende karakter. Ved vurderingen af, om der er tale om et sådant samliv i adoptionslovens forstand, lægges der vægt på, om de samlevende har haft et sammenhængende samliv af mindst 2½ års varighed normalt med fælles folkeregisteradresse umiddelbart op til indgivelsen af ansøgningen om fremmedadoption. Andre elementer, der har betydning for, om forholdet må anses for ægteskabslignende, kan efter omstændighederne også tages i betragtning, herunder om parret har afholdt fælles ferier og fejret højtidere sammen, og om de udadtil har optrådt som et par.

Ansøgenes civile retlige status som ægtefæller eller samlevende bør så vidt muligt søges afklaret under fase 1. Hvis ansøgerne afslutter fase 1 af godkendelsesforløbet uden at have indgået ægteskab og ønsker en godkendelse som ægtefæller, må Familieretshuset eller adoptionssamrådet i forbindelse med tilkendegivelsen om, at undersøgelsesforløbet kan fortsætte, samtidig henlede ansøgenes opmærksomhed på at en endelig godkendelse som gifte adoptanter forudsætter, at ansøgerne indgår ægteskab.

Ansøgerens civile status har således afgørende betydning, og kun i helt særlige situationer kan der undtagelsesvist være grund til ikke at tillægge dette forhold afgørende vægt. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvor ansøgeren ønsker at blive godkendt til at adoptere et konkret barn, selv om en af dem er gift, hvis helt særlige grunde gør sig gældende, f.eks. fordi ansøgerens skilsmisssag i udlandet trækker ud over en årrække.

I sådanne særlige tilfælde, hvor en ansøger på grund af ydre omstændigheder ikke kan ændre sin civile status, eller hvor der i øvrigt foreligger helt særlige omstændigheder, kan et afslag på et rent objektivt grundlag føre til, at en adoption, som ellers ville være til gavn for barnet, ikke kan gennemføres.

Der vil næppe forekomme situationer, hvor der kan ses bort fra ansøgerens civile status, hvis ansøgerne søger om en generel godkendelse som adoptanter.

I de tilfælde, hvor der søges om godkendelse som adoptant, og hvor ansøgeren har en anden samlever end den ægtefælle, som ansøgeren søger sammen med, eller hvor ansøgeren har en ægtefælle, men søger sammen med en samlever, er der ikke et krav, at der foreligger et samtykke fra den ægtefælle eller samlever, som ansøgeren ikke adopterer sammen med.

Siden den 1. juli 2010 har registrerede partnere været ligestillet med ægtefæller i adoptionsmæssig henseende, således at registrerede partnere har mulighed for at gennemføre fremmedadoption, familieadoption og stedbarnsadoption efter de samme regler, som gælder for ægtefæller.

8.2.3. Samlivskravet

Efter § 20 i adoptionsbekendtgørelsen kan ægtefæller eller samlevende kun godkendes som adoptanter, hvis de på tidspunktet for indgivelse af ansøgningen har levet sammen i mindst 2½ år.

Kravet om minimum 2½ års samliv skal sikre, at ansøgerne lever i et stabilt parforhold, hvilket må være en forudsætning for et gunstigt adoptionsforløb. Det kræves normalt, at ansøgerne i minimum 2½ år har haft fælles folkeregisteradresse. Efter omstændighederne kan der lægges vægt på oplysninger af anden art, men ansøgernes egne oplysninger om samlivets varighed kan ikke alene begrunde, at samlivskravet anses for opfyldt.

Dette krav kan dog fraviges i forhold til samlevende, sådan at samlevende kan godkendes som adoptanter, hvis de på ansøgningstidspunktet har levet sammen i mindst 1½ år, og den ene ansøger allerede er godkendt som adoptant.

Samlevendes mulighed for at indgive en ansøgning om godkendelse som adoptant allerede efter 1½ års samliv skal ses i lyset af, at den enlige godkendte adoptants godkendelse vil bortfalde, når samlivet har varet i 2½ år, da det herefter ikke længere er muligt at adoptere som enlig, jf. adoptionslovens § 5, stk. 1. Herved får de samlevende mulighed for sammen at gennemgå undersøgelses- og godkendelsesforløbet, således at der inden 2½ års samliv kan træffes afgørelse om, hvorvidt de samlevende kan godkendes som adoptanter sammen. En fælles godkendelse vil således erstatte den enliges godkendelse.

Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan samlivskravet fraviges. Det gælder f.eks., hvis samlivskravet kolliderer med aldersbetingelserne i bekendtgørelsens § 21, fordi ansøgerne først har mødt hinanden i en relativt sen alder og derefter hurtigt har fundet ud af, at de ikke kan få biologiske børn sammen.

8.2.4. Særligt om enlige ansøgere

En enlig ansøger kan efter adoptionsbekendtgørelsens § 19 godkendes som adoptant, hvis vedkommende opfylder kravene i adoptionsbekendtgørelsens §§ 20-23 og i øvrigt kan anses for egnet til at opfostre et barn alene.

Som enlige ansøgere betragtes ansøgere, der er ugifte, fraskilte, enker eller enkemænd, og som ikke har et samliv af ægteskabslignende karakter, der på ansøgningstidspunktet har varet i mere end 2½ år.

Adoptionsnævnet har i konkrete klagesager udtalt, at der ved bedømmelsen af en enlig ansøgers egnethed som adoptant må tages stilling til, om den pågældende på egen hånd vil kunne opfostre barnet på betryggende vis, og at det herudover også må tillægges betydning, om der er sandsynlighed for, at andre vil få en forælderrolle i forhold til et eventuelt barn, og i så tilfælde om også denne person eller disse personer er tilstrækkeligt egnede hertil.

Om den individuelle vurdering af en enlig ansøger henvises til punkt 8.4.4 nedenfor.

8.2.5. Bolig

Efter § 22, stk. 1, nr. 2, i adoptionsbekendtgørelsen er det en betingelse for godkendelse som adoptant, at ansøgeren råder over en bolig, der er egnet til at danne rammerne for opfostring af et barn.

Der er ikke opstillet objektive krav til boligens størrelse, idet forhold som f.eks. boligens beliggenhed og indretning i relation til rammerne for barnets opvækst kan spille en lige så stor rolle som boligens størrelse.

For at sagsbehandleren kan danne sig et overordnet billede af ansøgerens bolig, afgiver ansøgeren dog i ansøgningsskemaet faktuelle oplysninger om boligen, ligesom ansøgeren får lejlighed til i øvrigt at beskrive boligen.

Man vil i enkelte sager opleve, at ansøgerens måske midlertidige boligforhold på tidspunktet for forundersøgelsen ikke opfylder de krav, der må stilles til en egnet bolig for en familie med et barn. Hvis ansøgeren giver udtryk for realistiske planer om f.eks. flytning eller tilbygning, og hvis disse planer må forventes gennemført før barnets hjemtagelse, kan de inddrages i vurderingen af ansøgerens sag, således at de aktuelle boligforhold ikke i sig selv kan begrunde et afslag på godkendelse som adoptant.

Det bemærkes, at der generelt ved international adoption fra afgiverlandenes side stilles krav om oplysninger om ansøgerens boligforhold, boligens omgivelser og placering samt egnethed til børn, ligesom det kræves, at der medsendes fotos af ansøgerens hjem.

8.2.6. Økonomi

Efter § 22, stk. 1, nr. 3, i adoptionsbekendtgørelsen er det en betingelse for at blive godkendt som adoptant, at ansøgeren har ”forsvarlige økonomiske forhold”. Kravet skal forstås sådan, at ansøgeren har en økonomi, der giver plads til forsørgelse af en familie også efter modtagelsen af et adoptivbarn.

Ansøgeren skal til brug for vurderingen af de økonomiske forhold fremlægge oplysninger fra skattemyndighederne om indkomst- og formueforhold for de to seneste indkomstår samt oplysninger om eventuelle restancer hos skattemyndigheder eller kommune. Ansøgeren skal herudover på ansøgningsskemaet angive oplysninger om månedlige indtægter og udgifter samt aktuelle formueforhold.

Ved vurderingen af oplysningerne om indtægter og udgifter kan der fra Familieretshusets side lægges vægt på en konkret udsigt til ændring i ansøgerens økonomi (indtægter, udgifter m.v.). Det kan i den forbindelse være relevant at overveje betydningen af f.eks. planlagte ændringer i ansøgerens job- eller boligsituation nærmere, ligesom selve det at modtage et adoptivbarn i sagens natur medfører øgede udgifter til husholdning, daginstitutioner etc.

Har ansøgeren svingende indtægter, kan der være behov for at indhente indtægtsoplysninger for en længere periode.

I relation til vurderingen af ansøgerens formueforhold kan f.eks. oplysninger om betydelige restancer til det offentlige, særligt hvis der ikke er indgået aftale om afdragsvis betaling, eller hvis en indgået aftale ikke overholdes, være af betydning for ansøgerens godkendelse som adoptant, idet oplysningerne kan indikere uorden i økonomien.

Hvis der er behov herfor, kan der i forbindelse med vurderingen af ansøgerens indtægter og udgifter gøres brug af et budgetskeam. Tilsvarende kan der i relation til vurderingen af ansøgerens formueforhold anvendes et skema vedrørende formueopgørelse.

Det kan ikke i sig selv begrunde afslag på godkendelse som adoptant, at ansøgeren modtager kontanthjælp eller førtidspension. Det kan dog være relevant at diskutere årsagen til længerevarende kontanthjælp eller til førtidspension i forbindelse med den individuelle vurdering af ansøgerens ressourcer.

Det må i øvrigt antages, at de tilfælde, hvor de økonomiske forhold i sig selv kan begrunde afslag, er yderst begrænsede.

Det bemærkes, at der ved international adoption generelt fra afgiverlandenes side stilles krav om, at der fremlægges oplysninger om og dokumentation for ansøgerens økonomiske forhold, idet disse oplysninger tillægges betydning i forbindelse med afgiverlandenes vurdering af ansøgerens sag.

8.2.7. Strafforhold

Efter § 22, nr. 4, i adoptionsbekendtgørelsen er det en betingelse for at blive godkendt som adoptant, at ansøgeren ikke er straffet for forhold, der giver anledning til berettiget tvivl om ansøgerens egnethed til at adoptere.

I fase 1 indhenter Familieretshuset derfor ansøgerens straffeattest i henhold til § 22, stk. 1, nr. 5, i bekendtgørelse nr. 881 af 4. juli 2014 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister med senere ændringer (Kriminalregisteret) samt en eventuel erklæring i henhold til bekendtgørelsens § 26. Det bemærkes, at bekendtgørelsens § 36 ikke giver hjemmel til indhentelse af såkaldte børneattester i sager om godkendelse som adoptant.

Allerede i forbindelse med indgivelse af ansøgningen om godkendelse som adoptant giver ansøgeren samtykke til, at Familieretshuset indhenter disse oplysninger.

Familieretshuset skal efterfølgende for ansøgere med en generel godkendelse indhente en ny straffeattest, umiddelbart inden barnet overdrages til ansøgerne, jf. § 55 og § 66 i adoptionsbekendtgørelsen. I praksis bør Familieretshuset derfor sikre sig, at man modtager oplysning om tidspunkt for en ansøgers udrejse, idet straffeattesten bør indhentes umiddelbart inden udrejsen.

For ansøgere med en konkret godkendelse indhentes efterfølgende en ny straffeattest, umiddelbart inden bevilling udfærdiges.

Tidligere begået kriminalitet kan afhængig af art og omfang samt tidspunktet for det strafbare forhold begrunde afslag på godkendelse som adoptant. Visse grove personfarlige forbrydelser samt sædelighedsforbrydelser må antages at kunne føre til afslag på godkendelse, uanset om forholdet ligger langt tilbage i tiden. Omvendt medfører andre forbrydelser f.eks. mindre berigelsesforbrydelser ikke automatisk afslag, hvis det er længe siden, at det strafbare forhold er begået. Endelig fører det normalt ikke til afslag, at ansøgeren for nyligt er straffet, hvis der er tale om en lovovertrædelse, der klart er uden betydning for den pågældendes egnethed om adoptant.

Der kan i relation til visse tilfælde af kriminalitet opstå behov for at iværksætte en psykologisk eller psykiatrisk undersøgelse af ansøgeren.

Det bemærkes, at afgiverlandene ved international adoption generelt stiller krav om oplysninger og dokumentation for ansøgerens strafforhold, ligesom en række afgiverlande kræver, at ansøgeren har en ren straffeattest. Er ansøgeren straffet for en lovovertrædelse, der ikke kan føre til afslag på godkendelse som adoptant, bør Familieretshuset derfor vejlede vedkommende om, at lovovertrædelsen kan bevirke, at visse afgiverlande vil afvise at anvise et barn til den pågældende.

8.2.8. Helbred

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 22, nr. 1, er det en betingelse for at blive godkendt som adoptant, at ansøgerens fysiske og psykiske helbredstilstand ikke forringer mulighederne for, at adoptionsforløbet kan blive til barnets bedste. Dette gælder uanset, at en ansøger søger som del af et par.

Til brug for vurderingen heraf skal ansøgeren indsende en helbredserklæring, som vedkommende selv har udfyldt, og en helbredsattest fra ansøgerens egen læge. Hvis der er helbredsmæssige problemer, bør der

normalt med samtykke fra ansøgeren indhentes en udtalelse fra den behandlende læge med oplysning om diagnose, behandling og eventuel prognose.

Der bør altid foretages en konkret vurdering af den enkelte ansøgers helbredsforhold, og der er mulighed for at iværksætte en medicinsk, psykiatrisk eller psykologisk undersøgelse af ansøgeren, hvis adoptions-samrådet finder det nødvendigt for at træffe afgørelse.

Udgangspunktet for vurderingen af ansøgerens helbredstilstand er, at ansøgerens fysiske og psykiske helbredstilstand må være sådan, at den ikke forringer mulighederne for et gunstigt forløb af adoptivforholdet.

Vurderingen af ansøgerens fysiske helbred

Ved bedømmelsen af helbredstilstanden bør der udover vurderingen af den øjeblikkelige helbredstilstand søges stillet en langtidsprognose, der dækker omtrent det tidsrum, inden for hvilket barnets opvækst vil finde sted. Den bør indeholde en vurdering af risikoen for ansøgerens død inden for dette tidsrum og af udviklingen af sværere sygdomme eller invaliditet, som kan forringe ansøgerens evne til at forsørge eller opdrage barnet, eller som kan påvirke familiens sammenhold og psykiske tilstand.

Prognosen kan vise, om ansøgeren har en overdødelighed, dvs. en betydelig øget dødelighed i forhold til den raske befolkning. Overdødelighed udregnes i procenttal.

Hvis ansøgeren lider af en sygdom, der indicerer en betydelig overdødelighed inden for de næste 15-20 år, bør ansøgeren ikke godkendes som adoptant.

For raske personer i adoptionsansøgers aldersgruppe er dødeligheden for den efterfølgende 20 års periode stigende fra 2,5 pct. for 25-årige til ca. 10 pct. for 40-årige. Da den absolutte risiko for at dø inden for en 20 års periode altså stiger med alderen, bør sygdomsrisici tillægges større vægt, jo ældre ansøgeren er.

Blandt adoptionsansøgere ses en del relativt sjældne sygdomme, hvor det er vanskeligt i faglitteraturen at finde tal for prognosen. Der må i disse tilfælde foretages et fagligt skøn ud fra en speciallægevurdering.

Ved bedømmelsen af ansøgerens helbredsforhold skal der endvidere lægges vægt på, om ansøgeren lider af en sygdom, der medfører en betydelig risiko for et belastende og langvarigt sygdoms-, behandlings- og/ eller indlæggelsesforløb. I sådanne tilfælde må der foretages en vurdering af, hvordan sygdommen influerer på dagligdagen i familien samt på ansøgerens evne til at tilgodese barnets behov for omsorg, nærhed, udfordringer og oplevelser.

Den omstændighed, at den ene af ansøgerne er rask, kan som udgangspunkt ikke kompensere for, at den anden ansøger lider af en sygdom, der indicerer en betydelig overdødelighed og/eller et belastende sygdomsforløb. Det skal således søges sikret, at begge adoptanter vil være i stand til at tage vare på barnet i hele dets opvækst. Er der tale om en eneadoptant, må der dog i tvivlstilfælde i særlig grad anvendes et forsigtighedsprincip ved vurderingen af ansøgerens helbredstilstand.

Den omstændighed, at en ansøger har en kronisk funktionsnedsættelse/handicap, er ikke i sig selv til hinder for, at den pågældende kan godkendes som adoptant. Afgørelsen heraf må bero på en konkret vurdering, hvor der må anlægges en bredere synsvinkel end en rent medicinsk.

Der må således foretages en samlet vurdering, hvor følgende forhold skal inddrages:

- Sværhedsgraden af funktionsnedsættelsen, herunder hvorvidt og i hvilket omfang og på hvilken måde funktionsnedsættelsen influerer på ansøgerens evne til at fungere som forælder til barnet.

- Kompensatoriske faktorer, herunder i hvilket omfang funktionsnedsættelsen er eller vil kunne kompenseres af ansøgeren selv, i fællesskab med ægtefællen eller samleveren eller gennem social og/eller lægelig intervention.
- Ansøgerens livssituation i øvrigt.

Generelt må det kræves, at begge ansøgere i et parforhold hver for sig har den nødvendige kapacitet til at etablere en tæt og kontinuerlig fysisk og psykisk kontakt med barnet, og at ansøgerne sammen kan tilgodese barnets behov for omsorg, pleje, udfordringer og oplevelser.

Vurderingen af ansøgerens psykiske helbredstilstand

Visse afvigelser i personlighedsmønstret er af stor betydning for ansøgerens evne til at tage vare om barnet.

Hvis det eventuelt efter psykiatrisk undersøgelse ikke er muligt at påvise afvigelser eller lignende, kan der, hvis der alligevel består tvivl om ansøgerens egnethed, eventuelt iværksættes en psykologisk undersøgelse i fase 3.

De enkelte sygdomsgrupper i relation til ansøgers helbredstilstand

For en beskrivelse af de nærmere krav til adoptionsansøgerens fysiske og psykiske helbredstilstand i forhold til de enkelte sygdomsgrupper og Adoptionsnævnets praksis henvises til Ankestyrelsen hjemmeside ast.dk.

8.2.9. Vurdering af ansøgerens ressourcer i fase 1

Formålet i fase 1 er primært at tage stilling til objektive forhold om ansøgeren, mens der i udgangspunktet ikke foretages en nærmere vurdering af ansøgerens individuelle ressourcer før i fase 3. Herved opnås, at der i forbindelse med specialundersøgelsen kan inddrages andre mere individuelle forhold omkring ansøgeren, som først er kommet frem under den eller de samtaler, der har fundet sted med ansøgeren under fase 3 i undersøgelsesforløbet. Skønnes det under fase 1, at det kan blive relevant at iværksætte en specialundersøgelse under fase 3, skal ansøgeren orienteres herom.

I helt enkeltstående tilfælde kan der allerede under fase 1 iværksættes en nærmere undersøgelse af ansøgerens ressourcer, hvis der foreligger oplysninger om ansøgeren, som gør det yderst tvivlsomt, om ansøgeren vil kunne godkendes som adoptant efter en individuel vurdering, og hvor det derfor kan forekomme belastende at kræve, at ansøgeren skal gennemgå et adoptionsforberedende kursus og afvente fase 3-undersøgelsen, før vedkommende får en afklaring på, om der er forhold til hinder for en godkendelse.

Familieretshuset kan i sådanne helt særlige tilfælde allerede under fase 1-undersøgelsen iværksætte en nærmere undersøgelse af forhold hos ansøgeren, som ellers henhører under fase 3-undersøgelsen. Det er en forudsætning, at antagelsen om, at ansøgeren ikke er egnet til at opfostre et adoptivbarn, er ganske klar og velbegrundet. I modsat fald skal vurderingen af vedkommendes individuelle ressourcer afvente fase 3.

Der henvises til afsnit 8.4 om den individuelle vurdering af ansøgere.

8.3. Det adoptionsforberedende kursus

Deltagelse i et adoptionsforberedende kursus er en betingelse for, at personer, der ikke tidligere har adopteret et barn, kan godkendes som adoptanter, jf. adoptionslovens § 25 c, stk. 1.

Det adoptionsforberedende kursus tilrettelægges og udbydes af Ankestyrelsen.

Formålet med kurserne er bl.a. at gøre de centrale problemstillinger vedrørende adoption klare for ansøgeren og at sætte ansøgeren i stand til over for sig selv at få prøvet og bekræftet sit motiv for at adoptere.

Ansøgeren bliver i den forbindelse undervist i og rådgivet om en række forhold, der har betydning ved adoption, og kurset tilsigter herudover at skabe en afklaring hos adoptanterne af egne ressourcer og præferencer med henblik på godkendelse af barn i forslag.

Det adoptionsforberedende kursus består af to weekender, hvor der særligt er fokus på ansøgeren, adoptionsmotivet, adoptivbarnet, dets baggrund og opvækstvilkår, ansøgerens og barnets individuelle tilknytningshistorier samt adoptivfamiliens dannelse.

Ansøgeren skal deltage i kurset i overensstemmelse med den kursusplan, som Ankestyrelsen har lagt. Det indebærer, at en ansøger, der har tilmeldt sig et kursus, skal deltage i hele det fastlagte forløb for det pågældende kursus. Det er ikke muligt at deltage i enkelte dele af forskellige kursusforløb, f.eks. ved at deltage i et første weekendkursus, der indgår i ét kursusforløb, og herefter deltage i den afsluttende weekend i et andet kursusforløb.

Ankestyrelsen kan dog efter omstændighederne tillade, at en ansøger, der har påbegyndt ét adoptionsforberedende kursus, men som på grund af f.eks. pludselig opstået sygdom bliver forhindret i at afslutte det tilmeldte kursusforløb overgår til et andet kursusforløb.

Ægtefæller og samlevende skal følge samme kursusforløb, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 32, stk. 2.

Adoptionssamrådet kan efter adoptionslovens § 25 c, stk. 2, bestemme, at ansøgere, der tidligere har adopteret, skal deltage i et adoptionsforberedende kursus, hvis der efter en konkret vurdering er behov herfor. Der er dog normalt en formodning for, at en flergangsansøger ikke har behov for at deltage i et adoptionsforberedende kursus for at blive godkendt som adoptant på ny. Hvis der imidlertid under undersøgelsesforløbet undtagelsesvis kommer oplysninger frem, som indicerer, at ansøgeren er usikker på, hvad det vil indebære at adoptere endnu et barn, kan adoptionssamrådet træffe beslutning om, at ansøgeren skal deltage i et adoptionsforberedende kursus. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis ansøgeren efter modtagelsen af det første barn har gennemgået fertilitetsbehandling, hvis det allerede adopterede barn har haft vanskeligt ved at tilpasse sig familien og omvendt, eller hvis der søges om godkendelse til en anden godkendelsesramme end tidligere.

8.4. Den individuelle vurdering

Ansøgeren skal udover at opfylde de generelle godkendelseskrav og eventuelt deltage i et adoptionsforberedende kursus også efter en mere individuel vurdering kunne anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn.

Afgørelsen af, om ansøgeren kan anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn, afhænger navnlig af ansøgerens personlige ressourcer.

Det er ikke muligt nøje at opregne, hvilke personlige ressourcer ansøgeren skal være i besiddelse af for at blive godkendt som adoptant. Der er tale om en konkret vurdering, hvor det bl.a. indgår, om der søges om godkendelse til adoption for første gang.

Herudover skal det naturligvis inddrages, hvis ansøgeren søger om godkendelse som enlig adoptant.

8.4.1. Førstegangsansøgere

Ved vurderingen af de personlige ressourcer hos en ansøger, der søger om adoption, skal det tillægges vægt, at ansøgeren har deltaget i et adoptionsforberedende kursus og derved har fået kendskab til de særlige problemstillinger, der knytter sig til at adoptere samt er afklaret om egne ressourcer.

Det blev i forbindelse med indførelsen af det faseopdelte undersøgelses- og godkendelsesforløb forudsat, at der er en formodning for, at en ansøger er egnet til at adoptere, hvis den pågældende opfylder de generelle betingelser og fortsat ønsker at adoptere efter at have gennemgået det adoptionsforberedende kursus.

8.4.2. Flergangsansøgere

Afgørelsen af, om en ansøger, der tidligere har adopteret, kan godkendes på ny, beror på en konkret vurdering af ansøgerens og familiens ressourcer.

Ved vurderingen tillægges det vægt, at ansøgeren, der tidligere har adopteret, og dermed kender de krav, som modtagelsen af et nyt adoptivbarn stiller, selv mener at have ressourcer til at adoptere endnu et barn. Der er derfor kun undtagelsesvis behov for på baggrund af en konkret vurdering at afslå en ansøgning fra en ansøger, som tidligere har adopteret, og som ønsker at adoptere endnu et barn.

Der er ikke fastsat nogen begrænsning for, hvor mange børn en ansøger kan adoptere. Spørgsmålet herom må bero på en konkret vurdering af, om ansøgerne kan antages at have de yderligere familiemæssige ressourcer, der må kræves for at optage endnu et barn i familien. Tilsvarende gælder, hvis et eller flere af de børn, som er i hjemmet i forvejen, er ansøgerens biologiske børn.

8.4.3. Udvidelse af en godkendelse

Ønsker ansøgeren godkendelse til et barn, der ligger uden for ansøgerens godkendelse, kræver det en godkendelse til at adoptere det konkrete barn. Der kan således ikke som tidligere søges om en udvidet godkendelse på forhånd. Dog kan der på forhånd søges om en godkendelse med en udvidet aldersramme og/ eller til at adoptere flere børn samtidig (søskende).

Der må i sagens natur stilles større krav til ansøgerens ressourcer, hvis vedkommende ønsker en godkendelse udvidet til at omfatte et konkret barn, der ligger uden for godkendelsen. Ansøgeren skal således have tilstrækkelige ressourcer til at kunne overvinde de særlige problemer, der må antages at kunne forekomme i forhold til det konkrete barn eksempelvis på grund af barnets (potentielle) psykiske eller fysiske handicap. På samme måde stilles der større krav til ansøgerens ressourcer, hvis vedkommende søger om en generel godkendelse til at adoptere et ældre barn eller to/flere søskende.

Et større barn kan få særlige tilpasningsproblemer, der i øvrigt må forventes at være stigende i takt med barnets alder på tidspunktet for adoptionen. Risikoen for sådanne problemer bør tages i betragtning i forbindelse med vurderingen af, om ansøgeren skønnes egnet til at modtage et større barn. Det kan i den forbindelse indgå i vurderingen, om ansøgeren har erfaring med egne børn eller børn i øvrigt, herunder om der er tale om erfaring med børn i hjemmet, om ansøgeren har haft et egentligt ansvar for børn samt på erfaringens aktualitet.

8.4.4. Enlige ansøgere

En enlig ansøger skal udover at opfylde de generelle godkendelseskrav og eventuelt deltage i et adoptionsforberedende kursus også efter en mere individuel vurdering kunne anses for egnet til alene at opfostre et adoptivbarn.

Der må ved denne vurdering lægges vægt på, om ansøgeren er i besiddelse af nogle til forskel fra samlevende yderligere eller særlige kvalifikationer, der gør ansøgeren velegnet til at opfostre et barn

alene. Det er dog ikke muligt nøje at opregne, hvilke kvalifikationer der skal være tale om, idet afgørelsen beror på en samlet vurdering af bl.a. ansøgerens person og de omgivelser og det miljø, som ansøgeren lever i.

Der kan også lægges vægt på ansøgerens kontakt til familie og bekendtskabskreds og på ansøgerens forhold til eventuelle andre medlemmer af husstanden og den eller de pågældendes holdning til ansøgerens adoptionsønske.

Ansøgeren bør så tidligt som muligt og gerne i fase 1 vejledes om, at et samliv af ægteskabslignende karakter af 2½ års varighed eller indgåelse af ægteskab vil medføre, at en godkendelse som adoptant bortfalder. Samtidig bør ansøgeren vejledes om adoptionsbekendtgørelsens § 20, stk. 2.

8.5. Betydningen af fertilitetsbehandling og graviditet

Det er i praksis ikke udsædvanligt, at ansøgere fortsat er i fertilitetsbehandling, når de søger om godkendelse som adoptanter.

Der er ikke hjemmel til at afslå at behandle en ansøgning om godkendelse som adoptant, fordi ansøgerne er i fertilitetsbehandling. Ansøgerne har således, uanset hvor langt de er i undersøgelsesforløbet, krav på, at deres sag realitetsbehandles.

Ansøgerne bør dog så tidligt som muligt og gerne i fase 1 vejledes om, at fortsat fertilitetsbehandling ved den endelige afgørelse om godkendelse indgår i vurderingen af ansøgerens parathed til at adoptere, og at ansøgeren kan få et afslag på godkendelse, hvis der på baggrund af behandlingen kan rejses tvivl om adoptionsmotivet. Ansøgerne har dog som nævnt ovenfor krav på en egentlig vurdering af deres sag.

Der er heller ikke hjemmel til at afslå realitetsbehandling af en ansøgning fra ansøgere, der under sagen eller principielt fra sagens start oplyser, at ansøgeren er gravid.

Graviditet kan, uanset hvor langt fremskreden graviditeten er, ikke anses som en helbredsmæssig afslagsgrund, da graviditet ikke i sig selv kan siges at være et helbredsmæssigt forhold, der kan indebære en risiko for, at adoptionen ikke bliver til adoptivbarnets bedste.

Ansøgerne skal dog så tidligt som muligt vejledes om, at graviditeten indgår i vurderingen af den endelige vurdering af ansøgerne.

Adoptionsnævnet har i sin henstilling af 6. november 2009, der findes på ast.dk, udtalt, at det er nævnets opfattelse, at en sag i fase 3 kan sættes i bero frem til 22. graviditetsuge. Efter dette tidspunkt, eller hvis ansøgeren ønsker en stillingtagen tidligere, bør adoptionssamrådet vurdere, om ansøgeren efter en individuel vurdering må anses for egnet som adoptant efter adoptionsbekendtgørelsens § 29. Det er Adoptionsnævnet opfattelse, at fortsat graviditet efter 22. graviditetsuge skaber en formodning for, at betingelserne for at blive godkendt som adoptant ikke længere er til stede. Hvis kvinden tidligere har haft en eller flere spontane aborter senere i graviditeten, eller der i øvrigt foreligger særlige grunde, har Adoptionsnævnet udtalt, at man efter omstændighederne kan beslutte at sætte sagen i bero til senere i graviditeten, men at man som udgangspunkt ikke bør tilbyde at sætte sagen i bero ud over 24. graviditetsuge.

Hvis en graviditet måtte mislykkes forud for 22. graviditetsuge, bør det indgå i den individuelle vurdering, hvordan aborten påvirker familiens ressourcer i forhold til at skulle varetage omsorgen for et adoptivbarn.

Ankestyrelsen har ingen indvendinger imod, at ansøgerne tilbydes, at sagen sættes i bero. Hvis ansøgerne ikke ønsker, at sagen sættes i bero, har de krav på, at sagen realitetsbehandles, ligesom de må have et

krav på, at den endelige afgørelse om godkendelse – hvis ansøgeren ikke er 22 uger henne i graviditeten – udskydes til dette tidspunkt, hvor der er en vis sikkerhed for, at graviditeten lykkes.

I forbindelse med en realitetsbehandling skal Familieretshuset inddrage det moment, at en graviditet medfører et generelt ukendskab til den fremtidige familiesituation og dermed også ukendskab til, hvilken familie et adoptivbarn vil skulle indgå i. Dette forhold gør det vanskeligt med den fornødne sikkerhed at vurdere, hvilken betydning det at få et barn vil have for ansøgerne som familie og for deres ressourcer som helhed i forhold til adoptivbarnet.

Kapitel 9

Godkendelse som adoptant

9.1. Godkendelsen

Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 18, stk. 1, at godkendelse som adoptant kan meddeles til:

- At adoptere et konkret barn (konkret godkendelse).
- At adoptere et barn, der bringes i forslag fra en dansk eller udenlandske adoptionsformidlende myndighed eller organisation (generel godkendelse).

Ansøges der om en generel godkendelse, fastsætter adoptionssamrådet indholdet af godkendelsen – de såkaldte godkendelsesrammer, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 18, stk. 2.

Det bemærkes, at det ikke som tidligere er muligt på forhånd at søge om en udvidet generel godkendelse. Dog kan der fortsat søges om godkendelse til adoption af søskende eller om en udvidet aldersramme.

Der sondres i en godkendelse som adoptant ikke mellem national og international adoption. Undersøgelses- og godkendelsesforløbet er det samme, og godkendte ansøgere kan derfor også vælge at benytte godkendelsen til begge dele. Ansøgere kan dog ikke samtidig stå på venteliste hos Adoptionsnævnet og en formidlende organisation, som beskrevet i punkt 9.3 nedenfor.

Hvis Familieretshuset modtager en ansøgning om godkendelse til national adoption af et konkret barn, hvor der endnu ikke er truffet afgørelse om frigivelse af barnet, er det muligt at godkende ansøgeren til adoption af det konkrete barn med det forbehold, at barnet efterfølgende frigives til adoption.

Når adoptionssamrådet træffer afgørelse om at godkende en ansøger til et konkret barn født i Danmark, skal sagen indberettes til Ankestyrelsen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 67. Indberetningen bør indeholde både oplysningerne fra barnets sag og fra godkendelsessagen.

9.2. Indholdet af en generel godkendelse som adoptant

Ved godkendelse som adoptant forstås en godkendelse til at adoptere et barn i aldersgruppen 0-48 måneder, hvor den samlede viden ikke taler afgørende imod, at barnet har et normalt udviklingspotentiale i fysisk og psykisk henseende forstået på den måde, at barnet med tiden vil kunne blive selvhjulpent og i stand til at klare en almindelig tilværelse, eventuelt med begrænset brug af støtteforanstaltninger.

Kun hvis forhold hos barnet konkret vurderes at medføre, at barnet ikke har et normalt udviklingspotentiale, eller der består en betydelig risiko herfor, falder det konkrete barn uden for godkendelsen til adoption, og en adoption af barnet kræver i stedet en konkret godkendelse til at adoptere det pågældende barn.

En godkendelse som adoptant indebærer, at en ansøger kan acceptere og af adoptionssamrådet er fundet egnet til at adoptere et barn inden for ovennævnte beskrivelse af en godkendelse som adoptant.

Det er ikke muligt at begrænse en generel godkendelse i forhold til den generelle beskrivelse angivet ovenfor, og kravene til ansøgerens ressourcer og rummelighed kan således heller ikke begrænses.

Denne godkendelsesramme gælder for alle godkendelser, der er givet efter den 1. januar 2016.

9.2.1. Vurderingen af et barn til bortadoption

I vurderingen af, om et barn er omfattet af godkendelsesrammen, indgår en stillingtagen til, om de eventuelle kendte vanskeligheder er af så begrænset omfang, at det fortsat er muligt for familien at føre et almindeligt, dansk børnefamilieliv. Hertil hører, at barnet forudses at kunne passes i almindelig daginstitution og senere følge almindelig skolegang på linje med danskfødte børn, eventuelt med begrænset brug af særlige hjælpeforanstaltninger.

Det skal vurderes, om barnets vanskeligheder har så begrænset et omfang, at barnet med tiden, når det er blevet voksent, vil være i stand til at blive selvhjulpent i eget hjem, eventuelt med begrænset brug af støtteforanstaltninger. Desuden skal det kunne antages, at barnet ikke har så store vanskeligheder, at det vil hindre forældrene i at have en almindelig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Såfremt barnet har sygdomme eller handicaps, der må forventes at kræve kontakt til sundhedsvæsenet eller andre offentlige instanser, skal det vurderes, om denne kontakt kan forudses at være af et sådant omfang, at det i sig selv vil medføre væsentlige hindringer i familiens udfoldelser.

Usikre data

Det er almindeligt, at oplysningerne om et barn fra et afgiverland er sparsomme. Ofte er barnets og dets forældres liv frem til barnet anbringes på det børnehjem eller i den plejefamilie, hvorfra det bortadopteret, ukendte. Oplysninger om helbredsforhold, vækst og trivsel er ligeledes ofte sparsomme, ligesom der kan være tvivl om barnets alder. Den pædiatererklæring, som organisationen udarbejder, bygger oftest på de foreliggende data. Hvis oplysningerne giver mistanke om, at barnet har særlige vanskeligheder, skal muligheden for at indhente supplerende oplysninger vurderes.

Usikre eller manglende data fører ikke i sig selv til, at barnet ikke er omfattet af godkendelsesrammen. Denne vurdering foretages ud fra oplysningerne om barnets trivsel og funktionsniveau på det tidspunkt, hvor der træffes beslutning om bortadoption, samt på baggrund af validiteten af de data, der kommer fra det enkelte afgiverland.

Kendte risikofaktorer

Der kan foreligge oplysninger om, at barnet har særlige risikofaktorer, der kan påvirke dets fysiske og/eller mentale udvikling. Det kan f.eks. dreje sig om for tidlig fødsel, svære infektioner, svært omsorgssvigt, overgreb, arvelige sygdomme hos forældrene eller konsanguinitet (det forhold at forældrene er nært beslægtede, hvilket øger risikoen for arvelige sygdomme).

Oplysninger om risikofaktorer fører ikke i sig selv til, at barnet ikke er omfattet af godkendelsesrammen. Denne vurdering foretages ud fra oplysningerne om barnets trivsel og funktionsniveau på det tidspunkt, hvor der træffes beslutning om bortadoption.

9.3. Procedure efter godkendelsen

Hvis en ansøger meddeles en generel godkendelse til adoption, skal sagen almindeligvis sendes enten til Adoptionsnævnet eller til en formidlende organisation. Der henvises til kapitel 14 for en nærmere beskrivelse af de tilfælde, hvor ansøgeren har opnået godkendelse til at gennemføre en privat fremmedadoption.

Hvis ansøgeren tilkendegiver, at vedkommende ønsker at anvende godkendelsen til international adoption, udarbejder Familieretshuset en socialrapport og sender denne til den formidlende organisation, som ansøgeren er tilmeldt, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 37. Ansøgeren fremlægger dokumentation for tilmeldelsen, inden sagen sendes til den formidlende organisation.

Hvis ansøgeren tilkendegiver, at vedkommende ønsker at anvende godkendelsen til national adoption, sendes sagen til Adoptionsnævnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 36 som beskrevet i punkt 9.3.2.

I de tilfælde, hvor en godkendt ansøger efter optagelse på Adoptionsnævnets venteliste ønsker at skifte venteliste til international adoption, skal Familieretshuset sikre sig, at Adoptionsnævnet er orienteret om, at vedkommende ikke længere ønsker at stå på nævnets venteliste. Familieretshuset skal herefter udarbejde en socialrapport og sende sagen til den formidlende organisation, som ansøgeren har tilmeldt sig. Hvis det modsatte er tilfældet, dvs. at en ansøger ønsker at skifte fra en formidlende organisation til Adoptionsnævnet, skal Familieretshuset ligeledes sikre sig, at den formidlede organisation er orienteret herom, inden sagen sendes til Adoptionsnævnet.

9.3.1. Socialrapporter ved international fremmedadoption

Når ansøgeren er godkendt som adoptant, udarbejder Familieretshuset på baggrund af den individuelle beskrivelse af ansøgeren en rapport om ansøgerens forhold til brug for de udenlandske adoptionsmyndigheder, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 37.

Formålet med rapporten er at give de udenlandske myndigheder det nødvendige grundlag for deres afgørelse om godkendelse af ansøgeren og om anvisning af et barn til ansøgerne (matchning).

Socialrapporten skal sætte myndighederne i samarbejdslandet i stand til at afklare, om man ud fra sagens oplysninger om ansøgeren sammenholdt med samarbejdslandets godkendelsesregler er indstillet på at bringe et barn i forslag til ansøgeren. Herudover skal rapporten danne grundlag for udvælgelse af et barn til ansøgeren med størst mulig sikkerhed for, at adoptionen er bedst for barnet.

Samtlige samarbejdslande stiller krav om at modtage en socialrapport, der indeholder en nærmere beskrivelse af ansøgeren og dennes forhold.

Det varierer imidlertid, hvilke krav landene stiller til indholdet af rapporten, ligesom kravene i de enkelte lande ændres i takt med udviklingen på adoptionsområdet i landet.

Det er derfor ikke muligt at give en udtømmende beskrivelse af de forhold, der bør omtales i rapporten. Det gælder dog generelt, at socialrapporten skal indeholde en beskrivelse af de forhold hos ansøgeren, som set med afgiverlandets øjne er relevante for ansøgerens egnethed som adoptant.

Dette indebærer, at rapporten normalt skal indeholde en kort beskrivelse af følgende forhold:

- Ansøgerens baggrund og historie.
- Ansøgerens boligforhold, arbejdsforhold samt økonomiske forhold.
- Ansøgerens helbredsmæssige forhold.
- Ansøgerens religiøse tilknytning.
- Ansøgerens forhold til familie, venner, det omgivende samfund etc.
- Omgivelsernes forhold til adoptionen.
- Et adoptionssøgende pars indbyrdes forhold.
- Adoptionsmotivet.
- Forestillinger om forælderrollen i forhold til et ikke-biologisk barn med fremmedartet udseende.
- Ansøgerens accept af at skulle modtage et barn mellem 0-3 år uanset køn og race.

- Ansøgerens kendskab til de særlige livsvilkår, som kendetegner adoptivbørn, samt ansøgerens tanker om, hvordan ansøgeren vil kunne støtte barnet med denne problematik.
- Ansøgerens parathed til at tale om barnets baggrund, biologiske familie, oprindelsesland etc.
- Ansøgerens tanker om familielivet, fremtiden, barnet som ungt og voksent menneske.

Da de indholdsmæssige krav som nævnt varierer, og da socialrapporten udfærdiges på et tidspunkt, hvor ansøgeren muligvis endnu ikke har valgt land, kan det være nødvendigt for den formidlende organisation efterfølgende at søge særlige forhold belyst gennem Familieretshuset, hvis disse forhold er væsentlige for socialrapporten i netop det land, som ansøgeren har valgt.

Normalt er et passende omfang af en socialrapport 2-4 sider omfattende en kortfattet, men præcis beskrivelse af de relevante forhold. En almindelig registrering af oplysninger om objektive forhold vedrørende ansøgeren opfylder således normalt ikke samarbejdslandenes krav til rapporten, mens der omvendt heller ikke i rapporten bør refereres oplysninger, der er irrelevante for sagens videre gang i landet.

For samarbejdet med lande, der har tiltrådt Haagerkonventionen, er spørgsmålet om krav til socialrapporten særligt reguleret i konventionens artikel 15.

Det bemærkes, at der generelt ses en tendens til stigende krav fra afgiverlandene til indholdet af socialrapporterne, hvilket kan opleves som belastende for Familieretshuset og ansøgerne. Kravene skal ses i lyset af, at danske myndigheder og adoptionsansøgere også omvendt stiller stigende krav til oplysninger om de børn, der stilles i forslag til danske adoptanter.

Familieretshuset sender socialrapporten til den formidlende organisation, som ansøgeren er tilmeldt, og der sendes samtidig en kopi af rapporten til ansøgeren til orientering, jf. dog kapitel 14 om privat fremmedadoption.

9.3.2. Fremsendelse af sagen til Adoptionsnævnet

Hvis en godkendt ansøger tilkendegiver, at vedkommende ønsker at anvende godkendelsen til national adoption, sendes sagen til Adoptionsnævnet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 36.

Der udarbejdes ikke en socialrapport, hvis ansøgeren ønsker sagen sendt til Adoptionsnævnet. Familieretshuset bør dog vedlægge et kort resumé af sagen, hvoraf følgende fremgår:

- Tid og sted for adoptionssamrådets afgørelse.
- Ansøgerens navn, adresse, alder og beskæftigelse.
- Kort beskrivelse af bopæl.
- Godkendelsesrammen, herunder en opsummering af de sygdomme, handicap eller risici som ansøgeren kan acceptere og eventuelt er godkendt til (udvidet godkendelse).
- Opsummering af ansøgerens overvejelser i forhold til barnets eventuelle risici og eventuelle overvejelser i forhold til at modtage et barn i pleje med henblik på adoption.
- Oplysninger om eventuelle søskende eller andre særlige familiemæssige forhold.
- Særlige værdier, interesser eller livsstil, som barnet vil blive en del af.
- Ansøgerens holdning til graden af åbenhed i forhold til barnets oprindelige slægt.

Hvis ansøgeren tilkendegiver, at vedkommende ønsker at anvende godkendelsen til national adoption, bør ansøgeren vejledes om, at det forventes, at vedkommende ligesom ved internationale adoptioner medvirker til udarbejdelse af opfølgingsrapporter i overensstemmelse med Adoptionsnævnets henstilling herom som beskrevet i punkt 11.2.

9.4. Godkendelsens varighed

Reglerne om varigheden af en godkendelse som adoptant findes i § 24 i adoptionsbekendtgørelsen. En godkendelse som adoptant er tidsbegrænset til fire år, således at godkendelsen under visse betingelser kan forlænges af adoptionssamrådet, hvis ansøgeren ikke har fået anvist et barn inden for fire år efter den oprindelige godkendelse, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 24, stk. 1. En godkendelse kan dog længst gælde og forlænges, indtil ansøgerens alder overstiger barnets alder med 47 år, jf. bekendtgørelsens § 24, stk. 3. Dette betyder, at en godkendelse udløber senest dagen inden, ansøgeren fylder 48 år, hvis ansøgeren er godkendt til et barn i alderen 0-48 måneder. Reglen i § 24, stk. 3, tager udgangspunkt i aldersforskellen mellem ansøgeren og barnet, således at ansøgeren vil kunne have en godkendelse til adoption af et ældre barn fra f.eks. to år frem til dagen inden, ansøgeren fylder 50 år.

Hvis der indtræder relevante ændringer i ansøgerens forhold, har ansøgeren pligt til at give meddelelse herom til Familieretshuset, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 38, stk. 2.

Det bemærkes, at de gældende regler om varigheden af en godkendelse som adoptant trådte i kraft den 1. juli 2012. Godkendelser meddelt efter de hidtidige regler gælder fortsat, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 84.

9.5. Forlængelse af godkendelsen

Reglerne for forlængelse af en godkendelse som adoptant findes ligeledes i § 24 i adoptionsbekendtgørelsen. Har ansøgeren ikke inden for fire år efter den oprindelige godkendelse fået anvist et barn med henblik på adoption, skal Familieretshuset foretage en fornyet prøvelse af, om ansøgeren fortsat opfylder betingelserne i bekendtgørelsens §§ 20 og 22. Familieretshuset skal i den forbindelse indhente en ny straffeattest vedrørende ansøgeren og foranledige, at ansøgeren indsender ajourført skatteattest og restanceerklæring samt en erklæring fra egen læge om, at der ikke er indtrådt ændringer i ansøgerens helbredsmaessige forhold. Familieretshuset skal derudover indkalde ansøgeren til en personlig samtale. Dette skal ses i lyset af, at varigheden af den første godkendelsesperiode er på fire år, samt at der på trods af ansøgerens indberetningspligt kan være situationer, hvor der kan være behov for at følge op på spørgsmål, som forud for den oprindelige godkendelse gav anledning til tvivl.

Adoptionssamrådet tager på baggrund af de oplysninger, som er tilvejebragt af Familieretshuset, stilling til, om den oprindelige godkendelse kan forlænges. Adoptionssamrådet kan i den forbindelse anmode Familieretshuset om at indhente supplerende oplysninger.

Hvis adoptionssamrådet finder, at godkendelsen ikke kan forlænges, meddeles der ansøgeren afslag på forlængelse af godkendelsen. Et sådant afslag kan påklages til Adoptionsnævnet.

En forlængelse af godkendelsen kan efterfølgende meddeles for yderligere to år ad gangen, indtil dagen inden ansøgeren fylder 48 år, når der er tale om en godkendelse til et barn i alderen 0-48 måneder. Det er således muligt, at en godkendelse kan forlænges flere gange under forudsætning af, at ansøgerens alder ikke overstiger barnets alder med mere end 47 år, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 24, stk. 3, og at ansøgeren fortsat opfylder betingelserne i bekendtgørelsens §§ 20 og 22.

Det bemærkes, at de gældende regler om forlængelse af en godkendelse som adoptant trådte i kraft den 1. juli 2012, jf. bekendtgørelse om adoption. Forlængelse af godkendelser meddelt efter de hidtidige regler er reguleret i adoptionsbekendtgørelsens § 84.

9.6. Bortfald af godkendelsen

9.6.1. Ansøgerens pligt til at give meddelelse om ændrede forhold

En godkendelse som adoptant er tidsbegrænset for en periode af fire år.

I den periode, hvor godkendelsen gælder, kan der indtræffe omstændigheder, som gør, at adoptanten ikke længere opfylder betingelserne for at blive godkendt som adoptant eller i øvrigt ikke længere kan anses for egnet til at adoptere.

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 38, stk. 2, er ansøgeren forpligtet til at orientere Familieretshuset, hvis der indtræder relevante ændringer i ansøgerens forhold. Sådanne ændringer kan f.eks. være arbejdsløshed, forskellige sygdomme, strafforhold, ændringer i familiebildet, herunder graviditet. Det er vigtigt, at Familieretshuset informerer ansøgeren om, at vedkommende har en sådan indberetningspligt.

9.6.2. Tilbagekaldelse af godkendelsen

Fremkommer der efter godkendelsen oplysninger, som ville have ført til afslag på godkendelse, hvis oplysningerne var indgået i afgørelsesgrundlaget, kan adoptionssamrådet normalt trække godkendelsen tilbage efter adoptionsbekendtgørelsens § 38, stk. 1. En tilbagekaldelse kan i helt særlige tilfælde ske, selv efter at barnet er hjemtaget af ansøgerne, men inden adoptionen er gennemført, hvis det ikke er til barnets bedste at blive i familien, jf. også principperne i Haagerkonventionens artikel 21.

Der kan også træffes afgørelse om bortfald af en godkendelse som adoptant, hvis der efterfølgende fremkommer oplysninger om forhold hos ansøgeren, som var til stede, men uoplyste, på godkendelsestidspunktet, og som, hvis der havde foreligget oplysninger herom, ville have ført til afslag på godkendelse.

I tilfælde hvor en godkendt enlig adoptant har etableret et samliv af ægteskabslignende karakter af 2½ års varighed eller har indgået ægteskab, bortfalder godkendelsen, idet samlevende og ægtefæller skal adoptere sammen, jf. adoptionslovens § 5, stk. 1.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at enlige, der har søgt om adoption inden 1. januar 2015, og som inden gennemførelsen af en adoption har etableret et samliv af ægteskabslignende karakter, ikke er omfattet af adoptionslovens § 5, stk. 1. Det betyder, at samlivet ikke i sig selv medfører, at godkendelsen til adoption bortfalder. Betydningen af et samliv skal som hidtil indgå i selve godkendelsen. Hvis samlivet først etableres efter godkendelsen, er det desuden et forhold, som ansøgeren efter § 38, stk. 2, i adoptionsbekendtgørelsen har pligt til at meddele Familieretshuset, hvorefter Familieretshuset skal vurdere, om betingelserne for en godkendelse fortsat er opfyldt.

Tilbagekaldelse af godkendelsen som adoptant kan derudover ske i de tilfælde, hvor ansøgeren uden rimelig grund afviser at modtage et barn, som er bragt i forslag til den pågældende, selvom barnet ligger inden for ansøgerens godkendelse til adoption.

Ansøgere skal altid skriftligt begrunde, hvis de ikke accepterer et barn, som er bragt i forslag til dem inden for deres godkendelse. Begrundelsen skal sendes til Familieretshuset, der almindeligvis indkalder ansøgerne til en samtale. Familieretshuset udarbejder herefter en indstilling til samrådet, der skal vurdere begrundelsen. Hvis ansøgeren uden saglig grund afviser et barn i forslag, kan det give anledning til overvejelser om ansøgerens egnethed som adoptant. Som afvisningsgrunde, der i almindelighed bør føre til bortfald af godkendelsen som adoptant, kan nævnes barnets køn, alder, hudfarve eller mindre betydende handicaps eller sygdomme.

Ansøgere skal ikke begrunde, hvis de ikke accepterer et barn, der vurderes uden for godkendelsen til adoption, men blot beslutte sig for om de ønsker at søge om en godkendelse til det konkrete barn.

Adoptionssamrådet og den formidlende organisation skal være opmærksom på, om ansøgernes afslag på at acceptere et barn, der vurderes uden for godkendelsen til adoption, giver anledning til tvivl om ansøgernes egnethed og rummelighed. En organisation er forpligtet til at indberette dette til adoptionssamrådet,

ligesom organisationen er forpligtet til at foretage indberetning, hvis organisationen i øvrigt kommer i besiddelse af oplysninger, der giver anledning til tvivl om ansøgernes egnethed og rummelighed.

Det kan isoleret set ikke få konsekvenser for ansøgerens godkendelse, hvis ansøgeren ikke ønsker at søge om udvidelse af godkendelsen i anledning af, at der er bragt et barn i forslag til den pågældende, som ligger uden for ansøgerens oprindelige godkendelse.

En afgørelse om bortfald af godkendelsen som adoptant kan ikke træffes, hvis adoptionen er gennemført. Hvis adoptanterne efter bevillingen viser sig uegnede som forældre, er det de almindelige regler i serviceloven, der finder anvendelse.

En afgørelse om at tilbagekalde en allerede meddelt godkendelse som adoptant træffes af adoptionssamrådet. Familieretshuset har ansvaret for at indhente de oplysninger, som er nødvendige for, at der kan træffes afgørelse herom, samt for i øvrigt at forberede sagen til afgørelse, herunder at sikre at partshøringsreglerne m.v. er iagttaget. Adoptionssamrådets afgørelse kan påklages til Adoptionsnævnet.

Kapitel 10

Barn i forslag

10.1. Matchning med barn fra udlandet

10.1.1. Barn anvist af udenlandsk adoptionsmyndighed

Normalt tager matchningsproceduren sit udgangspunkt i, at der fra de udenlandske adoptionsmyndigheders eller formidlingsinstitutioners side bringes et konkret barn i forslag til en adoptionsansøger. I disse tilfælde udarbejder den formidlende organisations børnelæge en vurdering af barnets helbredsmæssige og psykosociale udvikling med henblik på en stillingtagen til, om barnet ligger inden for ansøgerens godkendelse. Organisationen foretager ved modtagelsen af forslaget også en gennemgang af sagen med henblik på at sikre, at sagen efter det oplyste er behandlet i overensstemmelse med Haagerkonventionens principper og den gældende lovgivning.

Finder den formidlende organisation, at matchningsforslaget ligger inden for ansøgerens godkendelse, sender organisationen alle foreliggende oplysninger om barnet sammen med oplysninger om ansøgeren til Ankestyrelsen. Dette sker som udgangspunkt, inden ansøgeren præsenteres for matchningsforslaget.

Ankestyrelsen tager stilling til, om adoptionsforløbet kan fortsætte. Denne stillingtagen indeholder både en vurdering af frigivelsesprocessen i den konkrete sag, som den er beskrevet, og en vurdering af den pædiatriske erklæring fra organisationen. Styrelsen inddrager i den forbindelse lægefaglig viden. Ankestyrelsen er således ikke begrænset i sin vurdering af barnet af eventuelle formuleringer i fremsendelses-skrivelsen fra den formidlende organisation. Hvis styrelsen modsat organisationen vurderer, at barnet falder uden for godkendelsen, skal sagen færdigbehandles i adoptionssamrådet, der har kompetence til at behandle en anmodning om udvidelse af ansøgerens kompetence til at omfatte det konkrete barn. Adoptionssamrådet skal i den forbindelse ikke foretage endnu en vurdering af barnet, men lægge styrelsens vurdering til grund. I disse sager udsteder adoptionssamrådet en erklæring i overensstemmelse med Haagerkonventionens artikel 17 c om, at adoptionsforløbet kan fortsætte, såfremt adoptionssamrådet træffer afgørelse om at udvide ansøgernes godkendelse til at omfatte det konkrete barn.

Styrelsens vurdering af matchningsforslaget skal ske inden for en uge efter, at styrelsen har modtaget matchningsforslaget fra organisationen, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Hvis hensynet til barnets bedste gør det nødvendigt at undersøge oplysningerne i matchningsforslaget nærmere, kan det betyde, at fristen må fraviges.

Hvis Ankestyrelsen vurderer, at adoptionsforløbet kan fortsætte, underretter styrelsen organisationen herom, hvorefter organisationen sender forslaget til ansøgeren med henblik på ansøgerens tilkendegivelse af, om vedkommende er indstillet på at modtage barnet. Om ansøgerens adgang til at søge kvalificeret rådgivning og støtte i denne beslutningsfase henvises til punkt 10.1.3. Der kan fastsættes en rimelig frist for, hvornår denne tilkendegivelse skal foreligge.

Den formidlende organisation videregiver herefter ansøgerens skriftlige accept af matchningsforslaget til Ankestyrelsen, der afgiver en erklæring i overensstemmelse med Haagerkonventionens artikel 17 c om, at adoptionsforløbet kan fortsætte. Hvis ansøgeren afslår at modtage et barn, selvom det ligger inden for godkendelsen, skal organisationen udover at orientere styrelsen herom underrette adoptionssamrådet med henblik på, at samrådet får lejlighed til at vurdere, om ansøgerens godkendelse som adoptant eventuelt skal trækkes tilbage som beskrevet i punkt 9.6. Organisationen skal samtidig sende ansøgerens skriftlige begrundelse for afslaget til adoptionssamrådet.

Hvis Ankestyrelsen vurderer, at hensynet til barnet gør, at adoptionsforløbet ikke kan fortsætte, orienterer organisationen ansøgeren herom. I den forbindelse bemærkes det, at ansøgeren efter Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (databeskyttelsesforordningen) og databeskyttelsesloven, jf. lov nr. 502 af 23. maj 2018, som udgangspunkt altid skal orienteres om, at der foretages en behandling af oplysninger vedrørende den pågældende, ligesom det bemærkes, at der i forhold til en ansøgning om at adoptere er tale om et fortsat sagsforløb, som først afsluttes, når der formidles et barn til ansøgeren, eller denne trækker sin ansøgning tilbage.

Finder den formidlende organisation, at det udenlandske matchningsforslag ligger uden for ansøgerens godkendelse, eller er der tvivl herom, sender organisationen forslaget til adoptionssamrådet sammen med alle foreliggende oplysninger om barnet og oplysninger om ansøgeren. Organisationen skal vedlægge de dokumenter, der fremgår af den dokumentliste for det konkrete land, som er udarbejdet af Ankestyrelsen. Videre sendelsen til samrådet sker i udgangspunktet, inden ansøgeren præsenteres for matchningsforslaget. I disse sager udsteder adoptionssamrådet en erklæring i overensstemmelse med Haagerkonventionens artikel 17 c, såfremt adoptionssamrådet træffer afgørelse om at udvide ansøgenes godkendelse til at omfatte det konkrete barn.

Adoptionssamrådet foretager en vurdering af barnets forhold og dermed også af, om en eventuel adoption forudsætter en godkendelse til adoption af det konkrete barn. Vurderingen af barnet falder således under adoptionssamrådets kompetence, og adoptionssamrådet er ikke begrænset af eventuelle formuleringer i fremsendelsesskrivelsen fra den formidlende organisation. I de tilfælde, hvor samrådet er i tvivl om, hvorvidt de foreliggende dokumenter vedrørende frigivelsen af barnet er tilstrækkelige, sender samrådet sagen til Ankestyrelsen, hvor der foretages en nærmere undersøgelse af dokumenterne. Adoptionssamrådets vurdering af disse forhold tager afsæt i Ankestyrelsens retningslinjer for behandling af matchningsforslag fra de forskellige samarbejdslande og i den løbende orientering fra styrelsen til adoptionssamrådene om de matchningsforslag, som styrelsen behandler.

Adoptionssamrådet skal behandle sagen hurtigst muligt, da hensynet til barnet klart taler for en hurtig stillingtagen til, om det kan placeres hos den foreslåede familie. Det er derfor i forhold til de matchningsforslag, som adoptionssamrådet behandler, ikke sjældent nødvendigt at orientere ansøgeren om forslaget samtidig med eller kort tid efter, at adoptionssamrådet har modtaget sagen, idet der også skal afsættes tid til en eventuel udvidelse af ansøgerens godkendelse. I forbindelse hermed bemærkes det, at adoptionssamrådet samtidig med, at ansøgeren orienteres om barnet og muligheden for at søge om udvidelse af godkendelsen, jf. § 48, stk. 5, i adoptionsbekendtgørelsen, skal sikre, at ansøgeren modtager

den nødvendige vejledning og rådgivning fra den adoptionsformidlende organisation om det videre adoptionsforløb.

Som et led i Ankestyrelsens tilsyn med den internationale adoptionsformidling skal de sager, hvor adoptionssamrådet behandler matchningsforslaget, sendes til styrelsens orientering sammen med samrådets afgørelse.

10.1.2. Barn anvist af dansk formidlende organisation

Fra enkelte afgiverlande forekommer det, at de udenlandske adoptionsmyndigheder eller organisationens samarbejdsparter anviser børn til adoption via den danske formidlende organisation, uden at der er taget stilling til, hos hvilken adoptant barnet ønskes placeret.

Hvis organisationen vurderer, at det pågældende barn falder inden for godkendelsen hos den ansøger, som står øverst på ventelisten til et barn fra det pågældende land, skal organisationen sende forslaget til Ankestyrelsen med henblik på styrelsens stillingtagen til, om adoptionsforløbet kan fortsætte. Hvis organisationen bringer barnet i forslag til en anden ansøger på ventelisten end den, som står øverst på ventelisten, skal sagen sendes til adoptionssamrådet med henblik på matchning. Dette gælder dog ikke, hvis den formidlende organisation har stillet barnet i forslag til den ansøger med aldersrelevant godkendelse, som står øverst på ventelisten, jf. § 51, stk. 2, i adoptionsbekendtgørelsen.

Hvis den formidlende organisation vurderer, at barnet falder uden for ansøgerens godkendelse eller er i tvivl om, hvorvidt dette er tilfældet, skal sagen sendes til adoptionssamrådet med henblik på godkendelse af matchningen.

Ankestyrelsen og adoptionssamrådet stillingtagen forløber på samme måde, som hvis matchningen var sket i udlandet.

I visse tilfælde beder samarbejdslande, der måske normalt selv udvælger barnet til den konkrete adoptionsansøger, en dansk organisation om at søge et såkaldt svært anbringeligt barn anbragt hos en dansk adoptionsansøger. Dette vil især dreje sig om ældre børn eller børn med særlige fysiske eller psykiske vanskeligheder. Den formidlende organisation har i praksis normalt ikke ansøgere godkendt til adoption af sådanne børn på venteliste, og organisationen søger derfor efter interesserede ansøgere til børnene i organisationens nyhedsbrev eller på organisationens hjemmeside ("Børn søger forældre").

Når en ansøger responderer på omtalen af et konkret barn og ønsker at adoptere barnet, sendes oplysningerne om barnet til godkendelse i adoptionssamrådet, idet godkendelse af matchningen normalt forudsætter en udvidelse af ansøgerens godkendelse. Adoptionssamrådets stillingtagen sker på samme måde, som hvis matchningen var sket i udlandet.

10.1.3. Ansøgerens stillingtagen til matchningen

Ansøgeren har i forbindelse med sin stillingtagen til et matchningsforslag mulighed for at søge rådgivning hos f.eks. de læger m.v., der er tilknyttet de formidlende organisationer og Adoptionsnævnet samt hos ansøgerens egen læge.

Hvis adoptionssamrådet har været inddraget i sagen, kan ansøgeren tillige søge rådgivning hos Familieretshusets lægelige sagkundskab.

Ankestyrelsen inddrager i sin vurdering af matchningsforslaget lægefaglig viden med henblik på en vurdering af organisationens pædiatererklæring, og adoptionssamrådet foretager også en vurdering af barnet. Dette er beskrevet i punkt 10.1.1. Der er dermed sikret en prøvelse af organisationens vurdering af barnets forhold i alle sager.

10.2. Matchning med et barn født i Danmark

10.2.1. Matchningsproceduren

Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 65, stk. 1, at når et barn ønskes bortadopteret ved national adoption, udvælger Adoptionsnævnet blandt de ansøgere, der er godkendt som adoptanter, og som står på venteliste hos Adoptionsnævnet, den ansøger, der skønnes bedst egnet til at adoptere det konkrete barn.

Adoptionsnævnets forretningsorden indeholder i kapitel 7 nærmere retningslinjer for, hvordan nævnet varetager denne opgave.

Det fremgår, at der blandt Adoptionsnævnets medlemmer nedsættes en eller flere voteringsgrupper, der har til opgave at gennemgå de enkelte sager om ansøgere godkendt til adoption og at gøre sig bekendt med de oplysninger, der kan få betydning i forbindelse med en udvælgelse af ansøgerne til adoption af et konkret barn. Adoptionsnævnets socialrådgiver er fast medlem af alle voteringsgrupper.

Når et barn ønskes bortadopteret, foretager Adoptionsnævnets børnelæge en gennemgang af barnets sag. Nævnets børnelæge udarbejder et notat om sin gennemgang af oplysningerne, herunder en vurdering af eventuelle udviklingsproblemer, sygdomme eller risici som barnet måtte have. Lægen konkluderer på denne baggrund nærmere om barnets egnethed til bortadoption og tager stilling til, om barnet kan bortadopteret inden for den generelle godkendelse, eller om det er nødvendigt med en godkendelse til at adoptere det konkrete barn. Børnelægens notat videregives til de kommende adoptanter, når de får barnet anvist.

På baggrund af de foreliggende oplysninger om barnet, herunder den pædiatriske vurdering og oplysningerne om de biologiske forældre, vælger voteringsgruppen den af de godkendte ansøgere, der efter en konkret vurdering skønnes bedst egnet til at adoptere barnet.

Adoptionsnævnet har tilkendegivet, at der ved vurderingen af, hvilken ansøger der skønnes bedst egnet til at adoptere et konkret barn, bl.a. følgende forhold tillægges betydning:

- At hel- og halvsøskende som udgangspunkt placeres i samme familie.
- At barnet placeres i en passende geografisk afstand fra de biologiske forældre og deres netværk, således at risikoen for, at anonymiteten brydes, minimeres.
- At de biologiske forældres ønsker vedrørende barnets kommende forældre og miljø så vidt muligt respekteres.
- At der i adoptivforældrenes baggrund er forhold, værdier og interesser, som stemmer overens med de biologiske forældres. Dette kan f.eks. have betydning, hvis børnene senere i livet vil søge tilbage til deres biologiske ophav, og for adoptivfamiliens mulighed for at støtte medfødte evner.
- At ansøgerne har indsigt og rummelighed i forhold til barnets eventuelle familiære dispositioner for sygdomme eller fysiske eller psykiske handicap.

Når voteringsgruppen har truffet beslutning om, hvilken familie der vurderes at være bedst egnet til at adoptere det konkrete barn, giver Adoptionsnævnet besked til Familieretshuset.

Det samlede Adoptionsnævn orienteres efterfølgende om matchningen.

10.2.2. Særligt om yngre søskende til allerede adopterede børn

Det sker jævnligt, at bortadoption af børn født i Danmark er hel- eller halvsøskende til børn, der tidligere er blevet bortadopteret.

Som det fremgår ovenfor, lægger Adoptionsnævnet ved matchning af børn født i Danmark vægt på, at hel- og halvsøskende så vidt muligt placeres i samme familie.

Dette betyder også, at Adoptionsnævnet almindeligvis vil foreslå, at der rettes henvendelse til den familie, som tidligere har adopteret en søskende, uanset at familien ikke har indgivet en ansøgning om adoption af endnu et barn. En sådan henvendelse indebærer bl.a., at familien i anonymiseret form orienteres om, at der er en søskende til bortadoption, og at familien bør overveje, om de ønsker at indgive en ansøgning om adoption af dette barn.

Det bemærkes i den forbindelse, at Familieretshuset i forbindelse med bortadoption af børn, der er født i Danmark, bør orientere adoptanterne om, at de kan komme ud for senere at blive kontaktet, hvis en søskende til deres barn måtte komme til bortadoption.

10.2.3. Anvisningsproceduren i Familieretshuset

Som beskrevet ovenfor tager Adoptionsnævnet, når der er truffet beslutning om, hvilken familie der vurderes at være bedst egnet til at adoptere det konkrete barn, kontakt til Familieretshuset.

Proceduren vil almindeligvis være sådan, at sagen forelægges for Familieretshuset, som indledningsvis undersøger, om der er noteret forhold i adoptanternes sag, som nævnet ikke har fået oplysning om. Hvis der ikke er sket ændringerne i ansøgernes forhold, og hvis Familieretshuset i øvrigt er enig i matchningsforslaget, omtaler Familieretshuset barnet over for familien.

Hvis barnet falder uden for ansøgernes godkendelse, bør Familieretshuset i første omgang omtale barnet på anonymiseret vis. Familieretshuset bør således heller ikke udlevere barnets personlige papirer til adoptanterne, før disse har taget stilling til, om de ønsker at adoptere barnet. Alt afhængig af årsagen til, at barnet falder uden for godkendelsen, kan det være hensigtsmæssigt, at f.eks. en læge eller psykolog deltager i samtalen med adoptanterne. Det vil også ofte være relevant at vejlede adoptanterne om de tilbud om rådgivning og støtte, som eksisterer efter hjemtagelsen af barnet. Det kan som nævnt i punkt 9.6.2 få konsekvenser for ansøgernes godkendelse, hvis de ikke ønsker at adoptere et barn, som falder inden for godkendelsen.

Hvis ansøgerne ønsker at få deres godkendelse udvidet til at omfatte det konkrete barn, som er blevet anvist, bør Familieretshuset indkalde ansøgerne til en personlig samtale. Ansøgerne bør under denne samtale orienteres om barnet og baggrunden for, at barnet falder uden for ansøgernes godkendelse. Hvis ansøgerne enten under eller umiddelbart efter mødet tilkendegiver, at de ønsker at adoptere barnet, og derved søger deres godkendelse udvidet til at omfatte barnet, bør adoptionssamrådet hurtigst muligt tage stilling til ansøgernes ønske om at få deres godkendelse udvidet til at omfatte barnet.

I forbindelse med omtalen af barnet bør Familieretshuset også gøre adoptanterne opmærksomme på, om de biologiske forældre har ønsket at modtage anonymiserede rapporter om barnet som beskrevet i kapitel 11.

Familieretshuset bør ved adoptionen vejlede adoptanterne om den oprindelige slægts mulighed for at få fastsat samvær eller anden kontakt end samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, navnlig hvis der forud for adoptionen har været et samvær eller en kontakt med barnet, som det vil være positivt for barnet at fortsætte.

Kapitel 11

Opfølgingsrapporter og PAS-rådgivning

11.1. Opfølgingsrapporter ved international adoption

Efter hjemtagelsen af det udenlandske adoptivbarn påhviler det Familieretshuset at medvirke til at udarbejde opfølgingsrapporter, når myndighederne i udlandet kræver det, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 43.

Kravet til hyppigheden og indholdet af opfølgingsrapporterne varierer fra samarbejdsland til samarbejdsland.

Som udgangspunkt må det dog påregnes, at myndighederne i barnets oprindelsesland forventer, at der tre måneder efter adoptanternes hjemtagelse af barnet udarbejdes en rapport om, hvordan det er gået barnet.

Følgende emner er ofte relevante for opfølgingsrapporten:

- Barnets tilstand og udviklingsniveau ved ankomsten i hjemmet.
- Barnets fysiske og mentale udvikling sammenholdt med alderen, herunder omtale af behandlingen af eventuelle problemer.
- Barnets tilpasning i hjemmet og tilknytning til forældrene.
- Barnets tilpasning til det omgivne miljø.
- Det omgivne miljøes accept af barnet.
- Større begivenheder som har påvirket barnet.

Der er udarbejdet skabeloner til opfølgingsrapporterne, som findes på Familieretshusets intranet.

Det er normalt, at Familieretshuset til brug for opfølgingsrapporterne aflægger hjemmebesøg hos adoptanterne. Der er dog situationer, hvor det er tilstrækkeligt, at opfølgingsrapporten udarbejdes på baggrund af en telefonsamtale med adoptanterne.

Herudover skal Familieretshuset i øvrigt snarest muligt efter hjemtagelsen af barnet tilbyde adoptanterne et besøg i hjemmet, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 42. Familieretshuset skal, som beskrevet i punkt 11.3, i forbindelse med hjemmebesøget bede adoptanterne oplyse, om de har modtaget den obligatoriske adoptionsrådgivning.

Familieretshuset skal i forbindelse med godkendelses- og undersøgelsesforløbet orientere ansøgerne om den kommende udarbejdelse af opfølgingsrapporter og i den forbindelse indskærpe vigtigheden af, at ansøgerne opfylder de moralske og aftaleretlige forpligtelser, der påhviler dem i forhold til at opfylde oprindelseslandenes krav om orientering om barnets udvikling og trivsel i dets nye hjemland.

11.2. Opfølgingsrapporter ved national adoption

Adoptivfamilien meddeler Familieretshuset, når de har hjemtaget barnet. Det fremgår af adoptionsbekendtgørelsens § 42, at Familieretshuset skal tilbyde adoptanterne vejledning og hjemmebesøg efter, at barnet er hjemtaget. Hjemmebesøget bør sædvanligvis ligge inden for den første måned efter hjemtagelsen, således at eventuelle spørgsmål om indgivelse af ansøgning om adoptionsbevilling hurtigt kan afklares.

Ved hjemmebesøget umiddelbart efter hjemtagelsen videregives eventuelle breve og/eller effekter fra de oprindelige forældre til barnet, ligesom der afleveres en anonymiseret beskrivelse af de oprindelige forældre svarende til, hvad der foreligger i Familieretshusets sag.

I sager om frivillig national fremmedadoption skal der udarbejdes anonymiserede opfølgingsrapporter om barnet cirka hvert tredje år til barnets 18. år. Udarbejdelsen sker i overensstemmelse med de retningslinjer, som Adoptionsnævnet har beskrevet i henstilling af 26. maj 2009 vedrørende udarbejdelse af opfølgingsrapporter i forbindelse med adoption af danske børn.

Familieretshuset skal ved disse adoptioner derfor tilbyde at aflægge hjemmebesøg ét år efter hjemtagelsen med henblik på udarbejdelse af 1-års rapporten samt eventuelt rådgivning i øvrigt. Rapporten sendes herefter til Adoptionsnævnet. De efterfølgende rapporter udarbejdes af adoptanterne. Adoptionsnævnet sørger for at indhente og opbevare de rapporter, som udarbejdes af adoptanterne.

I de tilfælde, hvor en adoption uden samtykke gennemføres som en familieadoption (plejebarnsadoption), eller hvor adoptanten i øvrigt ikke er valgt blandt ansøgere på Adoptionsnævnets liste over godkendte adoptionsansøgere, gælder tilsvarende retningslinjer for udarbejdelse af opfølgingsrapporter om barnet. Det er dog i disse tilfælde Ankestyrelsen, der administrerer ordningen.

11.3. Rådgivning og støtte til adoptivfamilien – PAS-rådgivning

Ofte går der lang tid, fra adoptanten har deltaget i det adoptionsforberedende kursus, til adoptionen bliver en realitet. Adoptanten kan opleve usikkerhed og have en række spørgsmål i forhold til det at blive en ny familie. Før adoptionens gennemførelse er der således behov for at kunne rådgive adoptanten med afsæt i elementer fra den adoptionsforberedende uddannelse, ligesom der er et konkret behov for rådgivning om overgangen til at blive en familie, herunder selve overdragelsen af barnet. Efter adoptionen er det langt fra ualmindeligt, at adoptivfamilier i større eller mindre omfang oplever udfordringer, f.eks. hverdagssituationer man ikke kan få til at fungere, eller at familien kommer i tvivl om, hvorvidt den vigtige tilknytningsproces er i gang. Erfaring viser, at rådgivning på et tidligt tidspunkt efter adoptionen er brugbar for mange adoptivfamilier.

Adoptionsrådgivning er rettet mod adoptivfamilien og bliver oftest givet til adoptanterne for at støtte dem i rollen som forældre til adoptivbarn med de særlige spørgsmål og udfordringer, dette kan rumme.

Rådgivningen kan dog også rettes mod den adopterede, hvilket ikke mindst er relevant at overveje i takt med barnets alder. Det er rådgiveren, der i dialog med familien beslutter, hvordan rådgivningen skal forløbe. Et rådgivningsforløb finder sted hos en rådgiver, som har en relevant terapeutisk uddannelse og faglig erfaring med de problemstillinger, som adoptivfamilier kan opleve. Det er Ankestyrelsen, der faciliterer rådgivningen.

Efter adoptionslovens § 25 d, stk. 1, er det obligatorisk for en adoptant at modtage adoptionsrådgivning umiddelbart før og efter, at barnet kommer til sin nye familie hos adoptanten. Denne rådgivning retter sig mod fremmedadoptioner, hvad enten der er tale om en international eller national adoption. Familieadoptioner er ikke omfattet af bestemmelsen. Familieretshuset skal vejlede om den obligatoriske rådgivning i forbindelse med godkendelses- og undersøgelsesforløbet.

Den obligatoriske rådgivning placeres tidsmæssigt inden for en kortere periode, før adoptanten rejser ud og efter, at barnet er kommet til sin nye familie. Rådgivningen tager afsæt i, at de kommende adoptanter nu ved, hvilket barn de skal adoptere, og dermed også har mulighed for at forholde sig mere konkret til den forestående adoption. Den obligatoriske rådgivning gør det muligt at genopfriske den viden, som adoptanterne fik på det adoptionsforberedende kursus med afsæt i det konkrete barn. Med den efterfølgende obligatoriske rådgivning, som familien skal modtage, når barnet har taget ophold i sin nye familie, får familien mulighed for, ud over det hjemmebesøg som Familieretshuset aflægger, at få rådgivning og støtte i forhold til de spørgsmål og udfordringer, der måtte være på det tidspunkt.

Den obligatoriske rådgivning foregår i udgangspunktet i adoptantens hjem, hvilket ikke mindst har betydning i forhold til den rådgivning, der gives umiddelbart efter, at et barn er kommet til sin nye familie. Der kan være tilfælde, hvor dette ikke er muligt, eksempelvis fordi den kommende adoptant skal opholde sig i barnets oprindelsesland i en længere periode forud for gennemførelsen af adoptionen. I disse situationer kan det være nødvendigt at gennemføre rådgivningen over telefon eller lignende. Der kan også være andre situationer, hvor rådgivningen ikke kan gives i hjemmet.

Hvis hensynet til barnet gør, at adoptanten ikke har mulighed for at modtage rådgivning forud for hjemtagelsen, er adoptanten ikke forpligtet til at deltage. Det kan eksempelvis være tilfældet ved nationale fremmedadoptioner, hvor overdragelsen af barnet sker med få dages varsel, og hvor det derfor af hensyn

til barnet er nødvendigt at fravige kravet om obligatorisk rådgivning før overdragelsen af barnet. I disse tilfælde bliver alene rådgivningen efter overdragelsen obligatorisk.

Da rådgivningen umiddelbart før og efter hjemtagelsen er obligatorisk, er adoptanten forpligtet til at modtage rådgivningen. Rådgivningen kan dog ikke gennemtvinges over for adoptanten. Hvis adoptanten modsætter sig rådgivningen før hjemtagelsen, skal Ankestyrelsen orientere adoptionssamrådet med henblik på adoptionssamrådets vurdering af, om adoptanten fortsat opfylder betingelserne for at adoptere. Det er således muligt i helt særlige tilfælde at tilbagekalde en godkendelse efter, at et barn er hjemtaget, men inden adoptionen er gennemført. Efter at adoptionen er gennemført, kan godkendelsen ikke tilbagekaldes. Familien er omfattet af de almindelige regler i serviceloven om støtte til børn og familier.

Familieretshuset skal ved kontakten med adoptanterne efter hjemtagelsen, jf. adoptionsbekendtgørelsen § 42, bede familien oplyse, om de har modtaget den obligatoriske rådgivning. Har familien ikke modtaget denne rådgivning, skal Familieretshuset bede familien om at redegøre for årsagen hertil. Det noteres på familiens sag, om rådgivningen er benyttet, ligesom årsagen til eventuelt ikke at have modtaget rådgivningen noteres. Disse oplysninger kan indgå i en eventuel senere ansøgning om godkendelse som adoptant.

Efter adoptionslovens § 25 d, stk. 2, kan en adoptant, der har gennemført en fremmedadoption, anmode om yderligere adoptionsrådgivning.

En adoptivfamilie kan som udgangspunkt tilbydes to rådgivningsforløb. Det ene af de to forløb, som adoptivfamilien kan tilbydes, kan placeres helt frem til, at den adopterede er 18 år. Det andet forløb skal i udgangspunktet under hensyn til tilbuddets forebyggende formål placeres inden for de første fem år efter, at barnet er kommet til sin nye familie. Der er en vis egenbetaling for denne yderligere rådgivning, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 41, stk. 3.

DEL IV

Andet

Denne fjerde og sidste del af vejledningen er en opsamling i forhold til forskellige emner. Kapitel 12 vedrører sagsbehandlingen, når adoptanten hjemtager et barn, mens kapitel 13 beskriver særlige forhold vedrørende udfærdigelsen af adoptionsbevillingen. Begge kapitler omhandler både nationale og internationale adoptioner.

I kapitel 14 beskrives reglerne for at gennemføre en privat fremmedadoption. Kapitel 15 vedrører spørgsmål om anerkendelse af udenlandske adoptionsafgørelser. Kapitel 16 beskriver reglerne og sagsbehandlingen i forbindelse med ophævelse af adoptioner. Kapitel 17 indeholder en beskrivelse af forskellige bestemmelser vedrørende klage over og aktindsigt i adoptionssager.

Kapitel 12

Hjemtagelse af barnet

12.1. Plejetilladelse

Efter servicelovens § 78, stk. 1, må et barn under 14 år ikke modtages til døgnophold i privat familiepleje i en sammenhængende periode ud over tre måneder, uden at der er udstedt en plejetilladelse fra kommunen.

Familieretshuset indhenter i forbindelse med fase 1 et tilsagn om plejetilladelse fra ansøgerens bopælskommune som beskrevet i kapitel 7.2.

Efter matchningen anmoder den formidlende organisation kommunen om plejetilladelse til det konkrete barn i de situationer, hvor det er nødvendigt. Den formidlende organisation sender sammen med anmodningen et eksemplar af socialrapporten som beskrevet i punkt 9.3 samt en bekræftelse på, at ansøgeren har samtykket i at modtage barnet. Hvis der er tale om et barn matchet af Adoptionsnævnet, er det Familieretshuset, som beder kommunen om plejetilladelse til det konkrete barn.

Kommunen bør opfordres til at sende plejetilladelsen direkte til ansøgeren med kopi til den formidlende organisation og til Familieretshuset.

Ved privat fremmedadoption, hvor der ikke medvirker en formidlende organisation, skal ansøgeren selv sørge for, at der udstedes plejetilladelse til barnet. Der henvises til kapitel 14 om privat fremmedadoption.

12.2. Opholdstilladelse

I situationer, hvor barnet skal indrejse i Danmark inden udstedelse af adoptionsbevilling, må barnet ikke bringes til Danmark, før der foreligger en opholdstilladelse, medmindre barnet er statsborger i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige eller i et visumfrit land. Dette gælder i alle adoptionssager.

Reglerne herom gennemgås i punkt 12.2.1. og 12.2.2.

12.2.1. Fremmedadoptioner

Efter § 21, stk. 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 330 af 24. april 2018 om udlændinges adgang her til landet med senere ændringer (udlændingebekendtgørelsen) gives der opholdstilladelse til mindreårige udlændinge med mulighed for varigt ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren, hvor adoptionsansøgeren er godkendt som adoptant, hvor barnet ligger inden for godkendelsen, og hvor adoptionsansøgeren har samtykket i at modtage barnet.

Spørgsmålet om opholdstilladelse til barnet er imidlertid normalt kun relevant i sager, hvor den udenlandske adoptionsafgørelse ikke anerkendes umiddelbart her i landet. I disse sager træffer Udlændingestyrelsen afgørelse om opholdstilladelse for barnet, jf. § 31, stk. 1, jf. § 21, stk. 1, nr. 1, i udlændingebekendtgørelsen.

Efter udlændingebekendtgørelsens § 31, stk. 2, indgives ansøgning om opholdstilladelse til Udlændingestyrelsen. Har adoptivbarnet ikke bopæl eller ophold her i landet, indgives ansøgningen til en dansk repræsentation i adoptivbarnets hjemland eller i det land, hvor adoptivbarnet har haft fast ophold i de sidste seks måneder.

Udlændingestyrelsens afgørelse vedrørende ansøgning om opholdstilladelse til adoptivbarnet kan påklages til Udlændingenævnet, jf. udlændingebekendtgørelsens § 33.

Kapitel 6 i udlændingebekendtgørelsen indeholder nærmere bestemmelser om opholdstilladelse i forbindelse med adoption.

Proceduren i forbindelse med ansøgning om opholdstilladelse afhænger af, om der ved adoptionen medvirker en formidlende organisation eller ej.

Ved adoption via en formidlende organisation sender den formidlende organisation ansøgningen om opholdstilladelse til Udlændingestyrelsen. Ansøgningen om opholdstilladelse vedlægges dokumentation for, at ansøgeren er blevet godkendt som adoptant samt dokumentation for, at ansøgeren har accepteret at modtage barnet.

Proceduren omkring meddelelse af opholdstilladelse til barnet forløber normalt således, at Udlændingestyrelsen retter henvendelse til Familieretshuset med henblik på at sikre, at der foreligger en godkendelse af matchningen fra Ankestyrelsen, et adoptionssamråd eller Adoptionsnævnet. Udlændingestyrelsen bemyndiger herefter den stedlige danske repræsentation i barnets opholdsland til at udstede opholdstilladelse i 24 måneder med henblik på varigt ophold til barnet. Udlændingestyrelsen orienterer ansøgerne og den formidlende organisation, når bemyndigelsen er givet.

I sager, hvor den udenlandske adoptionsafgørelse anerkendes umiddelbart i Danmark efter adoptionslovens § 28, stk. 2, får barnet dansk statsborgerskab fra det tidspunkt, hvor adoptionens retsvirkninger indtræder, hvis barnet er under 12 år og adopteres af et ægtepar eller et samlevende par, hvor mindst én af ægtefællerne eller én af de samlevende er dansk statsborger, eller af en enlig dansk statsborger, jf. § 2 a, stk. 3, jf. stk. 1 og 2, i lov om dansk indfødsret, jf. lovebekendtgørelse nr. 1029 af 10. juli 2018 med senere ændringer (indfødsretsloven). Barnet bliver med andre ord dansk statsborger allerede fra tidspunktet for gennemførelsen af den udenlandske adoption. Da barnet således er dansk statsborger ved indrejsen til Danmark, er der ikke brug for en opholdstilladelse.

Udlændingestyrelsen skal imidlertid også i disse sager på forhånd, dvs. før ansøgerens udrejse med henblik på at hjemtage barnet, tage stilling til, om betingelserne i indfødsretslovens § 2 a konkret er opfyldt. Anmodningen om Udlændingestyrelsens stillingtagen hertil indgives af den formidlende organisation på vegne af barnet.

Hvis betingelserne i indfødsretslovens § 2 a er opfyldt, giver Udlændingestyrelsen meddelelse herom til den danske repræsentation i samarbejdslandet med henblik på, at ansøgeren ved forevisning af den udenlandske adoptionsafgørelse og eventuel fødselsattest eller andre dokumenter udstedt af samarbejdslandets myndigheder i anledning af adoptionen, jf. kapitel 4 i cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser, kan få udstedt et provisorisk pas til barnet.

Hvis betingelserne i indfødsretslovens § 2 a ikke er opfyldt, skal Udlændingestyrelsen tage stilling til meddelelse af opholdstilladelse til barnet efter reglerne herom, jf. udlændingebekendtgørelsen § 31, stk. 1, jf. § 21, stk. 1, nr. 1.

Ved en privat fremmedadoption kan den udenlandske adoptionsafgørelse som udgangspunkt ikke anerkendes umiddelbart her i landet. Ansøgeren skal i disse sager selv indgive ansøgningen om opholdstilladelse til barnet. En sag herom indledes ved indgivelse af ansøgning via den danske repræsentation i barnets hjemland, og opholdstilladelse kan kun meddeles, når der foreligger en godkendelse som adoptant fra et adoptionssamråd eller fra Adoptionsnævnet.

12.2.2. Stedbarns- og familieadoptioner

Efter § 21, stk. 1, nr. 2 og 3, i udlændingebekendtgørelsen gives der opholdstilladelse til mindreårige udlændinge med mulighed for varigt ophold hos andre end forældremyndighedsindehaveren med henblik på dels ophold hos nærmeste familie, når der foreligger en særlig begrundelse for, at barnet ikke kan bo hos forældrene eller andre nære slægtninge i hjemlandet (nr. 2), dels ophold hos andre, når ganske særlige omstændigheder foreligger, og når plejeforholdet anbefales af kommunen. (nr. 3).

Hvis Familieretshuset finder, at adoptionen er bedst for barnet, og er indstillet på at gennemføre adoptionen, skal Familieretshuset henvise ansøgeren til at søge om opholdstilladelse for barnet hos Udlændingestyrelsen. Ansøgning om opholdstilladelse indgives normalt via en dansk repræsentation i det land, hvor barnet opholder sig.

Opholdstilladelse til et udenlandsk plejebarn efter udlændingebekendtgørelsens § 21, stk. 1, nr. 3, forudsætter, at plejeforholdet anbefales af kommunen. Når Udlændingestyrelsen har givet barnet opholdstilladelse, og barnet er kommet til Danmark, henvises ansøgerne til at søge om plejetilladelse i bopælskommunen. Hvis barnet allerede opholder sig her i landet, skal Familieretshuset sikre sig, at der foreligger den fornødne opholdstilladelse. I tvivlstilfælde må Udlændingestyrelsen kontaktes.

Efter udlændingebekendtgørelsens § 21, stk. 3, kan der ikke gives opholdstilladelse efter § 21, stk. 1, nr. 2 og 3, med henblik på adoption, før der foreligger en udtalelse fra Ankestyrelsen eller Familieretshuset om, hvorvidt adoptionen vil kunne forventes gennemført.

12.3. Orlov

Familieretshuset bør i forbindelse med adoptionssagen vejlede ansøgerne om retten til orlov og dagpenge. Reglerne herom findes i § 8 i lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel, jf. lovbekendtgørelse nr. 822 af 20. juni 2018 med senere ændringer (barselsloven).

12.3.1. Fremmedadoptioner

Efter § 8, stk. 1, i barselsloven har kommende adoptanter, der opholder sig i udlandet for at modtage et barn, ret til fravær fra arbejdet i op til fire uger før modtagelsen af barnet. Retten til fravær forlænges i op til fire uger, hvis opholdet bliver længere end fire uger af årsager, som ikke kan tilregnes de kommende adoptanter. Det er en betingelse for ret til orlov i forbindelse med hjemtagelsen af barnet, at adoptionen er formidlet via en formidlende organisation, eller at der er tale om en privat fremmedadoption gennemført efter tilladelse fra Ankestyrelsen. Efter § 8, stk. 4, har kommende adoptanter, der skal modtage et adoptivbarn i Danmark, ret til fravær i op til én uge før modtagelse af barnet, hvis barnet ikke allerede har ophold i adoptanternes hjem. Det er en forudsætning, at adoptanterne af hensyn til barnet opholder sig på det sted, hvor barnet befinder sig, inden modtagelsen. Retten til fravær forlænges i op til én uge, hvis opholdet bliver længere end én uge af årsager, som ikke kan tilregnes de kommende adoptanter.

Hvis der er truffet afgørelse om adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, opnår adoptanterne på samme måde ret til orlov, uanset at bevillingen afventer en eventuel domstolsbehandling.

Om ret til orlov efter hjemtagelsen af barnet bestemmer § 8, stk. 6, at én af adoptanterne ad gangen i de første 14 uger efter modtagelsen af barnet har ret til fravær. Dog har adoptanterne ret til samtidigt fravær i to sammenhængende uger.

Efter barselslovens §§ 19 og 20 er der ret til dagpenge i det omfang, der efter de nævnte regler er ret til fravær fra arbejdet.

Efter den 14. uge har adoptanterne ret til fravær fra arbejdet i forbindelse med forældreorlov efter de almindelige regler, jf. §§ 9 og 10 i barselsloven, og ret til barselsdagpenge efter reglerne i § 21 i barselsloven. Under forældreorlov er der efter reglerne i §§ 11 og 12 i barselsloven mulighed for helt eller delvist at genoptage arbejdet og udskyde en del af orloven.

Det er en betingelse for orlov efter hjemtagelsen af barnet, at Familieretshuset har bestemt, at adoptanten eller den ene af adoptanterne i en periode skal være i hjemmet. Familieretshuset kan ved afgørelsen nøjes med at tilkendegive, at ”den eller de adoptionssøgende i en periode skal være i hjemmet”, således at adoptanterne selv kan tilrettelægge orloven inden for barselslovens rammer.

Barnet anses i relation til retten til orlov for modtaget, når de formelle betingelser for at rejse hjem med barnet er opfyldt. Familieretshuset udleverer til brug for adoptionsansøgerens ansøgning om orlov en erklæring, hvori Familieretshuset bekræfter, at der er stillet krav om, at der afholdes orlov i forbindelse med

adoptionen. I forhold til national adoption anses barnet for modtaget, når det får ophold i adoptanternes hjem.

I praksis vil det normalt være et krav for at blive godkendt som adoptant, at man er indstillet på at holde orlov i forbindelse med hjemtagelsen af barnet.

Ansøgeren bør i øvrigt gøres opmærksom på, at vedkommende fra tidspunktet for den generelle godkendelse løbende bør orientere sin arbejdsgiver om udviklingen i adoptionssagen, ligesom arbejdsgiveren i passende tid i forvejen bør underrettes om, at der påtænkes afholdt orlov i forbindelse med adoptionen. Ansøgeren bør i den forbindelse også vejledes om, at det inden otte uger fra modtagelse af barnet skal meddele arbejdsgiveren, hvordan orloven efter den 14. uge vil blive afholdt.

12.3.2. Stedbarns- og familieadoptioner

Orlov er især relevant ved fremmedadoptioner. Det kan dog være relevant også at overveje adgangen til orlov i sager om familieadoption, hvor barnet hjemtages som spædt. I forhold til familieadoptioner bør Familieretshuset imidlertid være opmærksom på, at retten til orlov er afhængig af, at adoptionen er gennemført med bistand fra en godkendt adoptionsformidlende organisation, jf. barselslovens § 8, stk. 3.

Efter barselslovens §§ 19 og 20 er der ret til dagpenge i det omfang, der efter de nævnte regler er ret til fravær fra arbejdet. Efter den 14. uge har adoptanterne ret til fravær fra arbejdet i forbindelse med forældreorlov efter de almindelige regler, jf. §§ 9 og 10, og ret til barselsdagpenge efter § 21. Under forældreorlov er der efter §§ 11 og 12 mulighed for helt eller delvist at genoptage arbejdet og udskyde en del af orloven.

Kapitel 13

Adoptionsbevillingen

Det fremgår af adoptionslovens § 1, stk. 1, at adoption meddeles ved bevilling, der udfærdiges af Familieretshuset.

Bevillingen udfærdiges på en godkendt blanket, og Familieretshuset skal opbevare en genpart af bevillingen i sagens akter.

I sager om adoption er det vigtigt, at bevillingen udstedes hurtigst muligt efter, at der er søgt om bevilling, da barnets retsstilling er usikker, indtil bevilling foreligger.

13.1. Bevilling til international adoption

13.1.1. Udfærdigelse af bevilling

Udenlandske adoptionsafgørelser fra en række afgiverlande anerkendes umiddelbart i Danmark. Der udstedes derfor kun dansk bevilling i de sager om adoption af udenlandske børn, hvor afgiverlandets afgørelse om adoption ikke anerkendes umiddelbart.

Om behandlingen af sager om adoption af udenlandske børn, hvor afgiverlandets afgørelse anerkendes umiddelbart i Danmark, henvises til kapitel 15 i denne vejledning og til cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser.

13.1.2. Fastsættelse af bevillingens virkning

Ifølge adoptionslovens § 1, stk. 2, har adoptionsbevillingen ved adoption af et barn fra et andet land virkning fra barnets ankomst her til landet. Tidspunktet for barnets ankomst her til landet fastlægges normalt på grundlag af indrejsestemplet i barnets pas.

I visse tilfælde forekommer det, at der ikke findes et indrejsestempel i passet. Tidspunktet for barnets ankomst her til landet kan da i stedet fastlægges på grundlag af oplysningerne i det brev, som den formidlende organisation standardmæssigt sender til Familieretshuset med en bekræftelse af datoen for barnets indrejse.

Hvis der er knyttet en prøveperiode til adoptionen, har bevillingen dog først virkning fra udløbet af prøveperioden, jf. adoptionslovens § 1, stk. 2, 2. pkt.

Prøveperioden betyder, at den endelige adoptionsafgørelse først udstedes, når prøveperioden er udløbet, og samarbejdslandet enten selv udsteder en adoptionsafgørelse eller tillader, at adoptionsprocessen fortsættes og afsluttes i Danmark. Hvis der foreligger særlige omstændigheder, kan Familieretshuset fastsætte et andet tidspunkt for bevillingens virkning, jf. adoptionslovens § 1, stk. 2, 3. pkt. Dette er f.eks. tilfældet i internationale stedbarns- eller familieadoptioner, hvor barnet opholder sig i udlandet, og hvor det er naturligt, at bevillingen får virkning fra udstedelsen. Et andet eksempel kan være sager, hvor en bevilling ikke kan udstedes umiddelbart efter prøveperiodens udløb.

13.1.3. Afgivelse af attest efter artikel 23

Når Familieretshuset i en sag om international familieadoption eller international fremmedadoption udsteder bevilling til en adoption, og adoptionen er gennemført i overensstemmelse med de formelle regler i Haagerkonventionen, skal Familieretshuset i forbindelse med udfærdigelse af bevillingen attestere, at adoptionen er i overensstemmelse med konventionen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 69, stk. 2, og konventionens artikel 23.

Artikel 23-erklæringen, også kaldet konformitetserklæring, udfærdiges på en godkendt blanket. Den originale erklæring udleveres til adoptanterne, og der lægges en kopi på sagen.

En forudsætning for at udstede en konformitetserklæring i henhold til artikel 23 er, at konventionens formelle sagsbehandlingsregler er overholdt. Familieretshuset kan lægge til grund, at dette er tilfældet, hvis der i sagen foreligger en fyldestgørende artikel 17 c-erklæring både fra Danmark og afgiverlandet. I modsat fald kan adoptionen ikke anses for formelt gennemført efter Haagerkonventionen.

Den omstændighed, at der ikke foreligger en artikel 17 c-erklæring fra afgiverlandet, får imidlertid ikke indflydelse på Familieretshusets behandling af ansøgningen om adoptionsbevilling. Hvis betingelserne i øvrigt er til stede, kan Familieretshuset udstede bevillingen, men adoptionen kan ikke anses for gennemført efter Haagerkonventionen.

Udstedelse af attesten efter artikel 23 skal ses i sammenhæng med, at det er et af konventionens formål at sikre gensidig anerkendelse af adoptioner gennemført i de kontraherende stater. Hvis en adoption således er attesteret af en kontraherende stat i medfør af artikel 23, skal adoptionen som altovervejende hovedregel anerkendes af de andre kontraherende stater.

Der henvises i øvrigt til cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser.

13.2. Bevilling til national adoption

En adoption har som udgangspunkt virkning fra udstedelsen af bevillingen.

Har der før adoptionen været fastsat bidrag til barnets underhold, skal Familieretshuset sørge for, at bidragsresolutionen forsynes med påtegning om adoptionen og om, at bidragspligten er bortfaldet.

13.3. Adoptivbarnets navn

I adoptionsbevillingen kan der tages stilling til barnets navn. Reglerne i navneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1816 af 23. december 2015 med senere ændringer, finder anvendelse, og navnelovens §§ 9 og 11, stk. 5, vedrører særligt adoptivbørn.

13.4. Statsborgerskab

Det fremgår af indfødsretslovens § 2 a, stk. 1, at et udenlandsk barn under 12 år, der er adopteret ved en dansk adoptionsbevilling, bliver dansk statsborger ved adoptionen, hvis barnet adopteres af et ægtepar eller et samlevende par, hvor mindst én af ægtefællerne eller én af de samlevende er dansk statsborger, eller af en enlig dansk statsborger. Tilsvarende gælder, hvis barnet er adopteret ved en udenlandsk afgørelse, der anerkendes efter adoptionslovens § 28, stk. 2, jf. indfødsretslovens § 2 a, stk. 3.

Det fremgår af indfødsretslovens § 2 a, stk. 2, at barnet får dansk statsborgerskab fra det tidspunkt, hvor adoptionens retsvirkninger indtræder. Barnet bliver således typisk dansk statsborger med virkning fra ankomsten her til landet, jf. adoptionslovens § 1, stk. 2, eller fra tidspunktet for gennemførelsen af den udenlandske adoption, der anerkendes i medfør af adoptionslovens § 28, stk. 2.

Et udenlandsk barn, der er stedbarnsadopteret ved en dansk adoptionsbevilling, er ikke omfattet af indfødsretslovens § 2 a uanset barnets alder.

Hvis barnet ikke er omfattet af indfødsretslovens § 2 a, stk. 1 eller 3, men barnet af adoptanterne ønskes meddelt dansk indfødsret, sender Familieretshuset kopi af den danske adoptionsbevilling eller af den udenlandske adoptionsafgørelse med bekræftelse på, at den anerkendes her i landet, til Udlændinge- og Integrationsministeriet sammen med følgende erklæringer og dokumenter:

- 1) Adoptanternes skriftlige bekræftelse af ansøgningen om dansk indfødsret.
- 2) Hvis barnet er fyldt 15 år en af barnet underskrevet tro og love-erklæring. Er barnet under 15 år, skal denne erklæring underskrives af adoptanterne.
- 3) Adoptanternes samtykke til indhentelse af de oplysninger, som er nødvendige for at behandle barnets ansøgning om dansk indfødsret, herunder oplysninger om strafbare forhold, gæld til det offentlige og hjælp efter lov om aktiv socialpolitik eller integrationsloven.
- 4) En erklæring om troskab og loyalitet underskrevet af barnet.
- 5) Hvis barnet er fyldt 15 år, en af barnet underskrevet erklæring vedrørende strafbare forhold, herunder eventuelle begåede forhold omfattet af straffelovens kapitel 12 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv. samt eventuelle kriminelle forhold her i landet eller i udlandet.
- 6) Kopi af barnets pas eller rejselegitimation.
- 7) Dokumentation for adoptanternes statsborgerskab (kopi af pas).
- 8) Kopi af vielsesattest i tilfælde hvor adoptanten og den oprindelige forælder eller adoptanterne har indgået ægteskab i udlandet.

Den 1. september 2015 trådte nye regler om dobbelt statsborgerskab i kraft. Reglerne fremgår af lov nr. 1496 af 23. december 2014 om ændring af lov om dansk indfødsret (Accept af dobbelt statsborgerskab og betaling af gebyr i sager om dansk indfødsret). Loven betyder bl.a., at udenlandske statsborgere, der ønsker at erhverve dansk statsborgerskab, ikke længere bliver stillet over for et dansk krav om løsning fra det tidligere statsborgerskab. Det afhænger dog af lovgivningen i det land, hvor vedkommende i

forvejen har statsborgerskab, om dobbelt statsborgerskab accepteres, eller om vedkommende fortaber sit statsborgerskab i det pågældende land ved erhvervelsen af dansk statsborgerskab.

Hvis ingen af adoptanterne er danske statsborgere, kan dansk statsborgerskab alene opnås, hvis forældrene samtidig selv søger om dansk statsborgerskab og opnår dette.

13.5. Journal- og statistikkort

Familieretshuset skal i medfør af adoptionsbekendtgørelsens § 71 underrette Ankestyrelsen om de udfærdigede adoptionsbevillinger og om udenlandske adoptionsafgørelser, der er anerkendt efter adoptionslovens § 28, stk. 2.

Underretningen sker ved, at Familieretshuset for hver adoption anvender det digitale kartotekskort, som er oprettet på Ankestyrelsens hjemmeside. Skemaet for den enkelte sag udfyldes, når sagen er afsluttet. Det er vigtigt, at kortene er korrekt udfyldt, da Ankestyrelsen trækker statistiske oplysninger herfra.

Kapitel 14

Privat fremmedadoption

Udgangspunktet efter adoptionsbekendtgørelsens § 44 er, at formidlingen af børn til international adoption sker via en formidlende organisation, som ansøgeren er tilmeldt. Ankestyrelsen kan dog i særlige tilfælde tillade, at der gennemføres en adoption, selvom ansøgeren ikke er tilmeldt en af de formidlende organisationer, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 45.

Sådanne adoptioner benævnes ”privat fremmedadoption”. Tilladelse fra Ankestyrelsen til privat fremmedadoption er betinget af, at ingen formidlende organisation samarbejder med de relevante myndigheder eller organisationer i det land, hvorfra barnet ønskes adopteret. I praksis forstås dette som et krav om, at ingen formidlende organisation ønsker at bistå ansøgeren med den ønskede adoption. Herudover er det et krav, at ingen dansk formidlende organisation ønsker at søge Ankestyrelsen om tilladelse til at bistå i den konkrete sag.

Hvis Familieretshuset modtager en forespørgsel om mulighederne for at gennemføre en international fremmedadoption uden bistand fra en godkendt formidlende organisation, bør Familieretshuset henvise den pågældende til hurtigst muligt at rette henvendelse til Ankestyrelsen for at få afklaret, om der kan opnås en tilladelse i henhold til adoptionsbekendtgørelsens § 45. Ansøgeren bør i den forbindelse vejledes om fristen i bekendtgørelsens § 26, stk. 3, og om at det vil kunne tage lang tid og være meget ressourcekrævende for ansøgeren at tilvejebringe den nødvendige dokumentation.

Det bemærkes at det er overordentligt sjældent, at der gives tilladelse til at gennemføre en privat fremmedadoption. Der vil som udgangspunkt alene skulle gives tilladelse til en privat fremmedadoption i tilfælde, hvor ansøgningen vedrører et konkret barn, hvor forbindelsen ikke er skabt med henblik på adoption, og hvor sagen ikke er omfattet af reglerne om familieadoption. At en ansøger har en særlig tilknytning til et land, kan ikke sig selv udgøre en sådan særlig omstændighed, at der kan gives en tilladelse.

Den omstændighed, at der alene er begrænsede muligheder for at gennemføre en privat fremmedadoption, skal bl.a. ses i sammenhæng med, at disse adoptioner giver anledning til betydelige betænkeligheder hos myndighederne i såvel afgiverlandene som modtagerlandene ikke mindst på grund af risikoen for, at der kan forekomme ulovlige eller uetiske forhold.

Arbejdet vanskeliggøres i disse sager betydeligt af, at der ikke som i sager, hvor en formidlende organisation medvirker, foreligger en indarbejdet formidlingsprocedure i forhold til den udenlandske

formidlingspart. Endvidere vil der ikke være den samme form for sikkerhed, som når en formidlende organisation medvirker, for, at formidlingen af forbindelsen mellem barnet og adoptionsansøgeren er sket på en lovlig og etisk forsvarlig måde, eller for at adoptionen kan gennemføres på dette grundlag. Om disse forudsætninger er til stede skal i hvert enkelt tilfælde nøje undersøges. Kravet i adoptionsbekendtgørelsens § 50, stk. 2 om, at forbindelsen mellem ansøgeren og barnet ikke må være skabt med henblik på adoption, skal ses i dette lys. Derudover er det ifølge Haagerkonventionens artikel 29 et krav, at der ved en fremmedadoption ikke må være kontakt mellem ansøgeren og barnets forældre eller nogen anden person, der har barnet i sin varetægt, før barnet kan frigives til adoption, og at ansøgeren er godkendt som adoptant.

Endelig er mulighederne for at gennemføre private fremmedadoptioner i praksis også begrænset af afgiverlandenes lovgivninger. De hidtidige erfaringer har vist, at en sådan adoptionssag ofte slet ikke har kunnet gennemføres, enten fordi det barn, som ønskes adopteret, ikke har kunnet frigives til international adoption, eller fordi adoptionsansøgerens kontakt i afgiverlandet ikke har haft kompetence til lovligt at anvise børn til adoption.

Det er Ankestyrelsen, der undersøger og tager stilling til, om en privat fremmedadoption må antages at kunne gennemføres lovligt og etisk forsvarligt.

Hvis Ankestyrelsen vurderer, at de øvrige betingelser for at tillade en privat fremmedadoption er til stede, indhenter Ankestyrelsen en erklæring fra den udenlandske adoptionsformidlende myndighed eller organisation om, at formidleren sender de oplysninger, som de danske adoptionsmyndigheder anmoder om, direkte til de pågældende myndigheder. Hvis Ankestyrelsen ikke modtager en sådan erklæring fra den udenlandske adoptionsformidlende myndighed eller organisation, kan Ankestyrelsen ikke tillade en privat fremmedadoption.

Ankestyrelsen kan til enhver tid trække en tilladelse til at gennemføre en privat fremmedadoption tilbage, hvis der f.eks. er forhold hos ansøgerne eller i afgiverlandet, der giver anledning hertil.

14.1. Socialrapporter ved privat fremmedadoption

Hvis Ankestyrelsen har givet tilladelse til privat fremmedadoption, og ansøgeren således ikke er tilmeldt en formidlende organisation, sendes socialrapporten direkte fra Familieretshuset til den udenlandske adoptionsformidlende organisation eller myndighed.

I tilfælde af at parten anmoder om aktindsigt i socialrapporten, kan Familieretshuset efter § 16, stk. 3, i forvaltningsloven efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde beslutte, at ansøgeren ikke får udleveret socialrapporten, men får mulighed for at gennemse den hos Familieretshuset af hensyn til at undgå, at parten selv fremlægger socialrapporten over for udenlandske organisationer eller myndigheder.

Der henvises til afsnit 9.3.1. for en nærmere beskrivelse af indholdet af socialrapporten.

14.2. Særligt om matchningsproceduren ved privat fremmedadoption

I sager om privat fremmedadoption bringer den udenlandske adoptionsformidlende organisation eller myndighed barnet i forslag over for Familieretshuset, idet ansøgeren ikke er tilmeldt en formidlende organisation.

Adoptionssamrådet tager i disse tilfælde altid stilling til, om ansøgeren kan godkendes til det konkrete barn. Når adoptionssamrådet har taget stilling hertil, orienteres ansøgerne om samrådets vurdering, og oplysningerne om barnet sendes samtidigt til ansøgeren.

Kapitel 15

Anerkendelse af udenlandske adoptionsafgørelser

Efter Haagerkonventionen af 1993 er Danmark forpligtet til at anerkende udenlandske adoptioner, der er gennemført i overensstemmelse med konventionens formelle regler.

Dette indebærer, at Danmark skal anerkende en adoption, der er gennemført i et andet konventionsland, hvis dette konventionsland sammen med adoptionsafgørelsen har udstedt en konformitetserklæring, der attesterer, at adoptionen er i overensstemmelse med konventionen, jf. adoptionslovens § 28, stk. 2, 1. pkt. Det er således det adoptionsbevilgende land, der udsteder konformitetserklæringen i medfør af konventionens artikel 23.

Ved vurderingen af, om en international adoption er gennemført i overensstemmelse med Haagerkonventionens formelle regler, kan Familieretshuset som udgangspunkt lægge til grund, at dette er tilfældet, hvis både Danmark og samarbejdslandet har udstedt erklæring om, at adoptionsprocessen kan fortsætte i henhold til konventionens artikel 17 c.

Artikel 17 c-erklæringen er en formel godkendelse af den foretagne matchning og en formel tilkendegivelse om, at adoptionsproceduren kan fortsætte. Artikel 17 c-erklæringen er også en kontrol af, at matchningen er i overensstemmelsen med ansøgernes generelle godkendelse og kan betragtes som en vetoret for både afgiverlandet og modtagerlandet.

Ankestyrelsen udsteder artikel 17 c-erklæringer i sager om international fremmedadoption i tilfælde, hvor Ankestyrelsen har taget stilling til matchningsforslaget, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 47. I øvrige tilfælde er det adoptionssamrådet, der udsteder artikel 17 c-erklæringer.

Hvis Familieretshuset er i tvivl om, hvorvidt de foreliggende dokumenter er omfattet af Haagerkonventionens artikel 17 c og 23, eller sagen i øvrigt giver anledning til tvivl, kan sagen forelægges for Ankestyrelsen, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 12. En udenlandsk adoption, der er gennemført i overensstemmelse med konventionens formelle regler, kan dog anerkendes umiddelbart, jf. adoptionslovens § 28, stk. 2, 2. pkt., og cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser.

I sager om international fremmedadoption, hvor adoptionen enten formidles gennem en af de formidlende organisationer, eller hvor Ankestyrelsen har givet tilladelse til, at ansøgerne kan gennemføre en privat fremmedadoption, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 45, er det Familieretshuset, der står for den afsluttende sagsbehandling og således enten udsteder dansk adoptionsbevilling eller bekræftelse på, at den udenlandske adoptionsafgørelse anerkendes umiddelbart.

I forbindelse med Familieretshusets udfærdigelse af adoptionsbevilling eller bekræftelsen på umiddelbar anerkendelse af den udenlandske adoptionsafgørelse, skal Familieretshuset orientere folkeregisteret i den kommune, hvor barnet har bopæl, medmindre barnet på baggrund af et dansk pas, herunder dansk nødpas, allerede er registreret i folkeregistret.

Herudover sendes efter omstændighederne orientering til:

- 1) De personer, fra hvem samtykke eller erklæring er indhentet i medfør af adoptionslovens §§ 6-7 og 13-14, medmindre den pågældende lever sammen med ansøgeren, der er tale om en udenlandsk fremmedadoption, eller samtykke er meddelt til, at barnet adopteres af den, som udpeges af Adoptionsnævnet.
- 2) Den formidlende organisation, der har formidlet adoptionen.
- 3) Den myndighed, der har meddelt opholdstilladelse for barnet.
- 4) Den kommune der har udstedt plejetilladelse.
- 5) Adoptionsnævnet i sager om national fremmedadoption.

Hvis barnet ved adoptionen får dansk statsborgerskab, skal dette ligeledes anføres i adoptionsbevillingen eller bekræftelsen om anerkendelse af den udenlandske adoptionsafgørelse, jf. adoptionsbekendtgørelsens § 70.

Om betydningen af anerkendelsen af en udenlandsk adoptionsafgørelse i Danmark for Familieretshusets vurdering af spørgsmålet om statsborgerskab til barnet, henvises til punkt 15.4. Om vurderingen af spørgsmålet om opholdstilladelse henvises til punkt 12.2.

Om barnets navn henvises til punkt 13.3.

Nærmere om anerkendelse af udenlandske adoptionsafgørelse og om, hvilke dokumenter der skal foreligge, for at Familieretshuset kan afslutte sagen, fremgår af cirkulæreskrivelse om udenlandske adoptionsafgørelser.

I alle øvrige sager er det Ankestyrelsen, der tager stilling til, om en adoption kan anerkendes her i landet. Ankestyrelsen kan anerkende en adoption i medfør af Haagerkonventionen eller efter internationalprivatretnlige regler.

15.1. Statsborgerskab

Når den udenlandske adoptionsafgørelse anerkendes i Danmark efter adoptionslovens § 28, stk. 2, betyder det, at barnet får dansk statsborgerskab fra det tidspunkt, hvor adoptionens retsvirkninger indtræder, hvis barnet er under 12 år, og adopteres af et ægtepar eller et samlevende par, hvor mindst én af ægtefællerne eller én af de samlevende er dansk statsborger, eller adopteres af en enlig dansk statsborger, jf. indfødsretslovens § 2 A. Barnet bliver med andre ord dansk statsborger allerede fra tidspunktet for gennemførelse af den udenlandske adoption.

Hvis barnet ikke er omfattet af indfødsretslovens § 2 A, men af adoptanterne ønskes meddelt statsborgerskab, sender Familieretshuset i forlængelse af bekræftelsen efter adoptionslovens § 28, stk. 2, sagen til Udlændinge- og Integrationsministeriet. En ansøgning om statsborgerskab skal vedlægges de relevante dokumenter, der er beskrevet i punkt 13.4.

Hvis ingen af adoptanterne er danske statsborgere, kan statsborgerskab alene opnås, hvis forældrene samtidig selv søger Udlændinge- og Integrationsministeriet om dansk statsborgerskab og opnår dette.

15.2. Journal- og statistik kort

Familieretshuset skal i medfør af adoptionsbekendtgørelsens § 71 underrette Ankestyrelsen om de udenlandske adoptionsafgørelser, der er anerkendt efter adoptionslovens § 28, stk. 2.

Underretningen sker ved, at Familieretshuset for hver adoption anvender det digitale kartotekskort, som er oprettet på Ankestyrelsens hjemmeside. Skemaet for den enkelte sag udfyldes, når sagen er afsluttet. Det er vigtigt, at kortene er korrekt udfyldt, da Ankestyrelsen trækker statistiske oplysninger herfra.

Kapitel 16

Ophævelse af adoptioner

Ankestyrelsen behandler efter adoptionslovens § 18 ansøgninger om ophævelse af en adoption.

Ved ophævelse af adoptionen bortfalder retsvirkningerne af adoptionen mellem adoptivbarnet og adoptanten og dennes slægt. Ophævelsen får ikke nødvendigvis betydning for retsforholdet mellem adoptivbarnet og den oprindelige forælder, der i sin tid bortadopteret barnet.

16.1. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 1

Ankestyrelsen kan ophæve et adoptivforhold, hvis adoptanten og adoptivbarnet er enige om ophævelse.

Ophævelse efter denne bestemmelse har i sig selv ingen retsvirkninger i forhold til adoptivbarnets oprindelige slægt. Ophæves et adoptivforhold, eller er et adoptivforhold ophævet for en person, der er fyldt 18 år, kan Ankestyrelsen dog efter anmodning fra den adopterede bestemme, at den pågældende genindtræder i retsforholdet til den oprindelige slægt, hvis de oprindelige forældre samtykker heri, jf. adoptionsloven § 23, stk. 4. Hvis kun en af de oprindelige forældre samtykker, kan det bestemmes, at retsforholdet alene genopstår i forhold til denne slægt.

16.2. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 2-4

Er barnet mindreårigt, kan Ankestyrelsen ophæve adoptionen efter § 18, stk. 2, i adoptionsloven, hvis adoptanten og adoptivbarnets oprindelige forældre er enige om det, og hvis ophævelsen skønnes at være bedst for barnet. I så fald genindtræder barnet i retsforholdet til den oprindelige forælder og dennes slægt.

Er barnet fyldt 12 år, skal barnet også give samtykke til ophævelse af adoptionen, jf. § 18, stk. 3. Er barnet under 12 år, skal der afhængigt af sagens omstændigheder og barnets modenhed foreligge oplysninger om barnets holdning til ophævelse af adoptionen, jf. § 18, stk. 4.

16.3. Ophævelse efter adoptionslovens § 18, stk. 5

Er adoptanterne døde, kan Ankestyrelsen efter ansøgning fra adoptivbarnets oprindelige forældre ophæve adoptionen efter § 18, stk. 5, i adoptionsloven, hvis det skønnes bedst for barnet.

I så fald genindtræder barnet i retsforholdet til den oprindelige slægt. Er adoptivbarnet fyldt 18 år, og samtykker kun én af de oprindelige forældre, kan det bestemmes, at retsforholdet alene genopstår i forhold til denne slægt, jf. § 23, stk. 4.

Er både adoptanterne og barnets oprindelige forældre døde, kan adoptionen ikke ophæves administrativt.

16.4. Ophævelse ved dom

Endelig kan adoptivforholdet i helt særlige tilfælde ophæves ved dom, f.eks. hvis adoptanten har forset sig groft mod barnet, jf. adoptionslovens § 19. I disse tilfælde kan retten bestemme, at retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægt skal genopstå.

16.5. Familieretshusets opgave

Hvis en ansøger henvender sig til Familieretshuset og søger om ophævelse af adoptionen eller om genindtræden i retsforholdet til den oprindelige slægt, hvis adoptivforholdet allerede er ophævet, skal Familieretshuset straks videresende anmodningen samt adoptionssagen til Ankestyrelsen. Ansøger parterne om ophævelse i medfør af adoptionslovens § 18, stk. 1 eller 5, og er adoptivbarnet fyldt 18 år, kan sagen behandles på skriftligt grundlag. Ansøgningsskemaet findes på ast.dk. Hvis parterne ønsker personlig vejledning, beder Ankestyrelsen Familieretshuset om at indkalde parterne til en samtale, hvor Familieretshuset vejleder de pågældende om retsvirkningerne af en eventuel ophævelse samt af en eventuel genindtræden i retsforholdet til den oprindelige slægt.

Ansøger parterne om ophævelse af et adoptivforhold, hvor barnet er under 18 år, vurderer Ankestyrelsen, om sagen skal fremmes. Hvis sagen skal fremmes, beder Ankestyrelsen Familieretshuset om at indkalde parterne til en samtale, hvor Familieretshuset vejleder de pågældende om retsvirkningerne af en eventuel ophævelse samt af en eventuel genindtræden i retsforholdet til den oprindelige slægt.

Hvis et barn er fyldt 12 år, er det en betingelse for at ophæve adoptivforholdet, at barnet samtykker, jf. adoptionslovens § 18, stk. 3. Inden barnet afgiver samtykke, skal der finde en samtale sted med barnet om ophævelsen af adoptivforholdet og betydningen heraf. Er der tale om børn under 12 år, skal der foreligge oplysninger om barnets holdning til den påtænkte ophævelse, jf. § 18, stk. 4.

Der henvises i øvrigt til punkt 6.4 om samtykke fra barnet.

16.6. Adoptivbarnets navn efter ophævelse

Ophævelse af en adoption har ikke i sig selv betydning for den adopteredes navn. Det fremgår i den forbindelse af navnelovens § 9, stk. 4, at barnet ved ophævelsen bevarer retten til et efternavn, der er erhvervet på grundlag af adoptionen.

Barnet har desuden efter navnelovens § 9, stk. 3, under alle omstændigheder ret til at tage et efternavn efter sin oprindelige slægt, ligesom barnet efter navnelovens § 11, stk. 5, har ret til at tage et mellemnavn efter sin oprindelige slægt i medfør af navnelovens regler.

Kapitel 17

Klage og aktindsigt

17.1. Klager over Familieretshusets afgørelser

Familieretshuset træffer afgørelse i sager om stedbarns- og familieadoption. Disse afgørelser kan bortset fra afgørelser efter adoptionslovens § 9 påklages til Ankestyrelsen, jf. adoptionslovens § 29 b og adoptionsbekendtgørelsens § 75.

Klage over Familieretshusets afgørelser efter adoptionslovens § 9 behandles af domstolene. Klager over Familieretshusets sagsbehandling behandles af Ankestyrelsen.

De nærmere regler om klagers behandling findes i adoptionsbekendtgørelsens kapitel 10.

Efter adoptionsbekendtgørelsens § 76 kan Familieretshuset genoptage en sag, hvor afgørelsen kan påklages til Ankestyrelsen, hvis klagen indeholder en ny ansøgning, hvis der foreligger væsentlige oplysninger i sagen, som Familieretshuset ikke har taget stilling til, eller hvis der er begået alvorlige sagsbehandlingsfejl, der kan have betydning for afgørelsens resultat, eller hvis afgørelsen er forkert.

Familieretshuset kan således på egen hånd genoptage sager i de tilfælde, hvor Ankestyrelsen ellers vil hjemvise sagen til fornyet behandling i Familieretshuset.

Familieretshuset skal begrunde en beslutning om at genoptage en påklaget afgørelse. Beslutningen skal meddeles klageren skriftligt. Samtidig skal klageren orienteres om muligheden for at påklage beslutningen om at genoptage sagen til Ankestyrelsen. Dette gælder dog ikke, hvis klageren er indforstået med, at Familieretshuset genoptager sagen.

Det fremgår af § 76, stk. 2, i adoptionsbekendtgørelsen, at det kun er den, der klagede over den oprindelige afgørelse, der kan påklage beslutningen om at genoptage sagen. Andre kan altså ikke påklage denne beslutning og skal derfor heller ikke have klagevejledning.

Parterne i sagen kan påklage den nye afgørelse, og det er kun, hvis dette sker, at klagen skal sendes til Ankestyrelsen. Familieretshuset skal dog også i forhold til den nye klage tage stilling til, om der er grundlag for at genoptage behandlingen af sagen.

17.2. Klager over adoptionssamrådets afgørelser

Det fremgår af adoptionslovens § 25 b, stk. 3, at adoptionssamrådets afgørelser om godkendelse som adoptant m.v. kan påklages til Adoptionsnævnet inden seks måneder efter adoptionssamrådets afgørelse. Klagen anses for modtaget fra klageren, når den er modtaget af Familieretshuset.

Adoptionsnævnet kan i den forbindelse tage stilling til klager over adoptionssamrådets og dets sekretariats sagsbehandling, for så vidt angår spørgsmål af betydning for den trufne afgørelse.

I praksis indgives klage over adoptionssamrådets afgørelse til Familieretshuset, der sender klagen til nævnets sekretariat sammen med sagens akter og eventuelle bemærkninger. Det skal påses, at akterne alene optræder én gang. Akterne bør ordnes således, at der først vedlægges et kort resumé af sagen, herefter adoptionssamrådets afgørelse og herefter de øvrige akter i kronologisk orden.

Adoptionsnævnets behandling af klagesagen sker på grundlag af den undersøgelse, der er foretaget i Familieretshuset. Nævnet har dog mulighed for at beslutte, at der eventuelt ved Familieretshusets foranstaltning skal tilvejebringes yderligere oplysninger, ligesom ansøgeren under et personligt møde i nævnet kan redegøre nærmere for sine synspunkter.

Nævnets afgørelse i en klagesag meddeles ansøgeren direkte med genpart til Familieretshuset.

17.3. Andre klager

Klager over en formidlende organisation, herunder over organisationens organisatoriske forhold, behandles af Ankestyrelsen.

17.4. Aktindsigt

Familieretshuset tager stilling til anmodninger om aktindsigt i adoptionssager, der behandles eller har været under behandling i Familieretshuset eller tidligere i statsamtene, Københavns Overpræsidium, amtskommunernes samrådssekretariater og Statsforvaltningen.

Afgørelser om aktindsigt i adoptionssager truffet af Familieretshuset kan påklages til Ankestyrelsen.

17.5. Adoptivbarnets partsstatus

Børn betragtes normalt som parter i de familieretlige sager, der vedrører barnets forhold. Et adoptivbarns adgang til egen adoptionssag og faderskabssag er derfor reguleret i forvaltningsloven.

Hovedreglen om partsaktindsigt findes i forvaltningslovens § 9. Efter §§ 9, 9 a, 9 b og 10 i forvaltningsloven har en part ret til aktindsigt i alle dokumenter, der vedrører sagen med de undtagelser, der følger af forvaltningslovens §§ 12-15 c.

Familieretshuset bør i forbindelse med behandlingen af en anmodning om aktindsigt være særligt opmærksom på, om der er oplysninger i sagen, der af hensyn til andre private interesser bør undtages fra aktindsigten efter forvaltningslovens § 15 b. Det må her vurderes, om hensynet til de biologiske forældre eller adoptivforældrene afgørende taler for, at barnets interesse i at få oplysningerne må vige. Der skal altid foretages en konkret afvejning af de grunde, der kan tale for og imod at undtage oplysninger fra aktindsigt. Afvejningen skal om nødvendigt foretages for hvert enkelt dokument eller oplysning.

For at kunne begrunde en indskrænkning i en parts adgang til aktindsigt skal hensynet til private interesser ifølge ombudsmandens praksis være af en sådan styrke, at de i det konkrete tilfælde skal bedømmes som "afgørende" modhensyn.

Hvis der er tvivl om, hvorvidt en oplysning skal undtages eller ej, bør Familieretshuset indhente en udtalelse om spørgsmålet hos den berørte part.

Særligt vedrørende et adoptivbarns aktindsigt i egen adoptionssag bør Familieretshuset være opmærksom på adoptivforældres straffeattester. Der bør endvidere udvises særlig opmærksomhed, hvis der i sagen er oplysninger om de biologiske forældres tidligere eller senere ægtefæller, andre børn, som er blevet i hjemmet, og som ikke er bortadopteret, oplysninger om særlige seksuelle eller sociale forhold m.v.

Aktindsigt i adoptionssager, der er afsluttet før forvaltningslovens ikrafttræden, behandles efter principperne i forvaltningsloven, hvorfor der henvises til gennemgangen ovenfor.

For så vidt angår aktindsigt i nyere adoptionssager, bør adoptivbarnet, der søger om aktindsigt, gøres opmærksom på, at der kan være oplysninger om adoptionen hos andre end Familieretshuset eksempelvis hos Adoptionsnævnet eller en formidlende organisation. Hver myndighed, der er i besiddelse af oplysninger i en sag, hvor der er truffet afgørelse, har pligt til at tage stilling til spørgsmål om aktindsigt. Også en formidlende organisation har pligt til under iagttagelse af reglerne i forvaltningsloven at udlevere oplysninger fra organisationens egen sag til adoptanter eller den voksne adopterede.

17.6. Henvendelser fra oprindelig slægt

Langt de fleste fremmedadoptioner gennemføres som anonyme adoptioner, hvor de oprindelige forældre ikke har krav på at få oplysninger om adoptanterne eller adoptivbarnet. Adoptionsmyndighederne vil derfor heller ikke uden samtykke fra adoptanterne give oplysninger om adoptanterne eller barnet videre til den oprindelige slægt.

Er barnet adopteret ved en national adoption efter den 26. maj 2009, har de oprindelige forældre dog mulighed for at få anonymiserede opfølgingsrapporter om barnets trivsel og udvikling. Der henvises herom til punkt 11.2.

Det forekommer, at den oprindelige slægt (forældre, søskende m.v.) retter henvendelse til adoptionsmyndighederne vedrørende barnet. Sådanne henvendelser behandles af Ankestyrelsen, der som udgangspunkt kontakter den adopterede, hvis han eller hun er myndig. Hvis den adopterede ikke er myndig, kontaktes adoptivforældrene.

Hvis Familieretshuset modtager henvendelser fra den oprindelige slægt, skal disse henvendelser videregendes til Ankestyrelsen.

17.7. Kontakt mellem et adoptivbarn og dets oprindelige slægtninge

Efter adoptionslovens § 16 indtræder der ved adoption samme retsforhold mellem adoptant og adoptivbarn som mellem forældre og deres barn. Samtidig bortfalder retsforholdet mellem barnet og dets oprindelige slægt. Dette indebærer, at der efter adoption ikke længere består et juridisk bånd mellem barnet og dets oprindelige biologiske slægt.

Efter § 20 a i forældreansvarsloven kan der dog i helt særlige tilfælde efter anmodning fra barnets oprindelige slægtninge fastsættes samvær eller anden form for kontakt med disse, navnlig hvis barnet forud for adoptionen havde samvær eller anden form for kontakt med den, som anmoder om fastsættelse af samvær m.v. Som det fremgår af bestemmelsen, kan den alene anvendes i helt særlige tilfælde. Det er derfor udgangspunktet, at der ikke fastsættes samvær eller anden form for kontakt efter en adoption.

Bestemmelsen omfatter ikke kun adoptioner uden samtykke, men også adoptioner med samtykke. Bestemmelsen har fokus på børn, der på adoptionstidspunktet boede i Danmark, men den kan dog også anvendes, når et barn med bopæl i udlandet adopteres af en dansk familie efter dansk ret.

Adgangen til at fastsætte samvær med barnet, hvad enten barnet er bortadopteret med eller uden forældrenes samtykke, er begrænset til de helt særlige tilfælde, hvor en konkret vurdering af barnets bedste

fører til, at det vurderes som vigtigt for barnet at kunne bevare kontakten til forældrene. Der er ligeledes mulighed for fastsættelse af anden kontakt i form af telefonsamtaler, brevveksling og lignende.

Det centrale i vurderingen efter forældreansvarslovens hovedprincip om barnets bedste er barnets ret til samvær og ikke forældrenes ret. Barnets interesse i at bevare relationen til den oprindelige slægt, som barnet er nært knyttet til, skal ses i snæver sammenhæng med barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag.

Det er barnets slægtninge, der har ret til at søge om fastsættelse af samvær eller anden kontakt. Barnet selv har ikke en sådan formel mulighed for på egen hånd at søge om fastsættelse af samvær med sin biologiske slægt. Hvis Familieretshuset modtager en henvendelse fra et barn om kontakt med sine oprindelige forældre, skal Familieretshuset i lyset af Danmarks forpligtelser efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, der beskytter retten til familieliv, og efter en konkret vurdering af barnets bedste rådgive barnet om, hvordan det kan komme i kontakt med sine oprindelige forældre.

Børne- og Socialministeriet, den 20. marts 2019

MAI MERCADO

/ Carina Fogt-Nielsen